

Biblioteca Bucureștilor

10
Octombrie
2011

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ BUCUREȘTI • ASOCIAȚIA BIBLIOTECARILOR ȘI DOCUMENTARIȘTILOR DIN ROMÂNIA • DIRECTOR: FLORIN ROTARU

NICOLAE DAN FRUNTELATĂ

1946 –
65 de ani

„În poezia pe care o scriu se află, îmi place să sper, neostentativ, locul meu natal din sud, sat de câmpie botezat cu numele prințesei brâncovene Bălașa, dungă de grâu respirând spre departele său care e Dunărea. Satul din mine a mers cu mine în orașe, apărându-mă de zgomot și de risipire. Îl simt mai ales toamna, în diminețile care au gustul de-atunci. Și nu mă voi dezice niciodată de el, pentru că mi-a dat cuvintele și, mai ales, mi-a dat legile de judecare a vieții în care cred. În ciuda teoriilor de ultimă oră care ținesc universalizarea rapidă și forțată a sentimentelor, lucru ce-mi amintește prin asociație de gustul fad al fructelor din culturile artificiale. Ai mei s-au adunat din trei izvoare: de lângă Desnățuiul subțire și tăcut care se duce ca într-un blestem spre Dunăre, de la Busu, din stirpea căpitanului vladimiresc Pârvu FrunteLATĂ, și de la Balta de sub munte, pământul bogat doar în păduri și legende cu aur sârbesc și cu haiduci supărați pe lume.”

SUMAR / CONTENTS

RĂSFOIRI / EXCERPTS

Barbu CATARGIU – Discurs pentru unirea definitivă / Discourse for the ultimate unification / 2

BUCUREȘTII DE ALTĂDATĂ / THE BYGONE BUCHAREST

Dem I. DOBRESCU – Viitorul Bucureștilor (IV) / Future of Bucharest (IV) / 3

Virgiliu Z. TEODORESCU – Cărți poștale comentate, din colecțiile BMB / Remarks on some postcards, from the Metropolitan Library of Bucharest / 3

Viorel COSMA – Adevărata poveste a Zarazei / The true story about Zaraza / 9

Călin HENTEA – Jurnal subiectiv. Secvențe bucureștene (I) / Subjective diary (I) / 10

PATRIMONIU / PATRIMONY

Cărți din Colecția „N. Iorga”, a BMB/ Books from the „N. Iorga” Collection, Metropolitan Library of Bucharest / 11

AUTOGRAFE CONTEMPORANE / CONTEMPORANEOUS AUTOGRAPHS

Profesorul și folcloristul Nicolae CONSTANTINESCU, la 70 de ani / Professor and folklorist Nicolae CONSTANTINESCU at 70 years / 12

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC / LIBRARIANSHIP MERIDIAN

Chiara CONSONI – Evaluarea non-utilizatorilor bibliotecii virtuale. Traducere de Gabriela Toma /

Chiara CONSONI – The evaluation of the non-users of the virtual library. Translation by G. Toma / 14

Prezențe ale BMB la: / Metropolitan Library of Bucharest was present at:

– Zilele Culturii Evreiești din România / The days of the Jewish culture at Bucharest / 18

– Salonul de Carte POLEMOS / Book Fare POLEMOS / 18

– Expoziția și colochiul Avangarda românească, avangarda europeană/ The exhibition and the conference Romanian Avant-garde, European Avant-garde / 19

– Cartea și conferința Întrebări privitoare la credință a cardinalului Gianfranco Ravasi, la Ateneul Român Book launch “Questions about faith” by Cardinal Gianfranco Ravasi, at the Romanian Atheneum / 20

George CANACHE, un poet cosmic / A cosmical poet / 20

Muzeul Virtual Mihai Eminescu și parteneriatul cu Biblioteca Metropolitană / Virtual Museum Mihai Eminescu in co-operation with Metropolitan Library / 21

ORIZONTURI / HORIZONS

Dr. Vera MOLEA – Soții Ludmilla și Georges Pitoëf pe scenele bucureștene / Ludmilla and Georges Pitoëf on the Bucharest stages / 22

Drd. Marcela GANEA – The Hulagu return, by Sultan Bin Mohamed Al Quasimi / 25

Nicoleta NĂSTASE – Roma aeterna / Eternal Rome / 27

AM PRIMIT, VĂ SEMNALĂM/We received, we inform you

Giuluş, file de monografie / Review of the work “Giuluş, pages of monography” / 29

Dr. Constantin HÂRLAV – 100 de ani de la apariția volumului Momente, de I. L. Caragiale / Dr. Constantin HÂRLAV – 100 years from the first issue of the volume “Moments”, by I.L. Caragiale / 30

IN MEMORIAM

Paul EVERAC, evocat de Marian Nencescu, Mihai Lungeanu și Maria Diana Popescu / Paul EVERAC evoked by Marian Nencescu, Mihai Lungeanu and Maria Diana Popescu / 31

ISTORIA CĂRȚII / HISTORY OF BOOKS

Petre GHELMEZ – ediții de autor / Author's editions / 32

Ion C. ROGOJANU – Câteva ore la Snagov, de Al. Odobescu. Reflecții bibliophile / “A few hours at Snagov”, by Al. Odobescu. Some bibliophilic remarks / 33

Graficianul Mircia DIMITRESCU, la 70 de ani / Drawer Mircia DUMITRESCU at the age of 70 / 34

Revista „Bucureștiul literar și artistic” / Review “The Literary and Artistic Bucharest” / 35

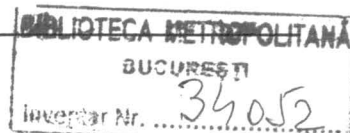
CATALOG / CATALOGUE

Cărți noi primite la redacție / New books received / 36

OBICEIURI ZILNICE, SĂRBĂTORI PERENE / DAILY CUSTOMS, EVERLASTING FESTIVALS

Marian NENCESCU – De la antica Pomona, la Halloween / From the antique Pomona to Halloween / 38

CALENDAR CULTURAL / CULTURAL CALENDAR – Octombrie / October 2011 / 39

RĂSFOIRI

Discurs pentru unirea definitivă

Barbu CATARGIU (1807–1862),
fost prim-ministru al României

...Ca orator, Barbu Catargiu este improvizatorul prin excelență. El atacă fără pregătire cele mai grele probleme de stat. Discursurile lui sunt numai realitate și intuiție. Nici o digresiune cu scop de a-și pune în relief știința, nici un abuz de erudiție nu vine să îngreuneze mersul repede și viu al argumentării sale... Catargiu nu compunea discursurile în tăcerea cabinetului. Nepăsător de furtunile ce va provoca, el vorbea de regulă din bancă și nu se urca la tribună decât numai atunci când solemnitatea momentului reclama aceasta imperios. Temperamentul său militant nu-i permitea să piardă timpul în exordii îndelungate sau în preludii pentru câștigarea bunelor grații ale auditorilor. Autoritatea și creditul său erau destul de întemeiate. De aceea el intră de la început în inima chestiunii, fără introduceri oboșitoare.

Vocea sa sonoră și puternică în cursul vorbirii se cobora la început la niște note surde, asemenea acelor murmure înăbușite din atmosferă ce prevestesc furtuna. Puțin câte puțin licăreau scânteile elocinței, acordurile deveneau din ce în ce mai pline, ideile și simțămintele se ridicau la diapasonul ce convenea naturii sale pasionate, ochii săi străluceau de o flacără neobișnuită, gesturile sale luau o fizionomie din ce în ce mai impetuoasă și, în mijlocul tăcerii generale, unde din accentele lui produceau efectele trăsnetului... (Anghel Demetrescu, *Discursurile lui B. Catargiu*, 1861).

Discursul ținut la 11 decembrie 1861, *Pentru unirea definitivă*, a stârnit până și admirația adversarilor. Iată cum îl caracteriza Radu Ionescu în ziarul *Independența*, din 12 dec. 1861:

"D-I Catargiu se urcă la tribună și într-o tăcere adâncă pronunță frumosul discurs... O voce mișcată și sonoră, un accent puternic și vibrător, imagini mari și cuvinte bine simțite ridicau discursul său la înălțimea faptelor ce-l inspiraseră. În sală și la tribune, aplause sgomotoase; și aclamațiuni generale au urmat discursul său, pe care Domnitorul a voit a i se comunica îndată prin telegraf".

Sunt în viața oamenilor evenimente de acelea în care limba omenească e în neputință de a exprima sentimentele ce mișcă inimile.

Evenimentul zilei de astăzi e de acelea ce nu se exprimă; toți îl pricepem în acest minut în adâncul inimii noastre.

Unirea e săvârșită, ni s-a zis. Acest cuvânt e un cuvânt înalt! El cuprinde făgăduința mântuirii și viitorul țării. De aceea el a circulat ca o scânteie electrică în inimile noastre ale tuturor și sunt încredințat că, dacă există nemurierea sufletelor, după cum religia ne încredințează, strămoșii noștri au simțit și ei acea înfiorare și cu lacrimi de bucurie ne binecuvântează din înălțimea cerurilor.

Unirea s-a făcut. Această unire este simțită de aceste două popoare de mai mult timp decât ne putem noi aduce aminte; dar, de au simțit-o nu s-a făcut, de s-a făcut, n-a ținut decât un moment.

În adevăr, cei din veacurile trecute fură bărbați care încercară împreunarea națiilor despărțite în două. Dar fu în zadar; și de aceasta, e lesne de înțeles. Pricina neizbutirii lor fură mijloacele ce întrebuițară. Aceste mijloace erau în duhul veacurilor lor, era conchista, puterea materială. Puterea veacului în care trăim este puterea morală, a înțelepciunii, a cuvântului, a înfrățirii, pentru unirea naționalităților.

Unirea noastră dar de astăzi se face sub scutul înțelepciunii și înfrățirii; și înțelepciunea ne vine de la Dumnezeu; înfrățirea între oameni este unul dintre cele mai de căpetenie comandamente ale religiei noastre. Să zicem dar ca biserica noastră: "Ceea ce Dumnezeu a unit, oamenii să nu mai îndrăznească a mai despărți"; nu. Dar ca să ne asigurăm contra unei asemenea primejdii, nu este destul unirea între țările surori; ne trebuie unirea și între fiii ei. Așa numai vom consolida pentru veacuri marele fapt de astăzi; așa numai vom păstra locul nostru între națiile Europei, unde ne aflăm de astăzi înscrise. La din contră, acea binecuvântare a străbunilor noștri, ce ne privește din sânul veșniciei, se va preface într-un blestem; și sunt

în drept de a zice că cel ce va mai îndrăzni de astăzi înainte a mai arunca tăciunele discordiei între noi, să aibă blestemul nostru și al urmașilor noștri; el va avea hula și blestemul chiar al națiilor ce ne privesc.

24 Ghenarie fu o zi asemenea de înfrățire între noi; dar din nenorocire nu eram încă pregătiți; de aceea o și văzurăm sfâșiată a doua zi.

Atunci ne lipsea încrederea. Mai multe împrejurări ce trebuie să le dăm uitării slujiseră încă a întemeia între noi acea neîncredere.

De aceea, având aceeași dorință, aceeași țință, ne aflăm cu toate acestea în neunire; temerea unora și îndrăzneala prea mare a altora se pretălmăcea într-un fel năpăstuitor, și de aci răul dezbinării mergea crescând.

Acum ne cunoaștem mai bine. Până aci voiam toți același lucru, numai mijloacele de a ajunge ne despărțeau.

Acum, pe drapelul nostru, înaintea căruia să fim toți înge-nunchiați, să scriem astăzi: Toate pentru țară, nimic pentru noi!

Să trăiască România!

Fragment din volumul: *Istoria oratoriei la români*, vol. I,
De la Antim Ivireanu la Ion Antonescu, București

BUCUREȘTII DE ALTĂDATĂ

Viitorul Bucureștilor (IV)

Dem I. DOBRESCU (1869–1948),
fost primar al Capitalei

(continuare din numărul trecut)

Are sau poate să aibă populația capitalei noastre sufletul necesar pentru a da civilizația unei metropole? Poate ea să capete o caracteristică originală? Elementul sufleteș al unui oraș este mai important decât elementul fizic. Elementul uman este și mai greu de urbanizat, pentru că pavarea sufletelor este mult mai grea decât pavarea străzilor. Bucureștii nu pot fi oraș, capitală sau metropolă mare, dacă populația sa n-ar avea calitățile sufletești cerute de acest mare rol național.

Orice oraș mare și vechi devine un organism viu, cu spiritul său, cu voința sa, cu simțirea sa. El își câștigă cu timpul spiritul său caracteristic, care îl deosebește de spiritul celorlalte orașe. Parisul este orașul voioșiei și al revoluțiilor, Roma este orașul artiștilor, Londra orașul spleenului, Sevilla orașul procesiunilor religioase, Lourds orașul minunilor. Toate orașele vechi și mari capătă cu timpul personalitatea lor morală caracteristică.

Capitala noastră este încă un oraș fără caracteristică sufletească, pentru că el n-a avut încă timpul să-și formeze un fond sufleteș comun. Pentru a forma sufletul colectiv al unui oraș, trebuie o stabilitate istorică, în care se formează un fond sufleteș comun. Sufletul comun se alcătuiește printr-o lungă imitațiune reciprocă, prin lupte, prin victorii sau prin suferințe comune, prin serbări comune, cari formează legătura spirituală între cetățeni. Acest fond sufleteș comun apare în fiecare cetățean al orașului. După cum în antichitate puteai să cunoști pe un atenian și pe un roman, în timpurile noastre poți să cunoști pe un parizian, de-un vienz și pe un locuitor al Berlinului. Cu modul acesta, pe deasupra spiritului indivizilor, se formează un spirit colectiv în care poți să vezi sufletul fiecărui individ în parte.

Caracteristica sufletească a Bucureștilor este lipsa de orice caracteristică. În București, spiritul colectiv este încă numai suma tuturor spiritelor indivizilor care îl compun. Orașul nostru este un oraș nou, fără tradiție, fără etajarea categoriilor sociale, fără disciplină socială și fără fixarea valorilor. Neajunsă încă la proporțiile cerute de capitală, Bucureștii sunt ca o apă continuu turburată de noi viituri de populația de la sate, de noi viituri de străini. Populația Bucureștilor nu este încă așezată, nu este încă stratificată. De aceea capitala noastră este amorfă, nedisciplinată, este anarhică și fără nici un frâu moral intern. Singura disciplină a bucureștenilor până astăzi, este disciplina autorității și disciplina partidelor politice. De la autoritatea sa, populația capitalei nu poate primi nici o disciplină sufletească superioară, pentru că autoritatea noastră este cu mult mai anarhică decât populația pe care o conduce. În țara noastră, în loc s-o disciplineze, autoritatea anarhizează și corupe populația.

Populația Bucureștilor este o populație politicianistă, care face din politică, principala sa profesiune. Desigur că disciplina politicianistă este o disciplină rea, dar totuși această disciplină constituie un rău mai mic, decât lipsa de orice disciplină sufletească. O populație amorfă care primește un crez politic, are deja o idee comună, capătă un început de fond sufleteș colectiv. Și un organism sufleteș nu poate merge spre o dezvoltare normală, decât atunci când el și-a format cel puțin un început de fond comun sufleteș, pe care se grefează aspirațiunile, credințele și dorințele lui și cari formează premiza tuturor actelor sale.

Cărți poștale comentate, din colecțiile BMB – Prof. Virgiliu Z. Teodorescu

Inventar 6/9 Carte poștală ilustrată alb negru, având imprimat pe verso vederii textele: Carte poștală REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ BUCUREȘTI – Grădina Cișmigiu. SOTIL V 90 Textele sunt în mai multe limbi străine. Pe verso mențiuni cu creionul: 0046, SE 54 1948/50 imprimarea ștampilei: Biblioteca Municipală „M. Sadoveanu”, Inventar nr. 6/9. Dimensiuni: 13,1x8,4 cm. Noua evidență: 0718

Fotografia a fost realizată de pe treptele care coboară în Rondul Roman din Grădina Cișmigiu. Este evidentă bogata vegetație. Unghiul a evitat surprinderea simbolurilor. Erau anii când fuseseră retrase busturile celor „incompatibili” cu „noua societate a democrației populare”. În prim plan dotarea cu lămpi de iluminat confectionate din fier forjat.

Inventar 6/99 Carte poștală ilustrată alb negru, având imprimat pe verso vederii textele: Carte poștală 132 REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ BUCUREȘTI – În Cișmigiu. EDITURA DE STAT. Textele de prezentare sunt în mai multe limbi străine. Pe verso mențiuni cu creionul: 0047, SE 53 1948/50 imprimarea ștampilei: Biblioteca Municipală „M. Sadoveanu”, Inventar nr. 6/99. Dimensiuni: 13x8,5 cm. Noua evidență: 0719

Fotografia a fost realizată primăvara în Rondul Roman când se efectuau lucrări de întreținere și de plantare. A fost surprinsă două din simbolurile de artă plastică.

De aceea, până la formarea acestui fond sufletesc comun al capitalei noastre, noi nu putem zidi nimic serios pe sufletul bucureștean.

Anarhia sufletească a populației capitalei, ieșită din lipsa ei de așezare, este mărită și de eterogenitatea acestei populații. Nici un oraș din aceste părți de lume, n-are o populație cu origină etnică mai variată, decât capitala noastră. Orașul nostru a fost și este locul de întâlnire al tuturor raselor pământului. Bucureștii sunt Babilonul timpurilor moderne. Nimeni nu contestă marele patriotism al bucureștenilor, dar îi sfătuim ca nici unul din ei să nu dea sângele său la analiză. Această mare eterogenitate etnică are două consecințe importante. Amestecul excesiv al raselor naște un dezechilibru organic, din care iese un dezechilibru sufletesc. Sufletul capitalei este într-un echilibru instabil. Din acest dezechilibru sufletesc, iese spiritul receptiv la noutăți și dezvoltarea inteligenței. O populație eterogenă este o populație inteligentă și progresistă. Dar eterogenitatea ei dizolvă sau oprește să se formeze orice bază sufletească fixă sau comună, din care iese un dezechilibru moral. O populație cu o prea variată origine este o populație cu o inteligentă mare și eu o morală mică.

În privința moralei, populația bucureșteană suferă mai mult de micime de suflet. Putem spune că bucureșteanul n-are altă caracteristică sufletească decât șiretenia, care s-a formulat prin denumirea de „papugi de București”. Față de orice gest idealist, bucureșteanul se întreabă: Ce interes ai să fii altruist. De aci iese și deliciul ilegalității, deliciul așa numitului „chiul”, plăcerea loviturilor și a afacerilor. Aș mai adăuga că Bucureștii sunt capitala unde se face cel mai mult cu ochiul. Bucureșteanul nedisciplinat și neadaptat la ruajul social, este un incapabil de muncă continuă. De aci iese instabilitatea sa profesională. În nici un oraș din lume nu vedem atâta comerț ambulant, atâția miști, atâția vâcsuitori de ghete, atâția cartofoari, atâția chibiți și atâția funcționari. În nici un oraș cetățeanul nu-și schimbă de atâtea ori meseria sa. În nici un oraș nu vedem atât de puțini profesioniști care să-și moștenească profesiunea lor din tată în fiu. Profesionistul sau meseriașul bucureștean nu se poate mulțumi cu un câștig mic și continuu și preferă „loviturile”. Popoarele unitare sunt mai puțin inteligente dar sunt mult mai morale decât cele eterogene.

De asemenea populația Capitalei se resimte de originea ei rurală. Ea a păstrat caracterul umil al țăranului din care se recrutează. Bucureștenii sunt anarhici în fața unei autorități reale și servili în fața autorităților abuzive. Se cunoaște că bucureștenii sunt descendenții vechilor clăcași, care au înmagazinat de-a lungul timpului, toată umilința robului în fața patronului. Bucureștii suferă de iobagismul sufletesc. Pentru ca să le ridice spiritul de mândrie și de demnitate, am format „comitetele cetățenești”, cu scopul principal de a se apăra împreună contra arbitrarului autorității. Le-am spus toate împrejurările, că primesc cu plăcere controlul lor și controlul tuturor actelor comunale, pentru că controlul cetățenilor mă va opri să fac greșeli. Ați văzut zmeul, le spuneam eu. Dacă este ținut de sfoară, zmeul se înalță mereu mai sus, iar dacă lași sfoara din mână, el cade la pământ. Controlați-mă ca să vă fac și vouă opere utile și să mă înalț și pe mine prin controlul vostru.

Populațiunea bucureșteană este o populație încă antieconomică.

1. Ea nu este încă stimulată în viața sa economică, de nevoile ei prea reduse și prea primitive. Ea muncește numai pentru micile ei nevoi.

2. Populațiunea Capitalei disprețuiește încă munca manuală. Ea caută profesiunile cele mai puțin onorabile sau avuabile numai să scape de munca manuală și devine trepăduș, negustor sau funcționar. Cea mai mare parte din averile bucureștene

provin dintr-o muncă antieconomică, cum ar fi samsarlăcuri, intervenții, permise și tot felul de favoruri politice.

3. Munca bucureșteanului atât cât există, este anarhică, și intermitentă. În capitala noastră se poate spune că bucureșteanului îi este greu până când se apucă de ceva, pentru că de lăsat se lasă ușor.

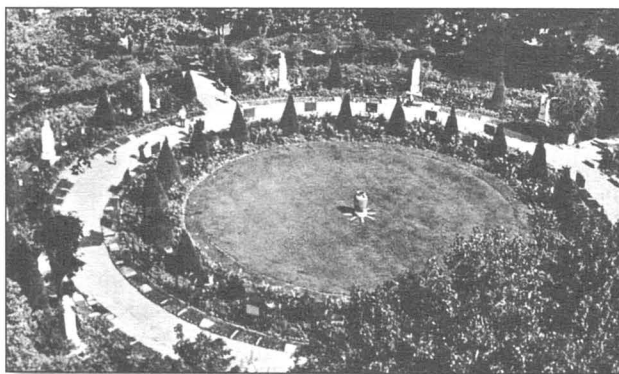
4. Capitala noastră este orașul „privilegiilor democratice”, căutate nu atât din dorința de câștig ci mai mult din ambițiunea de a arăta că este deasupra legilor, că este un privilegiat. Pentru un bucureștean viața fără favoruri, este ca friptura fără muștar. Cine nu știe să câștige privilegiile democratice, este disprețuit, de toți ai casei, de toate rudele și de toți prietenii. Suntem în orașul lui „știi tu cu cine ai a face” adică știi tu că eu sunt dintre aceia,

Inventar 6/100 Carte poștală ilustrată sepia având imprimat pe verso vederii textele: Carte poștală REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ BUCUREȘTI – În Cișmigiu. LIBRĂRIA NOASTRĂ 471 Textul de prezentare este tradus și în limba rusă. Pe verso mențiuni cu creionul: 0045, SE 52 b 1950/55 imprimarea ștampilei: Biblioteca Municipală „M. Sadoveanu”, Inventar nr. 6/100. Dimensiuni: 8,4x12,9 cm.

Noua evidență: 0720

Fotografia a fost realizată în timpul verii în Rondul Roman, surprinzând câteva din simbolurile dedicate cinstirii reprezentanților culturii românești ai veacurilor XIX-XX. În prim plan, din profil, cel al lui Vasile Alecsandri, lucrare modelată de sculptorul Theodor Burcă, transpusă în marmură de Rușchița, amplasat pe un pedestal din piatră de Albești, Muscel.

Inventar 6/14 Carte poștală ilustrată alb negru, având imprimat pe verso vederii textele: Carte poștală REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ BUCUREȘTI – Vedere din Cișmigiu. În case-ta timbrului: 0121. Textele de prezentare sunt în mai multe limbi străine. Pe verso mențiuni cu creionul: 0044, SE 51 b 1953 imprimarea ștampilei: Biblioteca Municipală „M. Sadoveanu”, Inventar nr. 6/14. Dimensiuni: 13x8,5 cm.

Noua evidență: 0721

Fotografia „aeriană” a fost realizată primăvara surprinzând Rondul Roman. Locul de fotografiere a fost unul din etajele superioare ale blocurilor care flanchează Bd. Schitu Măgureanu sau chiar după acoperișul unuia din acestea. Este evidențiată dispunerea lucrărilor de artă plastică oferind trecătorilor, prilej de „dialog” sau chiar de staționare pe micile bănci din preajma fiecărui simbol.

care sunt puși deasupra legilor. Bucureșteanul chiar bogat, caută să se distingă cel puțin cu un bilet de tramvai gratuit, cu un bilet de teatru sau de tren dat fără plată. Și să vedeți pe conductor cum salută cu respect pe toți chiulangii, mici și mari și cum privesc cu indiferență pe cei care au plătit. Am fost martor la următoarea scenă petrecută într-un tramvai din București. Unui băiat de liceu i se cerea taxa și el întreba dacă liceenilor nu li se dă bilet gratuit. Pentru că primea un răspuns negativ, el întreba dacă cel puțin ca cercetaș nu putea să profite de gratuitate. A întrebat mai departe dacă nu poate călători gratis ca premiant și așa mai departe. Nu și-a plătit taxa decât după ce a încercat toate mijloacele de a se distinge cu gratuitatea călătoriei.

5. Bucureșteanul crede că, cu autoritățile totul se poate aranja. Nu plătesc dările și nu-și împlinesc datoriile decât cei care nu cunosc „trucurile”. În București nu rămân în legalitate decât cei mărginiți.

6. Bucureșteanul nu mănâncă pentru a se hrăni, nu bea pentru că-i este sete și nu se îmbracă pentru a fi decent. La unele popoare sălbatece s-au văzut negri, care pe călduri tropicale umblă îmbrăcați cu câte două și trei costume, numai ca să arate că sunt bogați. Tot astfel bucureșteanul bea mult, mănâncă mult, se plimbă mult și se îmbracă mult mai mult, din vanitate decât din necesitate.

Dar afară de aceste defecte morale, populația capitalei are excelente dispoziții intelectuale, Bucureșteanul este inteligent, vioi și accesibil progresului. Populația capitalei noastre va putea să dea naștere la o adevărată civilizație orășenească, Populația bucureșteană instabilă și inteligentă este capabilă de orice și chiar de fapte mari. O autoritate comunală superioară și hotărâtă, ar putea foarte repede să facă din bucureșteni o populație civilizată. Este suficient să fie pusă la o rigidă disciplină socială și morală, care la început va revolta, pentru că mai cu seamă ordinea, produce disperarea oricărui spirit anarhic. Orice măsură de civilizare produce la început revoltă prin chiar noutatea ei, pentru că misoneismul este un sentiment general. Chiar în Parisul medieval, din care trebuia să iasă mai târziu orașul-lumină, când autoritățile au luat dispoziția ca să se strângă bălegarul de pe străzi și să-l scoată afară din oraș, s-a produs o adevărată mișcare de stradă. Tot astfel și la noi. Când luasem măsuri de curățenie în piață, negustorii bucureșteni îmi spuneau în scris: ce este cu atâta curățenie, domnule primar; noi am trăit veacuri întregi în murdărie și am trăit mai bine decât acum în curățenie. Dar după ce au văzut și au înțeles repede rezultatul acestor măsuri, tot ei au venit să-mi spună răspicat printr-un negustor din piață: mergeți înainte domnule primar, că dacă mai țineți câțva timp, franțuzi ne faceți.

Inteligenta populației noastre ne dă o mare aptitudine pentru cultură și pentru artă. Așa se explică cum noi am putut într-un timp atât de scurt, să avem o dezvoltare atât de mare a instituțiilor de știință și o atât de mare eflorescență artistică. Viitorul Bucureștilor stă în viitorul intelectualilor săi. Ne trebuie un primar a cărui epocă să rămână în istoria Bucureștilor, cum a rămas în Grecia secolul lui Pericle, la Roma secolul lui August și în Frața secolul lui Ludovic XIV. Eu începusem această eră. N-am putut să încep primariatul meu cu ea, pentru că atunci am găsit că edilitarul este mai imperios necesar decât socialul. După ce aranjase până la un punct edilitarul, trecusem la social.

Inteligenta bucureșteanului se mai vede în vioiciunea străzii noastre, pentru că numai popoarele mărginite sunt popoare grave și preocupate. S-a pretins chiar că numele Bucureștilor ar veni de la orașul bucuriei. Ceea ce nu este exact. Bucureștii sunt descendenții lui Bucur și li s-a spus Bucureștii după cum descendenții unui popă s-au numit Popeștii și descendenții lui Ion s-au numit Ioneștii.

Strada bucureșteană este un mijloc ușor, pentru ca să ajungem la formarea unui spirit comun și de civilizare reciprocă.

Ceea ce la Greci și la Romani era Agon și Forul, la noi este strada. De aceea strada nu trebuie desființată ci numai îndrumată, numai moralizată. Când vezi străzile bucureștene, totdeauna pline de lume, s-ar părea că toată populația a ieșit în stradă, ca să asiste la un incendiu permanent. În strada plină de oameni voioși și inteligenți, circulă ideile, se propagă sentimentele, scilicet spiritele și se poleiesc declarațiile galante. Strada ascute inteligența, încredințează sufletele și ridică civilizația. Oamenii care ies în stradă arată că simt plăcerea ca să se vadă și să se simtă în comun, că sunt sociabili și comunicativi și că au ceva de spus și că au ceva de simțit. De aceea, în viața orașelor, o stradă goală arată un suflet gol.

Planul meu era ca din Piața Universității să facem un Corso, unde să atragem populația orașului, care se înghesuie pe celelalte străzi. Strada Lipscani lărgită și transformată în stradă de arcade, ar trebui să fie acoperită sus cu sticlă, astfel ca să împiedice circulația aerului. Ea trebuie transformată într-un Corso al eleganței feminine. Este bineînțeles că eleganța nu însemnează lux, pentru că luxul este tocmai lipsa de gust. Eleganța feminină probează pe de o parte gustul femeii iar pe de alta, civilizația bărbatului care-l apreciază, care-l aprobă și care-l plătește. Ceea ce înseamnă că eleganța feminină este indicul civilizației întregului popor.

Nu mai pot opri de a observa cât de mult civilizează strada capitalei, tocmai această elegantă a doamnelor bucureștene. Noi ne-am obișnuit cu acest privilegiu al orașului nostru și nu-i dăm prea multă atenție. Dar toți străinii care ne vizitează orașul nostru fac din eleganța doamnelor bucureștene, adevărata lui personalitate. Reputația doamnelor pariziene a pălit de mult în fața eleganței doamnelor bucureștene. În acel Corso al eleganței feminine din strada Lipscani, s-ar putea stabili imitațiunea și emulațiunea elegantelor, din care ar ieși perfecționarea eleganței. Eleganța naturală a doamnelor române, ar face în curând din București un centru de propagarea eleganței în Balcani. Doamnele bucureștene ne-ar aduce pe femeia Balcanilor și prin femeia Balcanilor am putea face o adevărată infiltrațiune în Balcani. Prin rafinăria eleganței feminine, Parisul a câștigat aureola sa în lumea întreagă. Să utilizăm și noi eleganța naturală a doamnelor bucureștene, pentru civilizarea și ridicarea capitalei. Eleganța doamnelor române poate fi utilizată pentru realizarea Bucureștilor, metropolă balcanică.

Populația bucureșteană n-are numai inteligență, și aptitudine pentru cultură și civilizație. Ea are și o țință. O distinsă intelectuală bulgară, îmi spunea că observă la populația noastră o ținută de aristocrați, atât în vorbă cât și în gesturi și în prestanță, pe care n-a observat-o la celelalte popoare balcanice. Eu i-am explicat că dintre toate popoarele balcanice, numai aromânii rămași autonomi și-au păstrat aristocrația lor, care ajunsese la o adevărată civilizație rafinată. În mod natural această civilizație superioară aristocratică, a fost totdeauna imitată și de burghezii și de cei de jos, desigur în proporții diferite. Din chiar ținuta poporului român, se cunoaște că el și-a păstrat aristocrația sa națională.

Din toate aceste caractere ale populației noastre, n-am desprins nici o personalitate morală a Bucureștilor. Am găsit însă caractere de populație civilizabilă, progresistă și cu multă dispoziție de cultură. Dar găsim în București o caracteristică bine definită, care va contribui mult la viitorul său de metropolă culturală, găsim cosmopolitismul capitalei noastre. Credem că populația bucureșteană, este populația cea mai cosmopolită pe care poate s-o aibă un oraș și mai cu seamă un oraș din orientul nostru violent și șovinist. Toți străinii care ne vizitează observă această extremă amabilitate și extremă toleranță față de străini. Populația capitalei noastre a inventat „adopțiunea cetățenească” pentru orice străin. Pe când populațiunile șoviniste nu recunosc

străinului nici drepturile elementare, populațiunea bucureșteană ajunge la un adevărat privilegiu al străinului, ajunge la o adevărată renunțare în fața lui. În acest sens se povestește o anecdotă caracteristică: un francez venit în București cerea conductorului tramvaiului să-i încaseze taxa. Conductorul, văzând că pasagerul este francez, îi răspundea în modul cel mai natural, că la noi francezii nu plătesc taxa la tramvai.

Tot astfel, în timpul marelui război, trupele franceze care intrau în țara noastră, n-au putut convinge pe țăranul român să se culce în patul său. L-a oferit soldatului francez și el s-a culcat pe jos. Caracterul cosmopolit și tolerant al populației noastre, o face aptă să primească ideile de pace și de solidaritate internațională, care-i netezesc calea către rolul său de populațiune de metropolă.

Care este însă caracterul moral, pe care am putea să-l dezvoltăm prin toate mijloacele noastre, pentru ca să facem din el o caracteristică a populației capitalei noastre? Credem că avem adânci și reale calități muzicale, care ne-au permis ca numai în câteva decenii de redeșteptare națională, să avem o frumoasă eflorescență de opere muzicale și de reputați muzicanți. Trebuie să dezvoltăm acest dar natural, care mai are avantajul că este sentimentul moral cel mai superior, cel mai general și cel mai comunicativ. Capitala noastră trebuie să devină o metropolă culturală, către care trebuie să atragem pe vecinii noștri, prin știința și prin arta noastră, dar mai cu seamă prin munca noastră. Îndată ce va fi posibil, Bucureștii trebuie să-și construiască palatul operei sale. Proiectasem organizarea societății tuturor artiștilor capitalei, pentru ca să le dăm lor conducerea opiniei publice bucureștene și cu modul acesta să ajungem la reabilitarea artei.

Avem noi resursele materiale pentru a face o capitală? Mai întâi trebuie ca statul să contribuie în mare parte, pentru a face din București o capitală demnă de o țară care ar putea să fie fericită, dacă ar produce și oameni înțelegători ai marilor interese naționale. Sub împăratul Napoleon III, Franța întreagă a colaborat ca să-și clădească o capitală. Contribuția Franței la strălucirea Parisului a fost de miliarde. Toate celelalte țări au avut aceeași politică a capitalei lor, pentru că toate popoarele au înțeles că este mai bine să ai o țară înapoiată cu o capitală superioară decât o țară superioară cu o capitală înapoiată.

În al doilea rând s-ar putea; lucra destul și cu un buget normal, dacă s-ar lua măsuri ca să se revizuiască oarecari venituri și oarecari cheltuieli. Aș putea să dau numai câteva exemple hotărâtoare. Am găsit mățaria cea veche de la abator, închiriată cu 10.000 pe an. Am chemat pe chiriași și le-am spus, că dacă în 24 de ore nu-mi oferă o chirie de 3.000.000 lei anual, îi scot din mățarie. Au oferit în termenul dat toată chiria cerută de mine. Societatea Taxico circula pe Calea Victoriei fără să plătească nici o taxă. I-am declarat că dacă în 48 de ore nu plătește 2.000.000 lei taxe pe doi ani în urmă și 1.200.000 lei anual pe viitor, îi opresc să mai circule. Au plătit taxa înainte de expirarea termenului dat. Primăria închiriasse afișajul cu 200.000 lei anual. Am putut să scot 3.000.000 lei anual. De aci se vede că nu veniturile lipsesc, ci că modul de încasarea lor este defectuos. Visteria comunei este tot atât de ne disciplinată ca și populația ei. Banul public n-a căpătat încă disciplina necesară ca să meargă la visteria publică. Mai trebuie încă mult timp, până când banul public să ajungă să învețe drumul tezaurului public.

În scurta ochire asupra viitorului capitalei noastre, am constatat că nu vedem nici o piedică în rolul ei viitor de mare oraș. Singura piedică în calea Bucureștiului mare, este tot Bucureștiul mic, care nu se hotărăște să facă loc Bucureștiului mare, pentru că Bucureștii mare cere un suflet mare. Marile obstacole în calea Bucureștilor mare este politicianismul. Capitala noastră intră pe rând când într-un club când într-altul care este chemat le guvern.

Inventar 3/77 Carte poștală ilustrată alb negru, având imprimat pe verso vederii în caseta timbrului: LTKb Pe verso mențiuni cu creionul: Buc. Cișmigiu 0043, SE 138 1925/44 imprimarea ștampilei: Biblioteca Municipală „M. Sadoveanu”, Inventar nr. 3/77. Dimensiuni: 8x10,8 cm. Noua evidență: 0722

Fotografia realizată iarna pe lacul înghețat din Grădina Cișmigiu a surprins în prim plan o competiție a hocheiștilor. În plan îndepărtat alte persoane pe luciul gheții.

Inventar 3/68 Carte poștală ilustrată alb negru, având imprimat pe verso: 3117 și mențiuni cu creionul: Cișmigiu 0042, SE 133 1925/44 imprimarea ștampilei: Biblioteca Municipală „M. Sadoveanu”, Inventar nr. 3/68. Dimensiuni: 13,2x8,3 cm. Noua evidență: 0724

Fotografia a fost realizată iarna în zi însoțită cu zăpadă în Grădina Cișmigiu, surprinzând lacul înghețat și unul din podurile din beton.

Interesele orașului sunt confundate când cu interesele unui club, când cu ale altuia. Alinierile, sistematizarea, estetica, finanțele, sunt rezolvate după interesele fiecărui club și al fiecărui partizan în parte. Bucureștii mare poate fi realizat chiar numai cu fărâmiturile care cad de la ospățul tuturor lupilor politici, cu condițiunea ca să scăpăm cel puțin aceste fărâmituri.

Politicianismul bucureștean a anulat planul meu de sistematizare, făcut cu mare trudă și după muncă încordată de zi și de noapte. S-a anulat planul de sistematizare numai ca să nu se spună că este planul meu, deși rezultatul la care s-a ajuns, a fost absolut același. Rezultatul a fost că în timpul acestui interegn de planuri, s-a construit tot după vechile proporții și alinieri și ne-a

stricat orașul pentru mult timp. S-a anulat contractul pentru pavarea capitalei întregi în doi ani, plata în rate și cu zece ani de întreținere. Pavam centrul cu asfalt și duceam piatra la periferie unde mai pavam încă 500.000 mp. Mi se propusese același contract și cu suburbanele, astfel că în 2 ani nu mai aveam stradă nepavată în București.

S-a recurs tot la pavajul de piatră și am nenorocit capitala cu un pavaj barbar, pentru cinci zeci de ani. Tot astfel mi s-a anulat contractul de transportul cărnii în camioane închise și scăpăm de transportul cărnii în căruțe care transportă dimineața băligar și după prânz carne. Mi s-a anulat de asemenea contractul pentru târgul de vite de la abator.

Cred doamnelor și domnilor, că am putut să dăruim împreună vechea legendă a Bucureștiului banal. Un poet spunea că urâtul nu este în afară de noi ci că ochiul nostru care vede urât pentru că nu vede, și cu inima. Noi am privit capitala noastră fără dragoste de orașul nostru de scaun și cu superficialitatea popoarelor începătoare l-am condamnat fără judecată. Pe măsură însă, ce au văzut că Bucureștiul trece sub ochii noștri umili, de la sat la oraș și de la oraș la capitală, bucureștenii au început să iubească Bucureștii. Astăzi criza capitalei a trecut. Când fiecare patriot bucureștean își va zice cu hotărâre: eu înainte de toate vreau să construim o capitală, atunci noi vom putea avea o capitală frumoasă. Rămâne ca generațiile viitoare să facă din capitală o metropolă. Orașul București are și calitățile fizice și calitățile morale pentru a deveni o metropolă. Prin frumusețea capitalei noastre, prin știința savanților noștri, prin arta artiștilor noștri și prin eleganța doamnelor noastre, noi vom construi Bucureștii metropolă. Țin să se știe doamnelor și domnilor că optimismul urbanist al Bucureștilor, începe de la generația noastră. Noi am stabilit astăzi aci că Bucureștii sunt un oraș banal numai pentru spiritele banale. Noi am proclamat aci capitala noastră Bucureștii metropolă.

Pentru transformarea unui oraș, nu este destul să fi format sociologia lui adică nu este suficient să-l cunoști în mod științific și nu este destul să fi făcut ideologia lui, adică să ști încotro vrei să-l îndrumezi. Trebuie să ai și o tactică potrivită, adaptată caracterului populației orașului pe care vrei să-l transformi.

Pentru disciplinarea unei populațiuni anarhice și ruraliste, trebuie să ajungi să-ți formezi reputația și intransigent de înfruntător al oricărei puteri divine și umane, trebuie să-ți formezi reputația de dictator. Ai nevoie ca lumea să-ți știe și de frică. În faza de civilizație inferioară a popoarelor, omul nu poate fi urnit din făgașul rutinei și al prejudecăților, decât sau cu entuziasmul, sau cu frica. În această fază epoca rațiunii n-a venit încă.

Omul mărginit întrebuințează numai frica; Utopistul întrebuințează numai entuziasmul; omul realist și de inimă știe să întrebuințeze și egoismul și idealismul uman și poate să întrebuințeze și frica și entuziasmul. Numai astfel poți pe cei buni să-i conduci cu bunătațe și pe cei răi cu răutatea. Când ai un scop civilizator, cu cei buni trebuie să fi și mai bun, și cei răi și mai răi decât ei. Utopiștii, care vor să întrebuințeze numai bunătațe, nenorocesc lumea cu visurile lor.

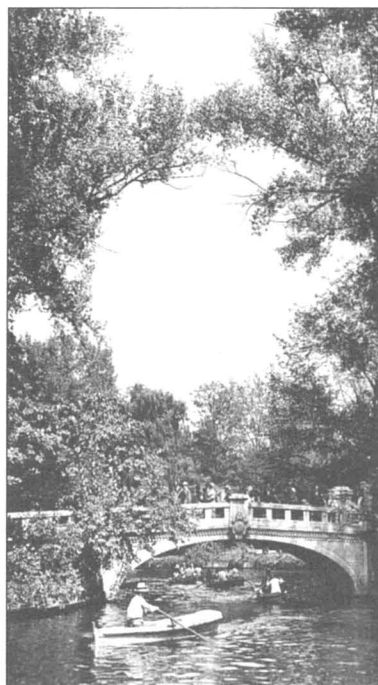
Dar ca să fii cu adevărat rău cu cei răi, trebuie să ai fondul omului cu adevărat rău. Sunt însă două feluri de oameni răi: oameni răi din răutate și oameni răi din bunătațe adică oameni cari din dragoste pentru semenii lor, vor să le facă binele cu sila. Omul rău din bunătațe, care vrea să conducă pe cei răi, știe să ia numai forma exterioară a răutății, pentru ca să facă economie de durere omenească. Trebuie însă o mare băgare de seamă, pentru că oamenii răi din altruism au hotărârea misticismului și ei pot să fie mai răi din altruism decât oameni răi din egoism.

Poți să faci binele cu sila? Da, pentru că în lume proștii sunt în imensă majoritate și în lume a fost totdeauna luptă între dictatura proștilor și între dictatura deșteptilor. Și cred că e prefera-

Inventar 4/62 Carte poștală ilustrată alb negru, având imprimat pe verso vederii în caseta timbrului: LTKb Pe verso mențiuni cu creionul: București Cișmigiu 0042, SE 136 1925/44 imprimarea ștampei: Biblioteca Municipală „M. Sadoveanu”, Inventar nr. 4/62. Dimensiuni: 8,2x10,9 cm. Noua evidență: 0723

Fotografia a fost realizată iarna pe lacul înghețat din Grădina Cișmigiu surprinzând pe primii temerari care s-au aventurat pentru a constata rezistența luciului gheții.

Inventar 4/262 Carte poștală ilustrată alb negru, având imprimat pe verso vederii textele: CARTE POSTALE BUCUREȘTI VEDERE DIN CIȘMIGIU Colecția „Parcuri și Locuri de Odihnă din România” Foto Norland, București Reprod. Oprită. Pe verso mențiuni cu creionul: 0041, SE 111 1925/40 imprimarea ștampei: Biblioteca Municipală „M. Sadoveanu”, Inventar nr. 4/262. Dimensiuni: 11,2x8,1 cm. Noua evidență: 0725

Fotografia a fost realizată vara în Grădina Cișmigiu, surprinzând canotorii în dreptul podului din beton.

bilă dictatura progresistă a celor deștepți, față de dictatura regresivă a celor proști. Bineînțeles că poți să faci binele cu sila numai după ce s-a făcut ritualul democratic, adică după ce s-a făcut alegerea de către sufragiul universal. Dictatura binelui, după ce ai fost încă o mare antinomie a democrației. Democrație înseamnă triumful meritului ales de cei fără merit, adică alegerea celor competenți de masa celor incompetenți. Alegerea ta înseamnă că ți s-a recunoscut competența și-ți dă mandat să exerciți dictaturi competente. Binele cu sila făcut de cel ales împacă dictatura realizărilor cu democrația alegerilor.

Poți să faci binele cu sila chiar și celor deștepți, pentru că devreme ce de la adevărurile eterne și universale ale vechii filo-

zofii dogmatice, am ajuns la adevărul pragmatismului relativ și bazat pe utilitate nu știm de ce binele găsit de tine ar trebui să cedeze binelui găsit de altul. Dacă fiecare om este măsura adevărului, de ce să măsoar cu mintea altuia și să nu măsoar cu mintea mea. Când ai găsit o utilitate socială ești dator să nu cedezi nici lui Dumnezeu. Dacă trebuie să dai lumii toată inima ta, trebuie să nu cedezi nimic din toată cugetarea ta. Pentru ca să asigurăm progresul omenirii trebuie să ajungem la solidarizarea inimilor, dar la autonomia minților. Nu poți să realizezi nimic dacă știi de frică sau dacă aștepti recunoștința sau aprobarea oamenilor. Valoarea realizatorului se cântărește cu numărul proștilor pe care i-a făcut să ție de frica noutăților. După cum spune poetul:

*Când făcui pe proști să urle
Bătând din tobe și din surle,
Am câștigat dreptul ca să spun
Că sunt și eu tot un nebun.*

Dacă ești un realizator fulgerător nu este realizare pentru care să nu te înjure toți când o începi și să nu te laude toți când o termini.

Eu am făcut economie de durere omenească, pentru că în conducerea Bucureștilor nu am luat decât forma aparentă a răutății. Când am găsit abateri grave generalizate, îmi căutam o victimă pe care nu o păraseam, până când nu o copleșeam cu pedepse grave, rămânea ca după ce termină rolul său de sperietoare, să-i iert toate pedepsele date. Cu modul acesta o făceam să ție tare, pentru ca să sperie ea pe ceilalți. Rugam apoi pe gazetari să mă atace pentru aceste sancțiuni aspre, pentru ca sperietura să fie și mai mare. Cu modul acesta eu nenorocam numai un singur om, și menajam suferința la o mie de alți vinovați sau care ar fi putut greși în viitor. Trimeteam la gazete condamnări fictive, numeroase amenzi sălbatice. Cu modul acesta terorizam pe cei tentați să reziste sau să greșească, cu pedepse imaginare. Un exemplu: dam ordonanță că voi sparge butoaiile găsite pe trotuar și că marfa lor va fi vărsată. Am spart un singur butoi, pe care l-am plătit, dar am rugat pe gazetari să mă atace că aș fi nenorocit o sută de negustori, dați cu nume fictive și fără adrese. Am amenințat că voi închide apa și lumina cetățenilor cari nu-și vor curăța zăpada de pe trotuar. Nu am închis la nimeni nimic, dar am rugat pe jurnaliști să mă atace, că aș fi nenorocit zecimi de contravenienți cu magazine, cu bodegi, cu prăvălii, etc. Când aplicam amenzi pentru ridicarea zăpezii, le amânăm executarea până la Marte viitor, ca să vedem cum se va comporta o iarnă viitoare. Numai amenzele pentru lipsă la cântar erau mari și executate fără milă. Prin neînduplecarea mea în toate măsurile pe care le luam, făcusem lumea să creadă că sunt în stare să iau asemenea măsuri. În ambele aceste cazuri am reușit să-mi aplic ideile mele. Nu cred să fi fost primar care să fi făcut mai multă economie de suferință omenească, într-o transformare edilitară și sufletească atât de mare. Pentru ca să ajungă la marea disciplină cetățenească, pusă de mine în anarhia generală a Capitalei, orice alt primar ar fi trebuit să aibă la îndemână pedepse penale cu închisoarea.

Cu aceste lovituri am reușit să-mi formez reputația mea de dictator la care a contribuit și rigida mea legalitate. Sub primariatul meu n-a fost nici o abatere fără sancțiuni și sancțiunea cădea automat și mecanic, pe prieten ca și pe adversar. N-a fost posibilă, absolut la nimeni, nici o intervenție. Nu s-a întâmplat nici o revenire asupra vreunei hotărâri luate. N-am dat nici o rezoluție unui prieten ca frate, pe care să nu o dau și unui dușman de moarte. Nu poate spune nimeni că s-a bucurat

de favoarea mea sau că a suferit nedreptatea mea. În cei cinci ani de primariat ai mei, n-a fost altă violență decât violența legii și altă dictatură decât dictatura legalității.

Dar am realizat mai mult cu entuziasmul decât cu dictatura mea legalitară. Eu iubesc pe om și sunt amorezat de ceea ce lucrez. Nu poate fi realizator decât omul care vede viața în formă de icoane și care se închină cu evlavie la icoanele sale. Totdeauna numai ce iese din inimă merge la inimă. În al doilea an de primariat, oameni de la mahala îmi sărutau mâna ca la popă, pentru că îi scoteam din noroi și pentru că vorbeam cu ei ca om, iar nu ca primar. Cu această purtare naturală ieșită din dragostea de om, mi s-au dat de cetățeni zecimi de mii de metri pătrați de teren gratuit și făceam comunei economii de multe zecimi de milioane. Numai din ambițiunea de a se civiliza pe o stradă civilizată, am văzut bătrâni săraci care și-au tăiat singuri casele, ca să se pună la aliniere. În același mod am putut să realizez într-un an, alinieri, pe toate căile de penetrație, atât cât alții n-ar fi aliniat nici în 25 de ani.

În sărăcia generală în care am lucrat și cu formalismul copleșitor, un alt primar, care n-ar fi crezut în minunile inimii omenești, n-ar fi realizat nici un sfert din ceea ce am realizat eu.

Ca să ilustrez sistemele mele de lucru, voi termina cu două anecdote adevărate. Pe o stradă din sectorul de galben, o singură bătrână săracă, nu voia nici în ruptul capului să dea teren gratuit ca să pot să alinez. M-am dus eu la fața locului și s-a legat între noi următorul dialog, scos din observația că bătrâna conserva urmele unei adevărate frumuseți:

– „Bine bătrâno, nu mi dai d-ta puțin teren, ca să-ți fac aici frumos, frumos cum ai fost d-ta în tinerețe”?

– „Am fost, maică, spunea bătrâna, luminându-și fața de amintiri; „se uitau tinerii la mine ca la o poză”. În urma acestui dialog prietenesc, bătrâna mi-a dat terenul.

A doua anecdotă. După cel de al doilea an de primariat, cu dictatura mea legalitară și aparentă, reușisem să mă fac temut de cetățeni. Lumea îmi spunea deja „tătarul de la primărie”, „primarul Kemal Pașa”.

Bucureștenii umblau disciplinați și niciun cetățean nu mă refuza când îi ceream ceva. În acest timp se prezintă la mine un partizan foarte supărat, care îmi spunea că s-a înjurat și că era gata să se bată cu un anumit adversar:

– „Dar de ce”, îl întrebam eu.

– „Nu pot să spun, domnule Primar, că-mi e rușine”.

– „Dar când te rog eu”?

– „Domnule Primar, spunea că sunteți nebun”.

– „Bine nenorocitul”, îi răspundeam eu, eu lupt de doi ani ca să-mi fac reputația de nebun și tu vrei să mi-o strici”?

Aceste mijloace noi contrastau cu purtarea bătoasă și aspră a vechilor autorități. Foarte puțini au înțeles gesturile mele, care li s-au părut curioase și de aceea, oameni care n-au realizat nimic cu vechile mijloace de făgaș, au numit administrația mea „dezechilibrată”. Noi știm că ființa cea mai echilibrată este animalul.

Cu aceste mijloace am putut să determin un curent de încredere și de optimism din partea cetățenilor și al capitaliștilor. În anul izgonirii mele aveam lucrări în curs de aproape un miliard. Organizasem marile întreprinderi și aș fi putut să scot multe miliarde cu care să dau drumul lucrărilor necesare. Lumea simțea o administrație cinstită și ordonată. Cu toată reducerea bugetului de la centru cu 250 milioane și cu toate realizările mele impresionante, la plecare lăsam un excedent de 55 milioane recunoscut chiar de urmașul meu în expunerea de motive a bugetului său.

Adevărata poveste a ZARAZEI

Viorel COSMA,
muzicolog

...**S**onoritatea oarecum exotică a cuvântului spaniol *Zaraza* i-a sugerat lui Nicolae Kirițescu o prezență feminină autohtonă ce a pătruns în grațiile lui Cristian Vasile. Senzuala femeie l-a cucerit pe interpret până la o pasională dramă: omorâtă din gelozie de un "necunoscut", incinerată după deces de diseur, mănca-tă cenușa din urna funerară cu lingurița, în fiecare dimineață, la micul dejun, superba țigancă *Zaraza* a intrat în

literatura fantastică românească, datorită unor ziariști și scriitori. Timp de o jumătate de veac, melodia și textul original ale lui Benjamin Alfonso Tagle Lara s-a bucurat de o vogă neegalată de alte șlagăre internaționale pe continentul european, fără a ocoli și țara noastră. De unde și când s-a născut pe meleagurile dâmbovițene povestea *Zarazei*? Cum a ajuns Cristian Vasile (foto, în medalion) "eroul" poveștii de dragoste nefericite?

"Nedisiplinat, lipsit de tradiție și prevedere, spre deosebire de colegul său Moscopol, ponderat și sobru – scria compozitorul, scriitorul și umoristul Nello (Ion) Manzatti (Mânzatu?) în volumul *Frumoasa cu ochii verzi*, redactat și publicat în exil, cu o prefață de Mircea Eliade – Cristian Vasile încercase la un moment dat să se sinucidă din pricina unei decepții amoroase". Iată, așadar, sursa celui episod cu accente patologice a poveștii *Zarazei*.

Tot compozitorul Nello Manzatti ne-a oferit și primele mărturii documentare culese de la sursa originală (Argentina) unde și-a trăit (după 1944) o parte din exil, atât despre cântecul lui Tagle Lara, cât mai ales despre diseurul Vasile Cristian. "La grădina de vară de la Calea Griviței, pe care ingeniosul proprietar Răcaru o transformase în loc de întâlnire al publicului ales, cânta un tânăr interpret de muzică ușoară, care, dacă nu avea să detroneze pe celălalt idol al momentului, Jean Moscopol, urma să împartă, în măsură egală, succesul cu el. Se numea Cristian Vasile și se avântase, aproape adolescent, în muzica ușoară. Facuse studii liceale, avea un fizic atrăgător și o voce bine timbrată, cu accente virile... Răsfațat de gloria ușor cucerită, ducând o viață destrăbălată, noul astru era destinat să își sfârșească după câțiva ani cariera, cât și existența, în mizerie, răpus de tuberculoză... Cândva, mergând către Brașov în timpul războiului, l-am revăzut pe șoseaua națională între Bușteni și Predeal, scheletic, istovit. Ieșise din sanatoriul de tuberculoși, spre a face o scurtă plimbare. Sufla un vânt de vară, încovoiindu-l, împiedicându-l aproape să înăinteze. Mi s-a strâns inima de durere pentru nefericitul cântăreț, care dăruise cu modestul său talent ore de agrement unei lumi lipsite de grave probleme sau dramatice zguduirii. Personal îi eram recunoscător de a fi difuzat cu vocea sa caldă neînsemnatele mele romane, ce nu aspirau să înfrunte veacurile, ci să ofere publicului destinderea de o seară sau o clipă".

După acest sugestiv portret al lui Cristian Vasile, iată și primele detalii despre *Zaraza* din literatura noastră de specialitate, oferite de compozitorul Nello Manzatti: "În versiunea originală spaniolă, cântecul *Zaraza* descrie povestea unui om de la câmp, care pornește în fiecare zi cu carul cu boi pe același făgaș, purtându-și aleanul ca pe o povară. Vita înhămată este tovarășul de drum și neodihnă, căruia cetățeanul nostru îi destăinuiește durerile, îndemnându-l la drum cu această „zaraza”, un strigăt echivalent cu românescul *hăis-cea*". Acum, iată cuvintele românești (ticluite de Nicolae Kirițescu – n.n.), copiate de pe un disc:

*Când apari, seniorita, în parc pe-nserat,
Curg în juru-ți petale de crin.
Ai în ochi patimi dulci și luciri de păcat
Și ai trupul de șarpe felin.*

*Gura ta e-un poem de nebune dorinți,
Sânii tăi un tezaur sublim,
Ești un demon din vis, care tulburi și minți
Dar ai zâmbetul de heruvim.*

Refren:

*Vreau să-mi spui, frumoasă Zaraza
Cine te-a iubit?
Câți au plâns, nebuni pentru tine,
Și câți au murit?*

*Vreau să-mi dai gura-ți dulce, Zaraza,
Să mă-mbăt mereu,
De a ta sărutare, Zaraza,
Vreau să mor și eu.*

Așadar, încă un mort de astă dată valah – încheia povestea fan-tezistă Nello Manzatti cu umor – pe lângă miile de cadavre internaționale, răpuse de *frumoasa Zaraza*, seniorita cu trupul de "șarpe felin" și "sânii tezaur sublim", în jurul căreia "curg petale de crin".

Este prima descriere corectă a conținutului unui cântec de succes sudamerican, poposit după 1930 pe plaiurile bucureștene, repro-dus după articolul *Oameni mari și mici* din revista *Jurnalul Literar* nr. 17-20, septembrie/octombrie 2007. Dar cum pe internetul zilelor noastre aflăm și câteva precizări suplimentare, socotim că merită să le reproducem. O sumară privire asupra textului original în limba spaniolă ne permite să observăm că apelativul *Zaraza* apare, în refren, *caligrafiat cu literă mică* și nu cu majusculă, așa cum ar fi fost normal în cazul unui nume propriu de femeie. Iar expresia căru-șului ce își îndeamnă boii la drum, sună foarte explicit:

„A la huella, huella, zaraza/Huella, huella, guay!” adică pe românește: „Hai pe potecă, pe potecă, bou/Pe potecă, pe pote-că, hăis!”

În Argentina, apelativul *Zaraza* avea și o conotație afectivă (*bouleamule*) pentru animale! Vite de rasă dispuneau de un desen variat al petelor de culoare de pe pielea lor, asemănătoare unui material textil din bumbac (uneori lucios), la modă prin anii 1920, denumit *Zaraza*, desen cu linii surprinzătoare în zig-zag-uri, proprii mersului legănat al bovinelor.

Atât textul, cât și muzica, s-au datorat compozitorului argen-tinian Benjamin Antonio Tagle Lara (născut la 23 iunie 1892 la Buenos Aires/San Telmo, mort la 9 noiembrie 1932 în același oraș), tangoul *Zaraza* fiind scris în 1929 pentru Marele Concurs al Discului Național din Uruguay (*Cine Teatro Cervantes* din Montevideo). Obținând premiul al doilea, piesa a văzut – în ace-lași an – lumina tiparului, dar și înregistrarea pe disc de către José Razzano (cu acompaniament de pian și chitară), apoi de Ignacio Corsini (cu acompaniament de chitare) și în sfârșit de Charlo (cu orchestra Francisco Canaro). În Europa tango-ul a poposit la Paris în 1930, prin glasul cântăreței și actriței Sofia Bozan. Introduce-rea melodiei lui Tagle Lara în filmul regizorului britanic, de ori-gine maghiară, Alexander (Sandor) Korda, a asigurat melodiei o răspândire largă în marile centre culturale europene, inclusiv în România. După transpunerea pe discuri *Odeon*, cu vestitul Carlos Gardel, *Zaraza* a fost preluată și de diseurii români în frunte cu Jean Moscopol, Cristian Vasile, Zavaiodoc ș.a.

Fragment din volumul: *București, citadela seculară a lăutarilor români (1550–1950)*, Editura Speteanu, 2009, p. 443 și urm.

Jurnal subiectiv. Secvențe Bucureștene (I)

Călin HENTEA,
istoric

Inginer de profesie, militar de carieră și specialist într-un domeniu de mare actualitate, operațiile psihologice și războiul neconvențional, doctor în științe militare și autor publicat în România, dar și peste Ocean, la Scarecrow Press, Călin Hentea (n. 2 mai 1958, Brașov) este un fenomen, nu doar publicistic, cât mai ales științific. Colaborator al revistelor *Historia*, *Istorie și civilizație*, al *Ziarului de duminică* (supliment al „Ziarului Financiar”), invitat la televiziuni și curtat de edituri, Călin Hentea a acceptat să publice în paginile *Bibliotecii Bucureștilor* un serial dedicat vieții bucureștene, așa cum se înfățișează ea omului de pe stradă. Sunt gânduri comune, scrise în spiritul adevărului, cu toate că până la un punct pot fi și ele suspectate de propagandă, domeniu în care Călin Hentea excelează, inclusiv în calitate de autor al celei mai complete monografii în domeniu, *Enciclopedia propagandei românești*, lucrare în 5 volume, în curs de apariție. În fond, cum bine se știe, deosebirea între propagandă și publicitate ține de cultură. Or, textele și opiniile invitaților noștri fac din plin dovada unei confruntări deschise de idei, a unei proiecții civice vecină cu utopia. Utilizând mijloace și resurse la îndemâna cititorului, făcând apel la rațiune, idei și principii, opiniile lui Călin Hentea evită capcanele propagandei, și, promovate într-o publicație culturală, au limpezimea conceptelor. (Redacția „B.B.”)

Ce caut eu la colț de stradă?

Deși sunt născut în Brașov (pe vremea aceea se numea încă Orașul Stalin), de la vârsta de șase luni sunt bucureștean. Am avut parte și de centru și de periferie, nici prea, prea, nici foarte, foarte: de la zona Mântuleasa la bulevardul Dinicu Golescu, de la poalele Chirigiului în umbra căii Dorobanți și, în fine, la Piața Gorjului... În funcție de ceea ce s-a întâmplat în viața mea câtă vreme am locuit acolo, îmi place sau nu să trec prin respectivul cartier, de care însă parcă nu m-am atașat niciodată cu adevărat, așa cum ceva indefinit mă leagă de casa de la poalele Tâmppei, de pe strada Castelului, unde știu că m-am născut, dar nu-mi amintesc absolut nimic. Încă ceva: nu-mi place deloc la țară, pe pământ, printre copaci, muște, miasme, vaci, căței și găini. Am alergie.

Cu un astfel de pedigree citadin încărcat în memoria mea afectivă, m-am hotărât să scriu despre ceea ce simt și văd și miros și aud în București de câteva zeci de ani încoace, dintr-o cruntă exasperare și o irecuperabilă tristețe: nimic, sau aproape nimic, din ceea ce simt, văd, miros și aud în București nu-mi mai place: o entitate devenită obeză și diformă, care consumă la întâmplare, fără să-i mai pese de nimic. Mă simt străin și de acei oameni care se numesc bucureșteni, sau poate în primul rând de ei și de mizeria, de gălăgia, de urâtul și de putoarea pe care le produc. Sunt perfect conștient că nu am nici o șansă de a evada - unde, Doamne? - din București, cum nici nu întrevăd vreo cale de împăcare a mea cu orașul în care sunt condamnat să trăiesc. De aceea m-am hotărât să scriu. Nu pentru a ”pângări” tendențios și nepatriotic scumpa noastră Capitală și nu doar pentru a-mi exorciza Urâtul, ci pentru a-l confrunta cu acel Urât sau Frumos al altora și astfel, poate, pentru a-l vindeca... într-o bună zi.

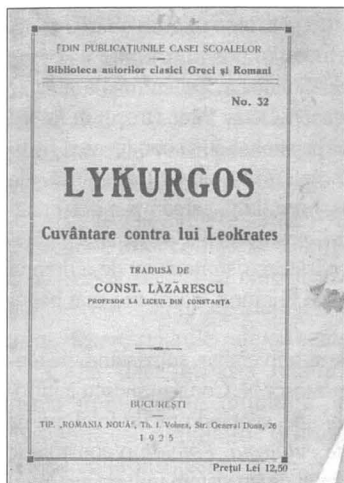
Pastilele care urmează pot fi citite și ca un ghid anti-turistic. De fapt, acum îmi dau seama că în această retorică alb / negru mi-am însoțit și puținii musafiri occidentali pe care i-am primit în București, ne-ocolind bălțile multilaterale și gunoaiele din mijlocul trotuarului sau clădirile emfatice (inevitabila curizitate pentru ”Casa lui Ceaușescu” pe care cu greu o pot accepta drept Palatul Parlamentului), pentru a-i putea convinge de măcar un colț de stradă cu adevărat frumos, care ar putea sugera, cumva, ceva legat de ideea de ”Micul Paris”. N-am știut niciodată să etalez explicații arhitectonice docte, să argumentez sincronisme culturale cool sau să înșir povești și anecdote istorice fără sfârșit. Am spus atunci și scriu acum ceea ce, cu amar și furie, simt, văd, miros, aud, pândind, fără vreun gând rău ascuns, la fel precum ”Omulețul din canal” - mascota din bronz a orașului Bratislava, sau poate precum acel ”Paparazzo”, tot din bronz și tot din centrul vechi al capitalei slovace, pașii oamenilor, temelia zidurilor și praful de pe stradă.

Instantanee bucureștene: alei pietonale și nelipsitul chioșc cu ziare (foto Călin Hentea)

PATRIMONIUL

LYKURGOS, *Cuvântare contra lui Leokrates*. Tradusă de Constantin Lăzărescu, București, Tipografia "România Nouă", 1925, 80 p.

*Cuvântarea a cărei traducere o dăm și omul care a rostit-o acum aproape 23 de veacuri sunt reprezentative. Cuvântarea este dezlănțuirea unui potop peste nenorocitul care, ca mulți alții de altfel, fugise de la datorie în ceasul greu al Patriei. Omul, cu energia sălbatică a unui fanatic, vrea să abată torentul fatalității ce năpădise țara sa. Prestigiul covârșitor de care se bucura, atât prin originea sa nobilă, cât și printr-o viață fără pată și neasemuit de sobră, este o forță uriașă care strivește tot [...] Lykurgos este un personaj epic vrednic să figureze într-o *Légende des siècles*.*

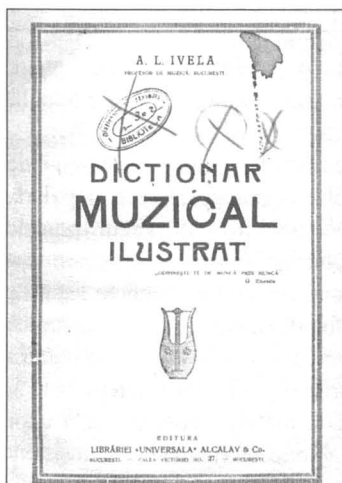
Johann Gottlieb FICHTE, *Trei scrieri despre cărturar*. În românește de Constantin Lăzărescu, București, Casa Școalelor, 1944, 306 p.

Cărturarul, numai întrucât are această calitate, este opus altor oameni care nu sunt ca el. Noțiunea de cărturar se naște din comparație, din raportul cu societatea. Prin aceasta nu se înțelege numai statutul, ci în genere orice grupare de oameni înzestrați cu rațiune, puși în raporturi reciproce. Menirea cărturarului, ca atare, se poate concepe numai în societate. Așa că răspunsul la întrebarea: care este menirea cărturarului? presupune răspunsul la alta, anume: care este menirea omului în societate?

A. L. IVELA, *Dicționar muzical ilustrat*, București, Editura Librăriei „Universala” Alcalay & Co, [1927], 220 p. cu ilustr.

Muzica este „arta de a combina sunetele ca să miște sufletul și să vorbească sentimentului” (Ch. Soulier). Este, deci, o artă pentru că se adresează sufletului, și în același timp o știință pentru că are legi și principii matematice. Aceste legi, ce poartă generic denumirea de acustică, trebuie să fie bine cunoscute de fabricanții de instrumente pentru o bună producere a sunetelor rezultate din calcularea coardelor, ca lungime, grosime și material, a lamelor tuburilor și lăzilor de rezonanță [...]

AUTOGRAFE CONTEMPORANE

Profesorul și folcloristul Nicolae CONSTANTINESCU,
la 70 de ani

Paradoxal, în România singura catedră de Etnologie și Folclor a fost înființată abia în 1990, la Facultatea de Filologie, de către distinși profesori Octav Păun (trecut în lumea umbrelor), Pavel Ruxândoiu, Silviu Angelescu (recent pensionat de la conducerea Institutului „G. Oprescu” al Academiei Române) și Nicolae Constantinescu (foto), singurul aflat încă, din fericire, în activitate, dar funcționând la Școala doctorală, fiindcă, între timp, catedra s-a desființat.

Soarta acestei instituții academice se suprapune, în linii mari, peste situația *de facto* a învățământului românesc. Bogați în resurse umane și spirituale, dar nepăsători, risipitori sau de-a dreptul indiferenți față de aceste valori, românii își permit să ignore până și folclorul, poate cea mai bogată resursă de spiritualitate autohtonă.

Azi, cuvântul *folclor* este practic ca și dispărut din vocabularul universitar, subzistând, pe alocuri, doar sub eticheta de folclor sub/urban. Din fericire, același profesor N. Constantinescu a introdus în programa Școlii doctorale disciplina *Studii culturale. Etnologie*, scoțând practic folclorul de sub tutela studiilor filologice și integrându-l în cadrul mai larg oferit de sintagma *Etnologie. Antropologie culturală. Folclor*; o construcție unică și originală a acestui profesor ce nu a ezitat să reia totul de la zero, luptând nu doar cu prejudecățile, dar și cu un sistem universitar învechit. Asta în vreme ce la Cluj-Napoca, bunăoară, secția de Etnologie maghiară rezistă și înflorește!

Optimist, profesorul Constantinescu are încă încredere în vocația *constructivă* a poporului român, dovadă că suntem în țara unde Meșterul Manole a devenit simbol al... *patriarhalismului naționalist balcanic*, dacă ne referim doar la „obiceul” de a-și zidi soția de vie.

Situația actuală a cercetării sistematice în domeniile etno-folcloristice nu este singulară. În 1926 geograful și etnologul George Vâslan se plângea, la rândul său, de lipsa studiilor etnologice, propunând chiar ca etnografia să devină o *știință a națiunii*. Mai târziu, ideile sale vor fi reluate de Dimitrie Gusti, care, după modelul *sociologiei militans*, propune și o *etnologie militans*, scriind un studiu de 600 de pagini despre *Opincile la români*, în fapt actul de naștere al etnografiei românești.

Astăzi, *folclorul* pare însă un concept perimat, istoric delimitat sub formula de *folclor tradițional* (ceva în genul creațiilor „descoperite” de Alecsandri și generația lui). Despre *folclorul contemporan* se știe cu atât mai puțin, în ciuda faptului că unul dintre segmentele sale, *narativa*, se dovedește încă deosebit de activ. Avem în jurul nostru suficient de mulți contemporani ale căror întâmplări de viață, experiențe, trăiri – concentrate în ceea ce, cu un termen anglo-saxon, s-ar numi *life stories / récits de vie* – ar putea aduce faimă științei folclorice românești.

La acestea, profesorul N. Constantinescu adaugă și atât de autohtonele *urban myths* sau *contemporary legends*, pe românește bine-cunoscutele *bancuri* ce ne animă viața cotidiană. Pornind de la ideea că folclorul este o știință în schimbare, folcloristul N. Constantinescu ajunge la concluzia că tradiția populară nu mai trebuie căutată în mediul rural, ci mai ales în cel urban. Depășind etapa *folclorului de muzeu*, rămânem în continuare un neam de *snovari* – adică de creatori și consumatori de bancuri, gen studiat în mod științific de profesorul N. Constantinescu.

Pe alt plan, pornind de la popularitatea unor lăutari ce au activat până în zilele noastre, de la Dona Dumitru Siminică, la Romica Puceanu și Gabi Luncă, gustul public s-a orientat către zona *manelelor*; o altă formă de *subcultură*, în care termenul nu are conotație peiorativă, ci se referă, mai degrabă, la aria de receptare a acestui fenomen.

În concluzie, *folclorul*, în special cel contemporan, rămâne un gen viu, în continuă modificare. Din păcate, în goana după globalizare, generația tânără riscă să nu mai recunoască nici o formă de folclor, secând astfel izvorul viu de spiritualitate autohtonă. De aceea, până nu e prea târziu, trebuie culese și păstrate orice fel de mărturii și informații etnologice. În acest fel s-ar închide un cerc al comunicării publice, deschis cu 165 de ani în urmă de etnologul american William John Thomas, cel care a introdus în limbajul academic termenul de *folk-lore*. (M.N.)

Lectura textului folcloric

[...] Așa cum s-a arătat nu o dată, cele mai multe dintre faptele de literatură populară nu au o existență independentă, ci sînt incluse în complexe culturale mai largi, sînt integrate acestora și își dezvăluie semnificațiile prin raportarea la acestea. Statutul faptelor de literatură populară nu este, pe ansamblul folclorului literar, același, unele fiind mai intim legate de anumite manifestări ritual-ceremoniale, celelalte manifestînd o anumită independență față de astfel de ocazii. Ovid Densusianu observa, în cursul său din 1909, această dihotomie arătînd că „în folclorul tradițional trebuie să distingem două categorii de producțiuni: 1) cele care stau în strînsă legătură cu viața practică (credințe, obiceiuri, superstiții) și 2) cele care ar putea fi numite de ordine ideală, pentru că se raportează la sfera superioară de gîndire și simțire a omului simplu, la partea poetică a vieții lui (basme, legende, tradiții, poezii)”. Cît privește întrebarea despre viabilitatea, perenitatea folclorului se aprecia că producțiile aparținînd primei grupe sînt mai expuse pieirii „pentru că ele, fiind o rămășiță a condițiunilor primitive de trai, nu vor mai avea cu vremea substratul pe care se

întemeiază”. Din punctul acesta de vedere relaționarea faptelor de cultură populară cu cele ținînd de cultura primitivă este obligatorie pentru buna înțelegere a faptelor de literatură orală.

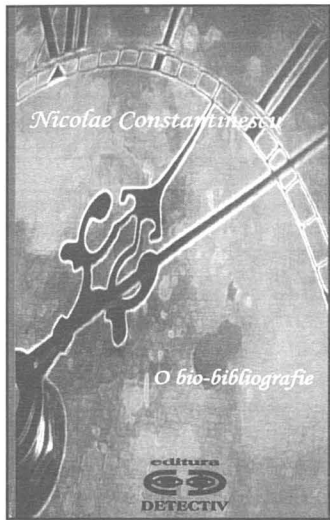
Ceea ce apropie faptele de cultură-populară de cele ținînd de cultura primitivă este funcția utilitară, practică. În arta populară, „funcțiunile utilitare și sociale domină în multe cazuri pe cele estetice”. Cu atît mai mult în cultura primitivă unde fiecare fapt urmărește o finalitate practică, obținerea unui beneficiu legat de existența lor de zi cu zi, de dobîndirea hranei sau de apărarea împotriva forțelor ostile, necunoscute. Unele forme ale culturii primitive ca, de exemplu, picturile rupestre pot fi interpretate și ca un mijloc de exersare de către membrii comunității a unor forme eficiente de vînătoare (animalele figurate sînt insistent lovite în zonele vulnerabile ale corpului), ca o modalitate de „inițiere” a tinerilor în tehnica vînătoare, dar și ca un mijloc de obținere a succesului la vînătoare în virtutea logicii magice, care domină gîndirea primitivă. „Dacă primitivul desenează și modelează, dacă improvizează poetic și cîntă, împrejurarea se explică deopotrivă prin virtutea magică pe care el o atribuie imaginii sau

cuvîntului de a lucra asupra ființelor sau evenimentelor pe care le reprezintă sau le denumește”.

În cercetarea faptelor de cultură populară, a textelor folclorice în cazul nostru, trebuie să se țină seama de această realitate și de raportul de continuitate care există neîndoiește între cele două forme de cultură. Identificarea elementelor de gândire primitivă în cultura populară este destul de dificilă datorită permanenței schimbării, modificării, transformării a gândirii umane în decursul timpului, adaptării ei la noile realități etc. Cum culegerea folclorului a început în Europa, în mod sistematic, abia în secolul al XIX-lea, este lesne de înțeles că identificarea straturilor mai vechi prezente în faptele de cultură populară devine o operație de adevărată arheologie spirituală.

Oricum, îndreptîndu-ne atenția exclusiv asupra producțiilor literare integrate unor complexe ceremoniale putem constata că acestea rețin și conservă, uneori în chip neașteptat, o mentalitate proprie omului aflat pe o treaptă îndepărtată a istoriei sale, o concepție arhaică despre lume, despre relațiile sale cu semenii, cu natura etc.

Chiar dacă această realitate conceptuală nu ne parvine sub forma unui sistem mitologic coerent, cum se poate constata la popoarele sau populațiile primitive, ea există convertită în rituri și în poezia ce le însoțește.

Volum aniversar; apărut în octombrie 2011, la Editura Detectiv

Problema raporturilor dintre mit („orice povestire anonimă care vorbește despre originile și destinele lucrurilor”; „o povestire cu zei sau ființe divine în a căror realitate poporul crede” etc.) și rit („acte sau acțiuni avînd drept scop să influențeze natura și s-o supună”; un act sau o succesiune de acte executate în virtutea logicii magice și urmărind o anume eficiență în planul realității etc.), dintre mit și poezie, pe de o parte, și a relațiilor dintre rit și textul poetic, pe de altă parte a stat multă vreme în atenția cercetătorilor, iar punctele de vedere exprimate sînt destul de contradictorii. Pentru P. Saintyves un mit nu reprezintă altceva decît exegeza sau comentariul unui ritual, opinie prezentă și la alți cercetători, poate ceva mai

nuanțat. „Mitul, ritualul și organizarea socială sînt inextricabil legate și nu pot fi studiate separat; organizarea socială este la origine cea care permite ritualul și acesta reprezintă mitul” sau în același sens „în perspectivă istorică mitul apare după ritual și legat de acesta; el este partea vorbită a ritualului; este povestea pe care o reeditează ritualul”.

Față de aceste puncte de vedere care simplifică și unilateralizează raportul în discuție, Cl. Lévi-Strauss adoptă o poziție mai dialectică, nuanțînd conceptele: „Mitul și ritualul nu se dublează întotdeauna; dimpotrivă, se poate afirma că ele se completează în domenii care oferă deja un caracter complementar. Valoarea semnificativă a ritualului pare cantonată în instrumente și în gesturi: este un paralimbaj (*paralanguage*). În timp ce mitul se manifestă ca un metalimbaj (*metalanguage*): el face uz din plin de discurs, dar situînd opozițiile semnificative care îi sînt proprii la un nivel de complexitate mai înalt decît acela cerut de limbă, pe cînd aceasta funcționează cu finalitate profană”.

Așadar ritual transmite un mesaj recurgînd la alt cod decît cel lingvistic (acte, gesturi, instrumente), în timp ce mitul, deși izează de codul limbii, nu se confundă cu un mesaj obișnuit, cotidian...

Fragment din volumul: *Lectura textului folcloric*, București, Editura Minerva, (seria Universitas), 1986, p. 234

Biobibliografie

Născut la Fierbinți, localitate de câmpie din fostul județ Ilfov, azi Ialomița, într-o familie de învățători, profesorul Nicolae Constantinescu (n. 5 octombrie 1941) a absolvit Liceul agricol în localitatea natală, apoi a continuat studiile la București, la Facultatea de Filologie, din 1959. Primele noțiuni temeinice de limba română le primește de la profesorul său, Florian Popescu, întemeietor al liceului local. Deosebit de harnic, tânărul student face față unor condiții materiale mai mult decît modeste și reușește la liber, adică fără recomandarea organelor locale de partid, să obțină o **bursă de merit**. Începînd cu anul al IV-lea (cursurile durau 5 ani, iar la absolvire se acorda o **Diplomă de licență**, în baza căreia se profesa în învățămînt) Nicolae Constantinescu se specializează, **opțional**, la disciplina Folclor, urmînd îndemnul profesorului său, marele folclorist Mihai Pop, fiind atras în același timp de literatura universală (profesor, Tudor Vianu) și cursul despre Eminescu (profesor, Zoe Dumitrescu-Buşulenga). Susține licența cu o teză despre **Epitetul în epica populară**, un subiect aparent **tehnic**, dar acceptat ideologic, în condițiile cînd cercetările folclorice intrau mai degrabă în zona obscurantismului și religiei, fiind cel mult tolerate, dacă nu prohibite.

Din 1964 este reținut, **ca printr-un miracol**, cum singur mărturisește, ca asistent la Filologie, Catedra de Folclor, fiind unul din cei mai îndrăgiți tineri profesori ai facultății, alături de Silviu Angelescu și regretatul Cezar Tabarcea. Era epoca **dezghețului**, cînd „folclor” începea să însemne mai mult decît „Cîntarea României” și concertele de pe stadioane. Profesorul Constantinescu depășește acest nivel ideatic, iar după 1971, cînd susține doctoratul, are prilejul să efectueze cîteva stagii de pregătire în străinătate, ca bursier Fulbright, în SUA (1976-1978), apoi ca lector de limba română la Turku, în Finlanda.

Debutează editorial în 1972 (cu antologia **Sub raze de soare. Folclor poetic din Oltina, Dobrogea**), apoi conduce cercetările pe teren ale Societății Studenților Folcloriști, al cărui inițiator este, efectuînd stagii de vară în județele Maramureș, Argeș, Vâlcea, Covasna etc.

În 1986 publică **Lectura textului folcloric**, iar în 1987 **Relații de rudenie în societățile tradiționale. Reflexe în folclorul românesc** (Ed. Academiei, lucrare distinsă cu **Premiul Simion Florea Marian** al Academiei Române). Din 1985 este ales membru al Comisiei de Folclor a Academiei Române (fiind în același timp și secretar), calitate ce o deține și azi. Este, în același timp, membru a numeroase structuri de specialitate din SUA (Societatea Americană de Folclor), Canada, Franța etc. Participă periodic la congresele internaționale de folclor, publicînd peste 200 de studii și comunicări științifice. Este membru în Consiliul Științific al „**Revistei de Etnografie și Folclor**”, dar și al „**Memoriilor Comisiei de Folclor**”, ambele editate de Academia Română.

A publicat 9 volume de specialitate și 10 volume cu texte comentate, iar din 1998 este conducător al proiectelor de cercetare finanțate de CNCSU în domeniul științelor etnologice. Este expert autorizat CNCSIS și deținător al Premiului „Ethnos” (1992) pentru promovarea culturii populare.

În 2011, cu prilejul împlinirii vârstei de 70 de ani, Editura Detectiv îi dedică un volum omagial, ce cuprinde inclusiv o serie de mărturii inedite, amintiri și confesiuni, consemnate de Niculina Chiper și Adrian Nedelea, precum și o listă completă a lucrărilor publicate.

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC

Evaluarea non-utilizatorilor bibliotecii virtuale: un studiu la *Università degli studi di Milano*

Chiara CONSONI
Universitatea din Tallin

Articolul prezintă rezultatele unui studiu al chestionarului referitor la non-utilizatorii serviciilor bibliotecii digitale la *Università degli studi di Milano*. Publicul țintă al acestei anchete a cuprins studenți, personalul didactic și personalul administrativ-tehnic al universității. Cercetarea s-a concentrat asupra „non-utilizatorii efectivi”, care au utilizat serviciu o singură dată și apoi au decis să nu-l mai folosească. Rezultatele au arătat că non-utilizatorii efectivi, în ciuda utilizării limitate a facilităților bibliotecii digitale, considerau că sunt familiarizați cu serviciul și-l evaluau ca satisfăcător. Au încetat să-l mai folosească din motive diferite, mai ales pentru că nu au mai avut nevoie sau pentru că foloseau alt serviciu. Au fost subliniate câteva slăbiciuni ale serviciului, în special lipsa unei interfețe prietenoase cu utilizatorul și disponibilitatea limitată a materialului în anumite discipline. Cercetarea a arătat, de asemenea, că serviciul a fost accesat din diferite motive, inclusiv pregătirea tezelor, cercetarea și pentru a fi la curent cu informațiile noi, dar și pentru interes personal. Rezultatele au confirmat cât de puține se cunosc legat de non-utilizatori și au ridicat numeroase probleme noi și controversate care ar trebui să oblige comunitatea științifică să cerceteze non-utiliza-

Universitatea din Milano

torii mult mai atent. Lucrarea a câștigat Premiul Lucrării Studentului la BSI IFLA în 2010.

Cuvinte-cheie

Biblioteci digitale, non-utilizatori, Italia

Introducere

Cercetătorii, dezvoltarea și practicile legate de bibliotecile digitale au luat avânt la mijlocul anilor '90. Mii de astfel de biblioteci, sub diferite forme, au fost constituite în mai puțin de un deceniu, iar LIBWEB (2010) listează în mod curent mai mult de 8000 în peste 146 de țări (Saracevic, 2004). În ciuda creșterii exponențiale, multe întrebări fundamentale au rămas nesoluționate. Ceea ce este sigur este faptul că bibliotecile digitale sunt biblioteci și este important așadar să coordoneze studiile de evaluare pentru a-și îmbunătăți perfor-

manța și să obțină mai multe fonduri, dar și să evite tendința de a apăra status quo-ul și să accepte tehnologia cu multă indulgență. Din păcate, potrivit lui Saracevic (2004) „tot ceea ce este legat de bibliotecă digitală este explosiv,

cu excepția unui singur lucru: evaluarea” (p.1), în primul rând din cauza faptului că este o activitate solicitantă și presupune multe provocări în ceea ce privește tehnologiile, costurile și utilizatorii. (Monopoli, et.al., 2002).

Potrivit lui Bearman (2007), o provocare specială legată de utilizarea bibliotecilor digitale este cea de coordonare a cercetărilor, îi supunem studiului pe cei care utilizează serviciul, dar îi ratăm pe cei care ar putea să-l folosească, dar n-o fac. În această analiză, în dezacord cu Morgan și Wolf (2009) care puneau la îndoială chiar faptul că noi vrem să strângem informații de la non-utilizatori, susținând că „a-i întreba pe non-utilizatori care sunt preferințele lor legate de bibliotecile digitale este un lucru dificil dacă ei nu folosesc totuși colecțiile” (p.3), credem că a-i lua în considerare pe non-utilizatori este un lucru crucial pentru o evaluare exhaustivă a unui serviciu de bibliotecă digitală, altfel s-ar pierde informațiile o zonă uriașă a comunității bibliotecii digitale și, în unele cazuri, rezultatele ar fi deformate.

Condițiile

Există multă literatură scrisă cu privire la evaluarea serviciilor sau bibliotecilor digitale, provenind de la diferite comunități și discipline, dar acestea nu se aplică în mod strict la bibliotecile digitale. În anii '90, unii cercetători au propus adoptarea acelorași criterii de evaluare utilizate de bibliotecile tradiționale, din moment ce ambele aparțineau acelorași instituții și împărtășeau aceleași scopuri (Baker și Lancaster,

Cartea în era digitală

1991), dar imediat după aceea această teorie a fost desființată, fiind recunoscute diferențele esențiale între acestea și subliniindu-se subiectele inevitabile legate de mediul digital. Literatura legată de experiențele de evaluare a utilizatorilor este slab reprezentată, și potrivit lui Saracevic (2004), există mai multe lucrări care dezbate evaluarea decât cele care raportează rezultate ale evaluării. Bibliotecile digitale sunt entități complexe și multe metode de evaluare pot fi potrivite, într-adevăr literatura propune o gamă largă de metode și tehnici de strângere a datelor. Chestionarul este cel mai utilizat cum ar fi, spre exemplu, în evaluarea utilizării revistelor electronice la Universitatea din Patras în 2002 (Monopoli, et.al., 2002). O altă metodă adoptată des este interviul, un bun exemplu este evaluarea BibUsages realizată în Franța în 2002 în cadrul parteneriatului dintre France Telecom RandD și Biblioteca Națională a Franței (Assadi, et.al., 2003). O altă metodă foarte interesantă, dar mai puțin utilizată este grupul de lucru (Morgan și Wolf, 2009), jurnalele (Xie, 2007) și experimentarea (Bollen și Luke, 2002).

Desigur, „cea mai bună metodă” nu există; fiecare metodă are, prin definiție, atuurile și slăbiciunile sale, astfel că utilizarea trianulației a fost subliniată de un număr de comentatori (d.e.Kyrillidou și Giersch, 2004) și a fost adoptată în multe cercetări.

Din păcate, o bibliografie specifică a evaluării non-utilizatorilor bibliotecii digitale se pare că nu există până acum; subiectul este menționat în câteva cercetări ca o provocare, dar nu este niciodată abordată în mod serios.

Scop și metodologie

Scopul cercetării este să se identifice și să se obțină informații de la „non-utilizatorii” efectivi (vezi alături) în ceea ce privește bibliotecile digitale. Metodologia și metoda alese sunt sondajul și chestionarul deoarece acestea permit investigarea principalelor trăsături unui anumit segment de populație și obținerea informațiilor legate de opțiunile și comportamentul acestora. Așa cum afirma Pickard (2007) „există un număr de motive pentru folosirea chestionarelor în cercetare: se poate acoperi o comunitate mare și dispersată din punct de vedere geografic la un cost relativ mic, pot recoltate date de la un eșantion mai mare în comparație cu altă tehnică” (p.183). Nu în ultimul rând „atrakția aparentă cea mai mare a unui chestionar (anonim) este, de asemenea, una dintre cele mai mari limite ale instrumentului: lipsa oportunității de a discuta direct cu respondenții” (Foddy citat de Pickard, 2007). Metoda interviului va fi ulterior adăugată pentru a depăși limitele și pentru a obține informații mai importante.

Pentru a ajunge la acest scop, a fost identificată o comunitate apropiată care are acces la o anumită bibliotecă digitală, non-utilizatorii din cadrul comunității au fost identificați și au fost strânse informații despre și furnizate de aceștia.

Înainte de a continua, este necesară o mai clară definiție a termenului de „non-utilizator”; „non-utilizatorii” sunt în mod obișnuit definiți ca „persoane care nu folosesc serviciile existente oferite de bibliotecă și unitatea informațională din cadrul unei organizații” (Tedd și Large, 2004, p.192), dar aceasta este, de asemenea, o definiție limitată deoarece non-utilizarea poate fi cauza unor numeroase motive diferite și variabile. De aceea, termenul „non-utilizatori” a fost aplicat în acest studiu la două categorii majore: „non-utilizatorii efectivi” – persoanele care folosesc un serviciu o singură dată și apoi decid să nu-l mai folosească – și „utilizatorii potențiali” – persoane care nu au folosit niciodată serviciul, chiar dacă știu sau nu despre acesta. În această cercetare, ter-

menul de „non-utilizatori” se referă la prima categorie, d.e. „non-utilizatorii efectivi”.

Eșantioane și colectarea datelor

Università degli studi di Milano, una dintre cele mai mari universități din Italia, formată din nouă facultăți cu peste 60.000 de studenți (Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca, 2009), a fost spațiul desemnat pentru cercetare. Biblioteca Digitală a Universității a fost fondată în 1996 de către Divisione Coordinamento Biblioteche pentru a centraliza managementul resurselor electronice și pentru a reduce costurile; de-a lungul timpului, cantitatea resurselor disponibile și utilizarea lor au crescut treptat, iar astăzi sunt disponibile peste 9000 de reviste electronice, 40 de cărți electronice de toate tipurile (cărți, enciclopedii, dicționare, lucrări de referință etc.) și aproximativ 235 de baze de date bibliografice și full text (Sistema Bibliotecario d'Ateneo, 2009). Accesul la resurse este parțial controlat: utilizarea computerelor instituționale în cadrul campusului nu necesită autentificarea, ea este necesară conectării în afara campusului. Autentificarea este realizată pe e-mail oferit de universitate și o parolă aleasă de utilizator. Acest scenariu a fost ales întrucât satisface cererea de cercetare: este o comunitate închisă, dar reprezentativă (toți membrii universității au acces), non-utilizatorii pot fi identificați în mod individual prin conectare (în consecință, cercetarea este restricționată pentru accesul din afara campusului), iar contactarea participanților potențiali este ușoară și sigură, utilizând același e-mail utilizat de aceștia pentru a accesa serviciul.

Departamentul SBA - Biblioteca Digitale, reprezentată prin Federica Zanardini și Lorenzo Bosi a fost contactată și a acceptat cu amabilitate colaborarea. E-mail-uri ale persoanelor care au accesat serviciul prin conectarea în afara campusului într-una sau două zile din ianuarie în decembrie 2009 au fost colectate de serverul delegat și web-ul de arhivă Squid (Squid, 2010), care au fost folosite pentru a cerceta monitorizarea baza de date cu conectare. E-mail-uri care invită persoanele astfel identificate pentru a răspunde pe scurt și chestionarele anonime au fost trimise la adresele selectate. Aceste două etape au fost conduse de departamentul SBA pentru a depăși restricțiile create de politica confidențialității Universității (Università degli Studi di Milano, 2005), care nu permite colaboratorilor externi să acceseze aceste date. Drept consecință, 359 de adrese electronice au fost colectate: 234 din partea unor persoane care au accesat o singură dată și 125 din partea celor care au accesat de două ori.

Email-urile au inclus invitația de a lua parte la cercetare, date generale despre cercetare, link-ul unde se poate găsi, perioada de timp necesară completării chestionarului, politica de anonimat și indicații ale criteriilor de selecție utilizate pentru a identifica adresa respondentului. Concizia chestionarului și anonimatul au fost formulate foarte clar pentru a încuraja participarea și au fost descriși parametrii selecției pentru a câștiga încrederea.

Chestionarul a fost disponibil on-line începând cu 27 aprilie (când au fost trimise e-mail-urile) până pe 7 iunie la link-ul <http://www.surveymonkey.com/s/K2V22K2> (vezi Anexa). A fost conceput prin adoptarea versiunii de bază a software-ului SurveyMonkey de anchetă pe site, întrucât are cele mai complete pachete de soft special create disponibile în mod gratuit. Mai mult, este foarte simplu de utilizat, dar în același timp puternic și flexibil; acoperă toate aspectele procesului de anchetă de la concepere la analiză, cu o atenție sporită acordată problemelor de securitate și confidențialitate. (Survey-

Monkey, 2010). Chestionarul a fost creat pentru a fi prietenos cu utilizatorul și concis (10 întrebări cadru cu posibilitatea de a adăuga comentarii) și a fost împărțit în două secțiuni: colectarea de date personale (4 întrebări) și evaluarea Bibliotecii Digitale (6 întrebări).

Întrebările primei secțiuni vizau poziția academică a respondentului, anul înscrierii (pentru studenți), vârsta și calitatea de membru din cadrul facultății. A doua secțiune a fost structurată pentru a fi completată conform poziției academice (întrebările se bazează pe modelul pe gradul de evaluare) și întrebările făceau referire la: modul în care au aflat despre serviciu, motivele pentru care îl accesează, evaluarea de sine legată de cunoașterea facilităților și funcțiilor oferite de Biblioteca Digitală, nivelul de satisfacere, motivele pentru care serviciul nu mai este utilizat și, în final, acceptul pentru a fi interviu.

Pentru a se asigura că acest chestionar este ușor de înțeles și lipsit de ambiguități, a fost organizat un test pilot care a implicat 3 studenți, 1 profesor și un angajat. Rezultatele au fost interesante și au ajutat la îmbunătățirea concepției și la reformularea unor întrebări.

Analiza datelor și dezbateri

Înainte de a analiza fiecare întrebare, este important să semnalăm faptul că din cele 359 de e-mail-uri trimise, doar 62 de persoane au participat la chestionar și doar 48 l-au completat în totalitate. Multe motive pot sta la baza faptului că doar 17% au acceptat să răspundă, dar cel mai probabil sunt non-utilizatori ai contului de adresă electronică și lipsiți de interes în ceea ce privește cercetarea. Prima interferență este interesant de cercetat, deoarece poate fi utilizată ca un canal de comunicare între departamentul Universității și studenți. Una dintre speranțe în ceea ce privește realizarea acestei cercetări este existența și încurajarea lor pentru a reflecta asupra acesteia prin întrebări, dar din păcate, potrivit acestor date, se pare că non-utilizatorii efectivi sunt de fapt cei neinteresați.

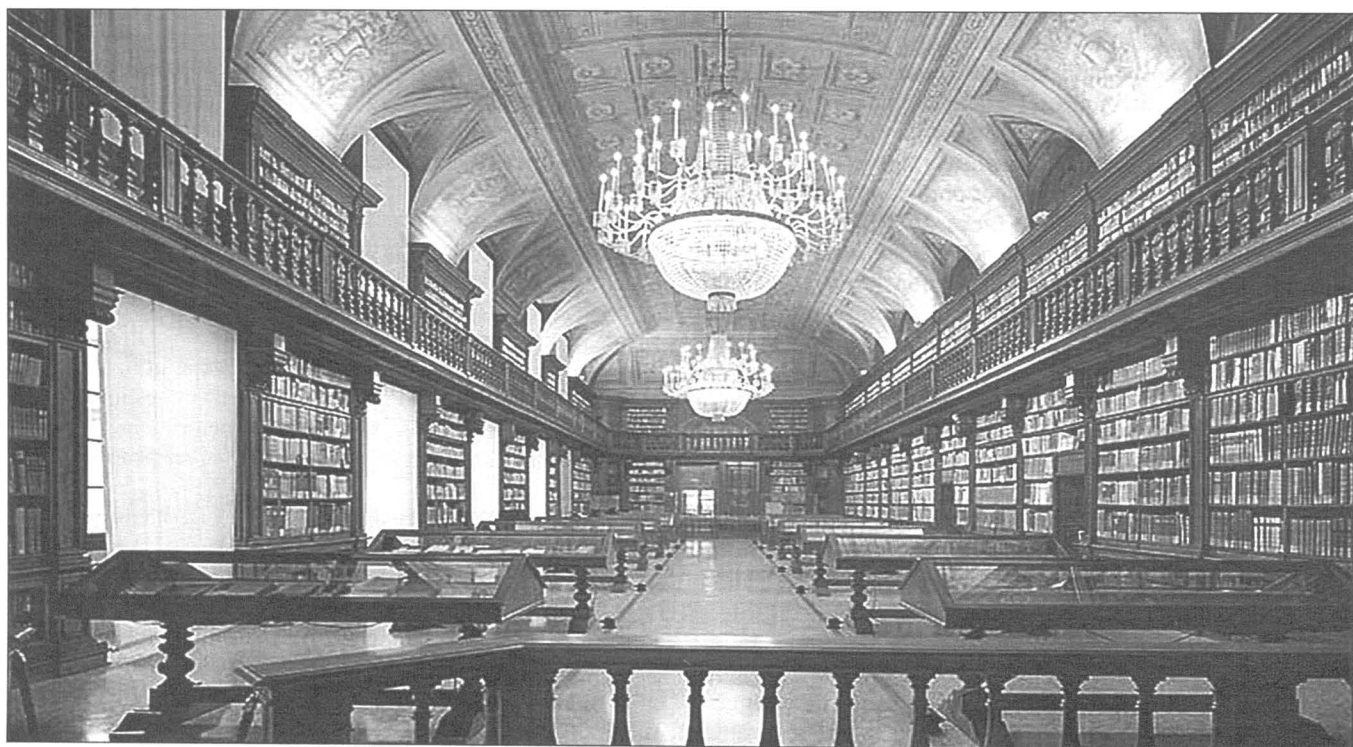
Datele personale

Așa cum am descris anterior, chestionarul a fost organizat în două secțiuni, prima viza datele personale, iar a doua avea în vedere evaluarea serviciului. Fiecare dintre acestea va fi descrisă pe scurt. Secțiunea datelor personale a fost formată din patru întrebări; cea mai importantă a fost legată de poziția academică a participanților: studenții au fost în procent de 22,6 dintre respondenți, personalul administrativ și tehnic de 12,9%, iar personalul didactic de 64,5%. Acest rezultat a fost neașteptat, deoarece, potrivit raportului oficial anual al Universității (Ministerio dell'Instruzione dell'Universita e della Ricerca, 2009) studenții reprezintă majoritatea în universitate. Două explicații posibile ale acestui rezultat sunt legate de o mare sensibilitate a cadrului didactic pentru cercetare și utilizarea tot mai frecventă a adresei electronice datorată interesului profesional. Așadar, rezultatele nu reflectă o imagine exactă a poziției non-utilizatorilor din Universitate, care ar fi fost imposibilă printr-un simplu chestionar.

În ceea ce privește studenții, este interesant de observat, din răspunsurile la a doua întrebare legată de anul înscrierii, că 35,7% erau absolvenți, în timp ce 50% erau studenți de master (14,3% nu au răspuns la întrebare). Este binecunoscut faptul confirmat mai târziu și de cercetare, că studenții apelează la biblioteca digitală în special pentru materialele necesare disertațiilor, este firesc prin urmare ca jumătate dintre ei să fie studenți la master.

A treia întrebare a cercetat vârsta respondenților: 29,1% s-au încadrat între 20 și 29 de ani, 29% între 30 și 39 de ani, 16,1% între 40 și 49 de ani, iar 25,8% peste 50 de ani.

Ultima întrebare a cercetat calitatea de membru în cadrul facultății; 58% dintre respondenți erau din partea Facultății de Matematică, Fizică și Științe ale Naturii și Facultatea de Medicină și Chirurgie. Este un rezultat interesant și inexplicabil, deoarece Università degli Studi di Milano este formată din nouă facultăți, iar acestea nu sunt cele mai populare (Ministerio dell'Instruzione dell'Universita e della Ricerca, 2009). Date complete la această secțiune au fost trecute în anexa în

Biblioteca Di Belle Arti din Milano

tabelul „Date personale”. Așa cum s-a subliniat anterior, concizia și simplitatea chestionarului au fost luate în considerare, prin urmare discuții asupra primei secțiuni au fost scurte astfel încât să permită o cercetare mai atentă a celei de-a doua.

Evaluarea Bibliotecii Digitale

Cea de-a doua secțiune, vizând evaluarea Bibliotecii Digitale, a cuprins șase întrebări și a fost completată potrivit poziției academice a respondentului. Din păcate, versiunea de bază a SurveyMonkey are câteva deficiențe: nu se verifică dacă răspunsul dat în cea de-a doua secțiune corespunde poziției academice declarate în prima secțiune și permite participanților să aleagă mai mult de un răspuns pentru fiecare întrebare, chiar dacă acestea aveau la bază o scară a ratingului. Aceste slăbiciuni explicau dezacordul între numărul de răspunsuri și numărul de participanți și poziția academică.

Prima întrebare viza felul în care respondenții au aflat despre Biblioteca Virtuală; în general, pagina web a facultății a fost indicată ca primă sursă (36,5%), urmată de colegi (23,8%), bibliotecari (17,4%) și profesori (15,8%) ce reflectă un bun procentaj și pot fi considerați buni promotori. O altă imagine este dată de analiza alegerii făcute de către personalul administrativ și tehnic, care a indicat bibliotecarii ca primă opțiune (37,5%), profesorii (25%) și colegii (12,5%). Un procent mare (25%) indica opțiunea „altcineva”, dar din păcate comentarii adiționale pentru toate pozițiile nu au fost semnificative.

A doua întrebare viza motivul pentru care a fost accesată Biblioteca Virtuală. Studenții au indicat pregătirea unei teze (36,4%), urmată de căutarea unor materiale pentru examen (27,3%) și, în mod surprinzător, 18,2% indicau un interes personal. Rezultate diferite a oferit cadrul didactic, care a indicat cercetare profesională (47,3%) ca motiv principal, urmat de necesitatea de a fi la curent cu informațiile (23,7%) și interes personal (14,5%). Prima alegere a personalului tehnic și administrativ a fost aceea de a fi la curent (33,3%), urmat de cercetarea profesională (22,2%) și interesul personal (22,2%). O analiză de ansamblu a răspunsului la această întrebare nu are sens, deoarece răspunsurile sunt profesional orientate, dar unele concluzii sunt posibile: 15,3% pentru toți respondenții care folosesc serviciul în interes personal, în ciuda faptului că biblioteca digitală este considerată a fi academică, iar colecțiile se dezvoltă așadar dezvoltate în acest scop academic. Ar merita investigarea a ceea ce înseamnă mai exact „interesul personal” și ce reprezintă aceștia.

A treia întrebare caută să identifice evaluarea de sine legată de cunoștințele despre facilitățile și funcțiile oferite de serviciu; răspunsurile posibile nu au fost diferențiate în funcție de poziția academică, iar alegerea a fost limitată la cunoștințe puține, medii și profunde. Răspunsurile au fost neașteptate și au confirmat nivelul modest de cunoștințe printre non-utilizatori; într-adevăr, cum a fost descris anterior, există multe și diferite resurse și posibilități oferite de biblioteca digitală, mai ales că 38,1% a declarat cunoștințe profunde, 50% medii, iar 9,5% puține, iar 2,4% nici o cunoștință. Aceste rezultate indică faptul că mai mult de 88% dintre non-utilizatori cred că sunt destul de familiarizați cu Biblioteca Digitală. Acesta ar putea fi un punct de plecare bun care reflectă ceea ce biblioteca digitală înseamnă pentru non-utilizatori și care dintre instrumente pot fi adaptate pentru a promova posibilitățile avansate pe care le oferă.

În cea de-a patra întrebare, a fost analizat nivelul de satisfacție legată de serviciul Bibliotecii Digitale; în ansamblu, se pare că este satisfăcător: 21,1% s-au declarat foarte satisfă-

cuți, 51,9% sunt satisfăcuți mediu, iar 21% s-au declarat parțial satisfăcuți și doar 5,7% s-au declarat nesatisfăcuți. Analizând datele în concordanță cu pozițiile academice, cei mai critici au fost studenții, deoarece 18,7% au fost nesatisfăcuți și 9,1% doar parțial satisfăcuți, în timp ce cei mai satisfăcuți a fost personalul didactic, cu 20% foarte satisfăcuți și 53,3% satisfăcuți rezonabil. Rezultatele personalului tehnic și administrativ au arătat că nici unul nu a fost nemulțumit, 28,6% au fost parțial satisfăcuți, 42,8% au fost mediu satisfăcuți și 28,6% au fost parțial satisfăcuți. Aceste rezultate par pozitive și confortabile, dar având în vedere faptul că chestionarul a fost creat pentru non-utilizatori, rezultatele au fost paradoxale.

Următoarea întrebare a investigat motivele pentru care serviciul nu a mai fost utilizat, așadar necesar și crucial să se interpreteze aceste rezultate. Într-o analiză de ansamblu, motivul principal a fost pur și simplu lipsa necesității (32,8%), în timp ce 25,8% se referă la probleme legate de utilizarea sistemului: 5,2% aveau acces interzis, 10,3% cauza a fost interfața neprietenosă cu utilizatorul a sistemului. Un alt rezultat necesită o atenție deosebită: 15,5% dintre participanți au afirmat că utilizează alte sisteme; a afla ce au intenționat să spună și care sunt aceste alte sisteme ar fi de mare ajutor. În final, opțiunea „alte” a fost selectată de 25,8%, comentând pe marginea constrângerilor legate de timp și oferind informații mai detaliate legate de opțiunile anterioare. Șapte persoane au specificat faptul că în mod obișnuit ei folosesc serviciul, ceea ce înseamnă că accesează în mod obișnuit Biblioteca Digitală de pe computerele disponibile în campus unde nu este necesară conectarea, dar aceștia au fost oricum incluși în lista adreselor.

Ultima întrebare a fost legată de acordul interviuării. Șapte persoane au fost de acord și vor fi contactate în curând.

Mai multe informații privind răspunsurile la a doua secțiune sunt oferite în anexa tabelului „Evaluarea Bibliotecii Digitale”.

Concluzii

Scopul acestei cercetări a fost identificat și au fost obținute informații de la non-utilizatorii efectivi privind bibliotecile digitale. Rezultatele au fost neașteptate, arătând faptul că non-utilizatorii efectivi, în ciuda utilizării limitate, consideră că au o bună cunoaștere legată de posibilitățile bibliotecii digitale și sunt satisfăcuți de serviciile acesteia. Au decis să nu mai folosească serviciul din diferite motive, în principiu deoarece pur și simplu nu mai au nevoie, utilizează altă bibliotecă digitală, sistemul nu este prietenos cu utilizatorul, iar acoperirea disciplinei lor este limitată. Cercetarea a scos la iveală faptul că bibliotecile digitale au fost accesate din motive legate de poziția academică (disertații, cercetare, a fi la curent cu informațiile), dar și din interes personal. O altă informație interesantă identificată în cadrul analizei este legată de felul în care au aflat despre acest serviciu; mulți au ales pagina web a facultății și colegii. Aceste informații confirmă cât de puține lucruri sunt cunoscute despre non-utilizatori și au ridicat o serie de întrebări care ar trebui să oblige comunitatea științifică să reflecteze asupra politicii de promovare a serviciilor și asupra unei investiții mai serioase asupra așteptărilor non-utilizatorilor, care să ducă la noi reflecții în vederea creării propriu-zise de biblioteci digitale pentru toți.

Traducere și adaptare: Drd. Gabriela TOMA

Prezențe ale BMB: Zilele Culturii Evreiești din România

Intre 16-17 octombrie a.c. a avut loc, la București, manifestarea Zilele Culturii Evreiești din România, prilejuită de împlinirea a 75 de ani de existență a Federației Comunităților Evreiești. Cu acest prilej, la Sinagoga Mare, la Muzeul de Istorie a Evreilor și la Teatrul Evreiesc de Stat a fost organizate o serie de spectacole, conferințe, activități muzeistice, inclusiv o expoziție de carte, la care a fost invitată să expună și Biblioteca Metropolitană București, ce deține Editura și revista „Biblioteca Bucureștilor”.

A fost un prilej, cum bine sublinia dr. Aurel Vainer, președintele Federației, de a oferi publicului bucureștean o paletă cât mai largă de cultură evreiască. Între manifestările ce s-au bucurat de un real interes din partea publicului semnalăm spectacolul de dansuri evreiești susținut de Ansamblul „Hora”

din București, concertul de muzică tradițională susținut de grupul Pressburger Klezmer Band din Slovacia, formația „Mazel Tov” a Comunității Evreilor din Cluj-Napoca, proiecția cinematografică *Nu te teme*, Iacob (regia Radu Gabrea, producție inspirată de nuvela *O făclie de Paști* de I. L. Caragiale) și, în sfârșit, spectacolul cu piesa *Dinastia Efras* de Iacob Gordin, având în distribuție „stelele” Teatrului Evreiesc de Stat, în frunte cu Leonie Waldman-Eliad, Boris Petroff, Nicolae Călugărița s.a.

În acest context, prezența BMB, alături de alte edituri de prestigiu (Hasefer, Saeculum I.O. etc.) a reprezentat un bun prilej de cunoaștere reciprocă și de dialog cultural. Ca urmare, pe viitor, site-ul BMB va promova mai intens materiale cu conținut cultural susținute de FCER, prin serviciile sale de specialitate. (CRONICAR)

Zilele Culturii Evreiești în România

București 16-17 octombrie 2011

Continuând o frumoasă tradiție de organizare a unor suite de manifestări sub egida „Zilei culturii evreiești în România”, în acest an corărat cu aniversarea a 75 de ani de existență a Federației Comunităților Evreiești din România, vă invităm să luați parte la o serie de evenimente culturale-artistice semnificative pentru aportul evreilor la cultura și civilizație. Prin aceste spectacole de muzică, dans și teatru, prin conferințe, prin expoziții muzeistice și expoziții de carte, dăm să oferim publicului bucareștean o paletă cât mai largă din cultura evrească, la care s-au vădit până acum și plăcerile.

Dr. Aurel Vainer,
Deputat
Președinte al Federației Comunităților Evreiești din România

Sinagoga Mare din București
16-17 octombrie - orele 10.00 – 17.00

SINAGOGA MARE a fost înălțată în decembrie 1846, de așa-numita obște a Evreilor Lehi (provenienți din Polonia) și este primul mare edificiu de cult al acestor obști. Edificiul, construit după un plan întins de starostele Israel Hersh și Asher Anan, a fost sfârșit de către marele rabin Meşulam Zalman Frenkel și de rabnul Zelman Baray, în ajun de Rosh Hana 5608 (1847). Înfăptușirea actualii este rezultatul multor reparații, modificări și adăugiri.

Căminăra a fost adaptată la curent electric în 1915, rededecată cu planșon pe laș rocco în 1936, reparată în 1945 după ce fusese jupănită de legionari, restaurată în 1980 după cutremurul din 1977, utilizată ca Muzeu al Holocaustului din 1992.

Sinagoga Mare este una dintre cele mai frumoase sinagogi din România, ale cărei valori au fost recunoscute și confirmate de faptul că a fost declarată monument arhitectonic de clasa Acedemiei Române.

Muzeul de istoria a Evreilor din România
16-17 octombrie - orele 10.00 – 17.00

Muzeul de istoria a Evreilor din România este amenajat într-o fostă sinagoga numită „Templul Unirea Sfântă”, construită în 1836 și refăcută în 1910.

În anul 1978 se deschide aici Muzeul de Istoria a Evreilor din România „Șef Rabin Dr. Moses Rosen”, care numește căminăra mi la expozitie referitoare la:

- viza comunității și viața religioasă evrească;
- procesul de integrare economică, socială și politică a evreilor în societatea românească;
- numeroase documente și cărți despre istoria evreilor;
- mănușii despre contribuția evreilor la dezvoltarea culturii, pe plan local în diferite comunități, dar și la nivelul întregii țări;
- obiecte de cult, rituale;
- opere de artă.

Parteneri:

Ministerul Culturii și Patrimoniului Național

Ministerul Educației Naționale

Ministerul Justiției

Ministerul Interioare

Ministerul Apărării

Ministerul Sănătății

Ministerul Transporturilor

Ministerul Turismului

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Ministerul Agriculturii și Dezvolării Rurale

Ministerul Energiei

Ministerul Mediului și Apelor

Ministerul Infrastructurii și Transporturilor

Ministerul Dezvolării Regionale

Ministerul Justiției

Ministerul Interioare

Ministerul Apărării

Ministerul Sănătății

Ministerul Transporturilor

Ministerul Turismului

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Ministerul Agriculturii și Dezvolării Rurale

Ministerul Energiei

Ministerul Mediului și Apelor

Ministerul Infrastructurii și Transporturilor

Ministerul Dezvolării Regionale

Ministerul Justiției

Ministerul Interioare

Ministerul Apărării

Ministerul Sănătății

Ministerul Transporturilor

Ministerul Turismului

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Ministerul Agriculturii și Dezvolării Rurale

Ministerul Energiei

Ministerul Mediului și Apelor

Ministerul Infrastructurii și Transporturilor

Ministerul Dezvolării Regionale

Ministerul Justiției

Ministerul Interioare

Ministerul Apărării

Ministerul Sănătății

Ministerul Transporturilor

Ministerul Turismului

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Ministerul Agriculturii și Dezvolării Rurale

Ministerul Energiei

Ministerul Mediului și Apelor

Ministerul Infrastructurii și Transporturilor

Ministerul Dezvolării Regionale

Ministerul Justiției

Ministerul Interioare

Ministerul Apărării

Ministerul Sănătății

Ministerul Transporturilor

Ministerul Turismului

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Ministerul Agriculturii și Dezvolării Rurale

Ministerul Energiei

Ministerul Mediului și Apelor

Ministerul Infrastructurii și Transporturilor

Ministerul Dezvolării Regionale

Ministerul Justiției

Ministerul Interioare

Ministerul Apărării

Ministerul Sănătății

Ministerul Transporturilor

Ministerul Turismului

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Ministerul Agriculturii și Dezvolării Rurale

Ministerul Energiei

Ministerul Mediului și Apelor

Ministerul Infrastructurii și Transporturilor

Ministerul Dezvolării Regionale

Ministerul Justiției

Ministerul Interioare

Ministerul Apărării

Ministerul Sănătății

Ministerul Transporturilor

Ministerul Turismului

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Ministerul Agriculturii și Dezvolării Rurale

Ministerul Energiei

Ministerul Mediului și Apelor

Ministerul Infrastructurii și Transporturilor

Ministerul Dezvolării Regionale

Ministerul Justiției

Ministerul Interioare

Ministerul Apărării

Ministerul Sănătății

Ministerul Transporturilor

Ministerul Turismului

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Ministerul Agriculturii și Dezvolării Rurale

Ministerul Energiei

Ministerul Mediului și Apelor

Ministerul Infrastructurii și Transporturilor

Ministerul Dezvolării Regionale

Ministerul Justiției

Ministerul Interioare

Ministerul Apărării

Ministerul Sănătății

Ministerul Transporturilor

Ministerul Turismului

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Ministerul Agriculturii și Dezvolării Rurale

Ministerul Energiei

Ministerul Mediului și Apelor

Ministerul Infrastructurii și Transporturilor

Ministerul Dezvolării Regionale

Ministerul Justiției

Ministerul Interioare

Ministerul Apărării

Ministerul Sănătății

Ministerul Transporturilor

Ministerul Turismului

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Ministerul Agriculturii și Dezvolării Rurale

Ministerul Energiei

Ministerul Mediului și Apelor

Ministerul Infrastructurii și Transporturilor

Ministerul Dezvolării Regionale

Ministerul Justiției

Ministerul Interioare

Ministerul Apărării

Ministerul Sănătății

Ministerul Transporturilor

Ministerul Turismului

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Ministerul Agriculturii și Dezvolării Rurale

Ministerul Energiei

Ministerul Mediului și Apelor

Ministerul Infrastructurii și Transporturilor

Ministerul Dezvolării Regionale

Ministerul Justiției

Ministerul Interioare

Ministerul Apărării

Ministerul Sănătății

Ministerul Transporturilor

Ministerul Turismului

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Ministerul Agriculturii și Dezvolării Rurale

Ministerul Energiei

Ministerul Mediului și Apelor

Ministerul Infrastructurii și Transporturilor

Ministerul Dezvolării Regionale

Ministerul Justiției

Ministerul Interioare

Ministerul Apărării

Ministerul Sănătății

Ministerul Transporturilor

Ministerul Turismului

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Ministerul Agriculturii și Dezvolării Rurale

Ministerul Energiei

Ministerul Mediului și Apelor

Ministerul Infrastructurii și Transporturilor

Ministerul Dezvolării Regionale

Ministerul Justiției

Ministerul Interioare

Ministerul Apărării

Ministerul Sănătății

Ministerul Transporturilor

Ministerul Turismului

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Ministerul Agriculturii și Dezvolării Rurale

Ministerul Energiei

Ministerul Mediului și Apelor

Ministerul Infrastructurii și Transporturilor

Ministerul Dezvolării Regionale

Ministerul Justiției

Ministerul Interioare

Ministerul Apărării

Ministerul Sănătății

Ministerul Transporturilor

Ministerul Turismului

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Ministerul Agriculturii și Dezvolării Rurale

Ministerul Energiei

Ministerul Mediului și Apelor

Ministerul Infrastructurii și Transporturilor

Ministerul Dezvolării Regionale

Ministerul Justiției

Ministerul Interioare

Ministerul Apărării

Ministerul Sănătății

Ministerul Transporturilor

Ministerul Turismului

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Ministerul Agriculturii și Dezvolării Rurale

Ministerul Energiei

Ministerul Mediului și Apelor

Ministerul Infrastructurii și Transporturilor

Ministerul Dezvolării Regionale

Ministerul Justiției

Ministerul Interioare

Ministerul Apărării

Ministerul Sănătății

Ministerul Transporturilor

Ministerul Turismului

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Ministerul Agriculturii și Dezvolării Rurale

Ministerul Energiei

Ministerul Mediului și Apelor

Ministerul Infrastructurii și Transporturilor

Ministerul Dezvolării Regionale

Ministerul Justiției

Ministerul Interioare

Ministerul Apărării

Ministerul Sănătății

Ministerul Transporturilor

Ministerul Turismului

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Ministerul Agriculturii și Dezvolării Rurale

Ministerul Energiei

Ministerul Mediului și Apelor

Ministerul Infrastructurii și Transporturilor

Salonul de Carte „Polemos”, ediția a VII-a

Sărbătorirea, la 25 octombrie, a Zilei Armatei a prilejuit și deschiderea, în spațiul intitulat Galeria Artelor al Cercului Militar Național, a celei de-a VII-a ediții a Salonului de Carte „Polemos” (26-29 octombrie), manifestare intrată în conștiința publicului. Anul acesta, în premieră, Biblioteca Metropolitană a participat cu un stand propriu, marcând totodată și un meritat succes prin acordarea Diplomei Salonului.

În total au participat 30 de edituri și instituții publice, atât din sistemul de apărare și ordine publică, dar și din alte zone ce interferează cu domeniul militar (Institutul Revoluției Române, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, revistele „Istorie și civilizație” și „Magazin istoric”, Fundația Culturală Speteanu și edituri precum Cetatea de Scaun, Tritonic, Cununi de stele, Top Form, Detectiv ș.a.

Zilnic, în spațiul central al Galeriei au avut loc lansări, colocvii și manifestări culturale, BMB având rezervat un spațiu în ziua a 2-a a Salonului. Cu acest prilej, scriitorii Ștefan Mitroi, Ciprian Chirvasiu și Corneliu Ostahie, alături de editorii Firiță Carp și Liviu Vișan, președintele Societății Scriitorilor Militari, au prezentat publicului revista *Biblioteca Bucureștilor* și impactul ei cultural, iar dr. Marian Nencescu a prezentat, în numele colectivului editorial, cele mai recente apariții ale Editurii Biblioteca Bucureștilor, inclusiv *Lucrările Simpozionului Cartea. Europa. România*, ediția 2010, în 4 volume, carte unicat chiar în contextul Salonului.

Beneficiind de prezența în număr mare a unui public interesat și avizat, majoritatea cadre militare dar și simpatizanți ai armatei, Salonul s-a constituit ca o tribună a cercetării multidisciplinare. Cum e firesc, „partea leului” a revenit cărților cu conținut specific. Nu au lipsit însă noile apariții din domenii conexe, precum geopolitica, istoria națională, beletristica. Este încă o dovadă că organismul militar rămâne un etalon de pregătire și educație culturală. De altfel, organizatorii manifestării, respectiv Editura Militară și Societatea Scriitorilor Militari, au o bună reputație în ce privește selecția și promovarea valorilor. Drept dovadă stau cele peste 20 de lansări de carte, colocvii și recitaluri ce au antrenat, *fără obligații* și convocator, *sute de participanți*.

În concluzie, Cercul Militar Național și-a păstrat încă o dată reputația de instituție culturală etalon a Capitalei, Salonul de Carte „Polemos” fiind doar una dintre atracțiile acestui octombrie aniversar. (CRONICAR)

 Editura Militară
Societatea Scriitorilor Militari

Parteneri:
Cercul Militar Național
Biblioteca Militară
Națională
Societatea Editorilor
din România,
Amplius International
Ltd.

Partener media:
Tronțul de Presă
și M.A.P.N.

Ediția a VII-a

Cercul Militar Național
Galeria Artelor

28-29 octombrie 2011

Salomon's

**Salonul de carte
Iolemos**

istorie, științe politice, securitate și apărare

Participanți: Academia Poetilor Tineresti "Nicolaе Bălcescu", Biblioteca Metropolitană București, Centrul Tehnic Editorial al Armatelor, Centrul de Studii, Comandamentul de Abal, Centrul de Cercetare Științifică, Editura Militară, Editura Ministerului Administrației și Internelor, Gândirea Militară Românească, Teatrul, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, Institutul pentru Studiul Politic de Apărare și Informații, Institutul Român de Dezinformare din Decembrie 1940, Karta Graphic, Magazin Interio, Miles Valahia, Muzeul Marinei Române, Ocean Print, Revista Istorie și Civilizație, România Press, Sunco și Armata, Societatea Editorilor din România, Societatea Scriitorilor Militari, Tronțul de Presă și M.A.P.N., Tronțul Editorial Oncescu, Top Form, Tricritica, Universitatea Națională de Apărare, Curc 1"

Expoziția și colocviul Avangarda românească / Avangarda europeană

Între 27 octombrie – 4 noiembrie Rotonda Muzeului Național al Literaturii Române a găzduit expoziția *Victor Brauner și însoțitorii*, o manifestare organizată de Muzeul Literaturii în parteneriat cu Biblioteca Metropolitană București. În deschidere, în Sala Mircea Eliade a BMB a fost organizat colocviul *Avangarda românească / Avangarda europeană*, coordonator dr. Florin Rotaru, director general al BMB. Au susținut comunicări d-nii Paul Cernat (*Contemporanul. Avangardă și eclectism*), Ovidiu Morar (*Avangarda și cosmopolitismul*), Mircea Țuglea (*Naufragiul aerian al lui Paul Celan*) și Nicolae Tzone (*Câteva scrieri inedite de la Victor Brauner*). Moderator al manifestării a fost dl. prof. univ. dr. Ion Pop. Menționăm, în context, că proiectul *Avangarda românească / Avangarda europeană* este o inițiativă românească menită să promoveze cultura europeană și a fost inițiat de regizorul David Esrig și muzeograful Ioan Cristescu, șef de secție la M.N.L.R.

Ambele manifestări s-au derulat în prezența d-lor prof. univ. dr. Lucian Chișu, directorul M.N.L.R. și a d-lui dr. Florin Rotaru, cu participarea unor cunoscuți exegeți ai avangardei românești: Ion Pop, Emil Nicolae și Vladimir Pană.

Menționăm, în context, că pictorul Victor Brauner, originar din România, este considerat unul dintre protagoniștii de frunte ai avangardei universale. Privite din perspectivă culturală, viața și opera sa cuprind numeroase atitudini și idei novatoare, toate vădind un „spirit avangardist” nativ. Numeroase sunt, în epocă, *însoțirile* și *despărțirile* de colegi de generație. Semnalăm în acest sens separarea de André Breton, exclus, în 1948, din rândul suprarealiștilor. La fel, *însoțirile* au fost adesea conjuncturale, fapt recunoscut și de Victor Brauner care accepta, într-un interviu din 1965, citat în ampla prefață la *Catalogul-album* ce însoțește expoziția, și anume: „Nu se poate spune despre mine că aș fi un pictor suprarealist.” (p. 4)

Ceea ce evidențiază însă curatorul expoziției (dl. Emil Nicolae) este atracția exercitată asupra lui Victor Brauner, încă din tinerețea petrecută la Viena (cca. 1912), a temelor specific avangardiste, respectiv simbolistica cu referire sexuală sau psihanalitică.

Alături de Victor Brauner au mai fost selectate picturi aparținând lui Marcel Iancu, H. H. Maxy, Jules Perahim sau Arthur Segal ș.a. (toate din colecțiile puse la dispoziție de Federația Comunităților Evreiești din România, dar și de unii colecționari privați), artiști cunoscuți publicului românesc, dar beneficiind și de o notorietate internațională.

În esență, expoziția evidențiază însă cu preponderență perioada antebelică, când Victor Brauner și „însoțitorii” săi

COLOCVIU

**AVANGARDA ROMÂNEASCĂ
AVANGARDA EUROPEANĂ**

Ediția a II a 27-28 OCTOMBRIE 2011

ROTONDA M.N.L.R.
27 OCTOMBRIE – 4 NOIEMBRIE
2011

expoziția **Victor**

BRAUNER

ȘI ÎNSOȚITORII

**George Grosz ♦ Jacques Hérold ♦ Marcel Iancu
M.H. Maxy ♦ Corneliu Mihăilescu ♦ Jules Pascin
Jules Perahim ♦ Egon Schiele ♦ Arthur Segal ♦**

*Federația
Mihai Gavrilă*

Victor Brauner - Personaj 1928

au parcurs, în paralel, drumul formării profesionale sau, cum spunea Emil Nicolae în citata *Prefață*: „Însoțitorii, ca martori sau *oglinzi* ale creației, contează mai cu seamă în timpul drumului și dispar în momentul celebrității.” (p. 6) (*CRONICAR*)

Cartea și conferința – Întrebări privitoare la credință, a Cardinalului Gianfranco Ravasi, la Ateneul Român

Cercetător al Bibliei, teolog de largă recunoaștere internațională, ebraist și arheolog, iar, din 2010, Cardinal al Bisericii Apostolice Romano-Catolice și președinte al Consiliului Pontifical pentru Cultură și al Comisiei pentru Bunurile Culturale ale Bisericii, E.S. Gianfranco Ravasi (n. 1942) a vizitat în luna octombrie România, cu prilejul lansării cărții sale *Întrebări privitoare la credință* (Ed. Humanitas, 2010). Cu acest prilej, pe 11 octombrie, Cardinalul Ravasi a susținut, la Ateneul Român, conferința cu tema *Putem vorbi împreună despre Dumnezeu?*, avându-l ca interlocutor pe H. R. Patapievici, directorul Institutului Cultural Român, și a participat la colocviul *Rațiunea și antinomiile credinței. Dialogul dintre cei ce cred și cei ce nu cred*, găzduit de Colegiul Noua Europă (co-prezident, Andrei Pleșu).

Cu acest prilej, Cardinalul Ravasi a prezentat programul *Il Corte dei Gentili / Curtea neamurilor*, lansat în luna martie 2011 la Paris și inspirat de faimoasa „Curte a neamurilor”, aflată în preajma Templului din Ierusalim, în vremea împăratului Antioh al III-lea (233-187 î.Ch.). În acest spațiu de dialog și toleranță, oameni cu apartenență etnică, culturală și religioasă diferită purtau discuții pe tema credinței. Modelul poate fi aplicat și în societatea modernă, este opinia ilustrului oaspete, în măsura în care cu toții participăm la căutarea sensului și la lărgirea orizontului fiecărei viziuni sau credințe.

În prefața lucrării menționate, Cardinalul Ravasi face apel și la moralistul francez, ducele de Lévis, care în culegerea *Maxime, precepte și reflexii* constata că „un om cântărește mai bine după întrebări, decât după răspunsuri”. Așadar, avem de-a face cu o carte a întrebărilor, nu neapărat geniale, cât semnificative. Sunt întrebări pe care, de-a lungul vremii, credincioșii le-au adresat părintelui Ravasi, fie prin viu grai, fie prin intermediul emisiunilor televizate la care Domnia sa a participat. Tuturor nedumeririlor de ordin moral sau filosofic cardinalul le răspunde cu tact și blândețe, însușiri strălucite ale acestui *prinț al bisericii*, prezent la București.

În context, semnalăm că anul 2012 a fost declarat *An al culturii române în Italia*, iar în 2013 se vor împlini 1700 de ani de la Edictul de la Milano al Sfântului Împărat Constantin cel Mare (313-337). Este un bun prilej pentru Biserica Ortodoxă Română de a reinnoi proiectele de colaborare cu Consiliul Pontifical pentru Cultură, fapt subliniat și de P.F. Patriarh Daniel cu prilejul primirii în audiență, pe 12 octombrie, la Reședința Patriarhală din București, a înaltului oaspete roman. (CRONICAR)

ATENEUL ROMÂN
Marți, 11 octombrie 2011

Cardinalul
GIANFRANCO RAVASI
în dialog cu
H.-R. PATAPIEVICI

George Canache, un poet cosmic

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ

vă invită în

NOAPTEA BIBLIOTECILOR

la lansarea volumului

YEAR 1961

Autor: George Canache

JUBILEUL PRIMULUI OM ÎN COSMOS:
YURI GAGARIN

Prezintă:

- Dr. Florin Rotaru, director general al Bibliotecii Metropolitane București
- diacon Cosmin Pricop, consilier patriarhal, director general al ziarului „Lumina”
- comandor Paul George Sandachi, ex-director al Muzeului Aviației Române
- Cristian Marius Iurascu, director general România Film
- Eugen Cristian Motriluc, actor la Teatrul Mic București

Biblioteca Metropolitană București
Sediu Central – Sala Mircea Eliade
Sâmbătă, 1 octombrie 2011, ora 21.00
București, Sectorul 1, Str. Tache Iovescu, 4. Tel. 021 316 83 91
www.bibliotecametropolitana.ro

În cadrul programului *Noaptea Bibliotecilor*, derulat simultan în ziua de 2 octombrie în principalele biblioteci publice bucureștene, poetul George Canache a lansat volumul multilingv *Year 1961*, dedicat împlinirii a 50 de ani de la primul zbor cosmic efectuat de om, performanță ce aparține astronautului sovietic Iuri Gagarin. De la inaugurarea aventurii spațiale a omului, alți 519 astronauți au efectuat zboruri de mai mare sau mai mică durată. Între aceștia 332 sunt americani, alți 110 sunt ruși și sovietici, 10 germani, 9 francezi, 9 canadieni, 8 japonezi, 6 chinezi... inclusiv românul Dumitru Prunariu, deocamdată singurul astronaut român ce a zburat în spațiul cosmic la 14 mai 1981 (sunt, iată, 30 de ani de atunci).

În cinstea acestor cuceritori stelari, poetul George Canache a realizat o carte unicat, publicată în limbile rusă, engleză, franceză, sanscrită și urdu, ultimele două versiuni fiind datorate colegei noastre, cercetător dr. Julieta Rotaru.

Cartea în sine este și o realizare bibliofilă: literele sunt albe, pe fondul ce sugerează Calea Lactee. Este utilizată o hârtie specială, creată, împăturită astfel încât să sugereze o scară către cer. Versurile sunt în acord cu realizarea grafică. Cităm: „Un fluviu izvoră către Ceruri / Steaua Iuri se ruga / Steaua Iuri se-nchina / Și cei din Arca-Terra / Doamne, Doamne, să nu cadă o stea / Arca Terra se-nchina...” Pentru cine ar bănuși o licență poetică, reamintim că Neil Armstrong a ajuns pe Lună având la el Biblia. (CRONICAR)

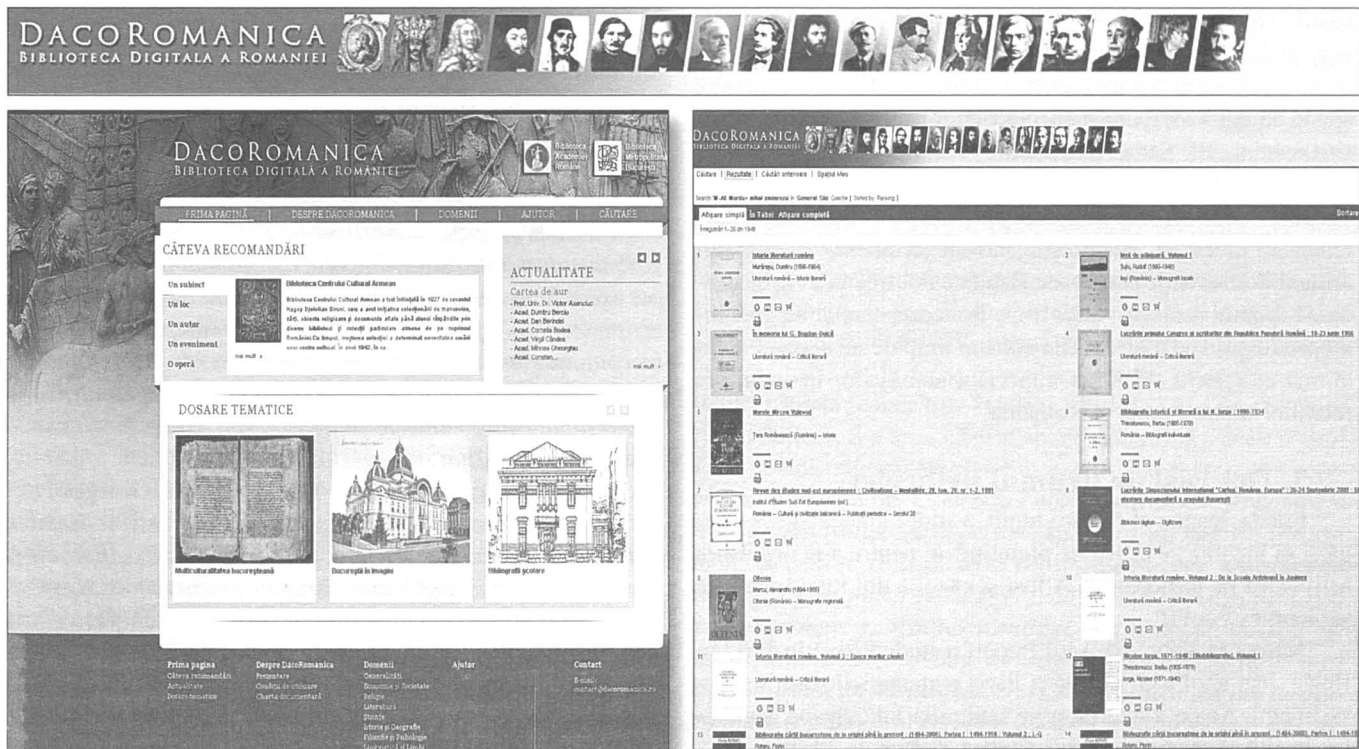
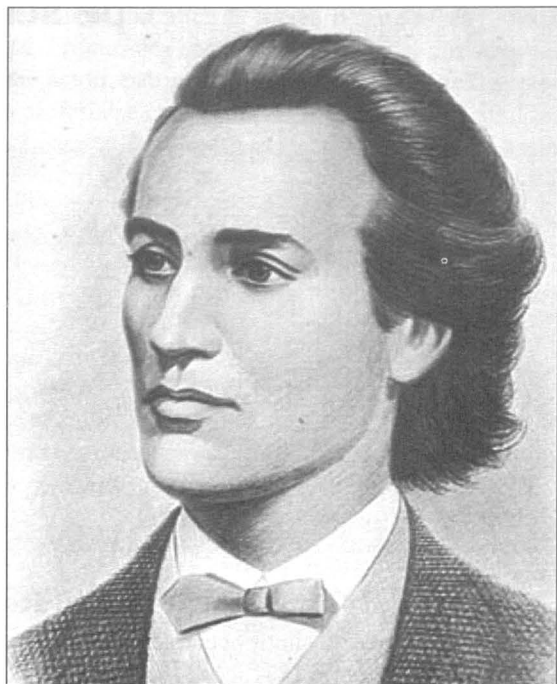
Muzeul Virtual Mihai Eminescu și parteneriatul cu Biblioteca Metropolitană

Vineri, 28 octombrie, în sala de festivități a Hotelului Ramada Majestic, în prezența a numeroși oameni de cultură, jurnaliști, colecționari și bibliofili, a avut loc lansarea Proiectului *Muzeul Virtual Mihai Eminescu*, o realizare a Fundației Internaționale „Mihai Eminescu”, director Dan Toma Dulciu. Între partenerii proiectului semnalăm, alături de Organizația „Ospeția din România” (președinte - fondator, bibliofilul eminescofil Ion C. Rogoianu) și o serie de *biblioteci publice*, inclusiv Biblioteca Metropolitană București, care a pus la dispoziție *site-ul DacoRomanica*, prezent în Muzeul Virtual.

În cadrul conferinței de presă ce a precedat prezentarea oficială a Muzeului, cunoscutul istoric și bibliofil Dan Toma Dulciu a subliniat importanța apariției acestui proiect pentru societatea românească. Într-o perioadă când cultura parcă se comprimă sub presiunea timpului, recepția poetului național nu se mai poate face cu mijloace tradiționale, idilice, rudimentare. Este nevoie de un impuls creator nou, reprezentat inclusiv de promovarea lui Eminescu în mediul digital. *Site-ul* intitulat *Muzeul Virtual Mihai Eminescu* cuprinde, așadar, atât opera eminesciană în format digital, aflată în bibliotecile din România, dar și în unele biblioteci ale lumii (inclusiv din America sau Orientul Apropiat!) ce pot fi accesate *on-line*, precum și lucrări de artă (filme, fotografii, opere de for public, emisiuni radio și de televiziune etc.), toate puse sub semnul Luceafărului. Un spațiu special este rezervat și amatorilor de obiecte cu valoare istorică și patrimonială, cu referire la sau despre Mihai Eminescu, ce pot fi licitate *on-line* de cei interesați. Acestea constituie ceea ce s-ar numi Librăria și Anticariatul Mihai Eminescu, evident, ambele *on-line*.

Rod al unei îndelungi preocupări privind valorificarea moștenirii și spiritului eminescian, Muzeul oferă o imagine cuprinzătoare – și, lucru îmbucurător, în continuă extindere – privind bogăția și densitatea ideatică a creației lui Mihai Eminescu.

Cu același prilej, Fundația a decernat *Diploma Mihai Eminescu* unor personalități ale vieții publice care s-au remarcat prin promovarea operei eminesciene în țară și în străinătate, între care d-nii profesori universitari Mihail Diaconescu și Nae Georgescu, ambii colaboratori ai *Bibliotecii Bucureștilor*. Despre eveniment au scris pe larg atât bloggerii, cărora li s-a oferit un bun prilej de comentarii pertinente, cât și colegii de la publicația *Cronica Fundațiilor*. (CRONICAR)

Un site de interes: *DacoRomanica*, realizare de prestigiu a Bibliotecii Metropolitane București

ORIZONTURI

Soții Ludmilla și Georges Pitoëff pe scenele bucureștene

dr. Vera MOLEA,
Biblioteca Metropolitană București

În perioada interbelică, teatrul a fost arta care a știut să lege punțile prieteniei cu țările din occident, mai ales cu Franța. Actori, regizori și pictori-scenografi români și-au desăvârșit studiile la Paris, iar la reîntoarcere au adus în țară toate noutățile în materie de interpretare, regie, decoruri, costume și dramaturgie. În aceeași măsură, foarte importantă a fost prezența trupelor de teatru franceze pe teritoriul României, ele devenind adevărate repere pentru arta noastră dramatică.

Dedicăm aceste pagini memorabilului turneu teatral, din februarie 1926, întreprins la București de trupa franceză a Teatrului de Artă (Théâtre des Arts) din Paris, care-i avea în fruntea pe soții Georges și Ludmilla Pitoëff (foto, în medalion).

1. Teatrul francez pe teritoriul României

Teatrul francez a simțit bucuria și aplauzele bucureșteniilor încă din noiembrie 1831, când trupa de comici și acrobați, condusă de Baptiste Fourreaux, a prezentat spectacolul *Fra Diavolo*. Succesul obținut atunci a dus la prelungirea șederii acesteia în România, locurile unde își stabilise „cartierul artistic” fiind la Iași și București. În capitala moldavă trupa și-a luat numele de Théâtre des Variétés din Paris, reprezentațiile fiind date în casa agăi Lascarachi Costachi, poreclit Talpan. Prezența lui Fourreaux pe meleagurile noastre a stârnit un interes deosebit românilor nu doar pentru ai vedea pe *Pierrot* mâncând lumânări, pe *madame Baptiste* executând pe funie pasul numit „*nec plus ultra*” sau pentru vodevilurile care stârneau hohote de râs în rândul spectatorilor, ci și pentru limba franceză, folosită tot mai mult în familiile boierilor noștri. Se spune că după vizionarea spectacolelor acestei trupe profesorii Liceului „Sf. Sava” din București au propus să se scrie pe fațada oricărei școli *Cel ce nu scrie franțuzește să nu intre*. Trupa avea să rămână în România până în 1836, când Fourreaux a murit la București, într-un accident. Pionieratul ansamblului artistic condus de Baptiste Fourreaux avea să deschidă drumul turneelor altor trupe franceze, care și-au prezentat producțiile pe meleagurile noastre timp de un secol. Putem afirma că teatrul a fost un important ambasador în stabilirea relațiilor dintre Franța și România.

2. Doi ruși pe drumul pribegiei

Franța, leagăn al culturii lumii, a știut întotdeauna să atragă și să încurajeze artiști de pretutindeni pentru a-și desfășura activitatea pe teritoriul ei. A fost și cazul a doi ruși: Ludmilla și Georges Pitoëff.

Născut la Tiflis, Georges Pitoëff a studiat până în 1907 în Rusia, mai apoi a continuat la Paris matematicile, arhitectura și dreptul. Acolo a întâlnit-o pe Ludmilla Jakovlevna Smanova, venită să studieze teatrul. Se vor căsători la 14 iulie 1915 în capitala franceză și împreună vor avea șapte copii. Georges s-a format ca artist în Rusia sub îndrumarea tatălui său, care

era regizor de teatru, și a lui Konstantin Stanislavski², prieten de familie. În țara natală parcurge toate etapele formării unui om de teatru: figurant, actor, pictor decorator, regizor și director de teatru. Debutul lui, ca actor, a avut loc la Moscova, dar evenimentele petrecute în octombrie 1917 l-au determinat să rămână în exil, împreună cu soția sa, Ludmilla. Rătăcitori prin lumea Orientului, apoi prin Italia, se vor stabili, o vreme, în Elveția, mai precis la Berna și Zürich, unde au jucat în limba franceză piese de Ibsen, d'Anunzio, Lenormand și Tolstoi. Despre vremurile acelea Georges își amintea: *Mi s-a întâmplat ca zile întregi să nu mănânc; dormeam și eu și soția mea pe unde da Dumnezeu, cu speranța că doar se vor ivi și zile mai bune...Pe măsură ce revoluția în țara mea făcea ravagii, privirile erau mai dușmănoase, ușile ni se închideau sistematic. (...) Am fost nevoit să intru ca figurant, de ultimă speță, în teatrul comunal din Geneva și ...doar în Rusia făceam parte din falanga tinerilor revoluționari în teatru. Mi-am făcut educația în teatrul tatălui meu, iar în preajma războiului am deschis la Petrograd teatrul meu propriu. Am cunoscut și zile mai fericite ca acelea pe care le-am trăit în 1917 și 1918 la Geneva. Vorbeam destul de prost franceza, așa că nici o nădejde să-mi pot exercita meseria. (...) Învățam deci limba cu care puteam să urc pe scenă. Cu puținii bani strânși de la compatrioții mei îmi începu stagiunea mea de teatru la Geneva. (...) Alături de soție și cu câțiva diletanți, între care și actrița Lamff, soția scriitorului Lenormand, în fața unor săli goale încercam să facem teatru de artă*³.

Anii petrecuți în Elveția au fost prodigioși, Georges Pitoëff montând spectacole de o înaltă ținută artistică: *Hamlet*, *Macbeth*, *Puterea întunericului*, *Dama cu camelii*, *Androcle și leul*, *Candida*, *Unchiul Vanja*, *Strigoi*, *Rosmersholm*, *Domnișoara Iulia*, *Tatăl*. Perseverența și dragostea lor pentru arta teatrului nu au trecut neobservate și, iată că, în 1921, Jaques Hébertot, directorul de la Théâtre Comédie des Champs-Élysées, îi invită să joace la Paris. În acest teatru aveau să-și desfășoare activitatea artistică până în 1924, Georges devenind ulterior director. În stagiunea 1922-1923, soții Pitoëff au avut un succes incontestabil în *Șase personaje în căutarea unui*

autor; de Pirandello. Critica pariziană considera acest spectacol drept cel mai mare eveniment teatral al stagiunii. Din 1925, activitatea artistică a soților Pitoëff se derulează la *Théâtre des Arts*⁴, al cărui director era Rodolphe Darzens. Ludmilla avea să obțină în aprilie un strălucit succes în rolul Ioana d'Arc din *Sfânta Ioana*, de G.B. Shaw.

Om de cultură și intelectual rafinat, Georges Pitoëff a promovat literatura dramatică scrisă de Pirandello și Bernard Shaw, iar la Paris a reușit să impună dramaturgia lui Cehov. S-a afirmat nu doar în arta interpretativă, ci și în cea regizorală, știința lui despre regie fiind fără pereche. A fost artistul care a modernizat regulile regiei de teatru, punându-i un nou veșmânt și a trezit la o nouă viață textul, decorul, luminile, interpretarea și gustul publicului. În locul decorurilor greoaie a conceput decoruri simple și stilizate, realizând o perfectă comuniune între scenografie și viziunea regizorală. Indiscutabil, Georges Pitoëff și trupa sa au contribuit la răspândirea artei teatrale moderne în toate lumea. Inteligenți, plini de originalitate și talent, Georges și Ludmilla au format un cuplu de teatru perfect, pe care bucureștenii au avut șansa să-i vadă în februarie 1926 într-un turneu memorabil.

3. O demonstrație de artă adevărată

Théâtre des Arts din Paris a fost prima trupă franceză care a întreprins un turneu la București după primul război mondial. Cauzele îndelungate-i absențe a trupelor străine au fost multiple, una dintre ele fiind cea a deprecierei leului, fapt pentru care o serie de acțiuni culturale din străinătate nu au mai avut loc, un exemplu concludent fiind anularea unui turneu pe care urma să-l întreprindă *Comedia Franceză* la București. În ciuda acestor inconveniente, *Théâtre des Arts* s-a hotărât să efectueze un turneu în capitala României, în cadrul căruia s-au prezentat spectacole din dramaturgia contemporană a acelei perioade. Din 20 până în 26 februarie 1926 trupa franceză a jucat, seara și în matineu, cinci spectacole (în total au fost 13 reprezentații), toate de o valoare artistică incontestabilă.

Importanța acestui eveniment cultural a fost certificată și de prezența pe peronul Gării de Nord a unui mare număr de intelectuali români, printre care scriitorul Camil Petrescu și regizorul Soare Z. Soare, care așteptau emoționați sosirea oaspeților francezi, cu trenul *Simplon*. După 4 ore de întârziere, *Simplonul* a sosit, iar din el au coborât, rând pe rând, actorii francezi, în frunte cu soții Pitoëff, mașiniștii și electricienii. Era în ziua de 18 februarie 1926. „*Drumul până în oraș a fost o adevărată și sărbătorească convorbire. George Pitoëff ne vorbește despre regie și despre motivele care l-au determinat să ne viziteze*”⁵, consemna un reporter în ziarul Rampa.

De obicei, trupele străine venite să joace în România foloseau, în mare parte, decorurile și recuzita companiei teatrale de la care închiriau sala, acest fapt afectând vizibil calitatea spectacolelor. De data aceasta echipa franceză a făcut efortul, deloc ușor, de a-și aduce propriile decoruri și recuzita, confirmând încă o dată că publicul bucureștean se afla în fața unor profesioniști adevărați. Dacă scena *Teatrului Carol cel Mare* (clădire aflată în zona Eforie, azi demolată – n.a.), nu a fost la înălțimea așteptărilor unei trupe de talia celei franceze, în schimb publicul a compensat prin căldura aplauzelor lui. Despre acest fapt Ludmilla Pitoëff declara: „*m-a mișcat faptul de a vedea un public atât de atent într-o sală atât de incomodă*”.

Startul reprezentațiilor s-a dat la 20 februarie 1926 cu *Puterea întunericului* de L.N. Tolstoi. Decriptarea sensului

dramei tolstoiene a fost ușurat de viziunea regizorului Georges Pitoëff. Jocul actorilor era stilizat, natural, precis, îndepărtat de tot ceea ce școala veche impusese actorului; decorul servea cadrului în care s-a desfășurat acțiunea; lumina avea un dublu rol: unul de a fixa atenția spectatorului asupra momentului dominant al dramei, iar altul de a crea o stare afectivă între scenă și sală. Frumusețea spectacolului venea și din armonia jocului dintre actori, pătrunși de seriozitate, disciplină și respect pentru profesia pe care o practicau. G. Pitoëff, în rolul lui Nichita, iar Ludmilla, în rolul Anușcăi, au întărit ideea că acele crime constituiau tragedia întunericului sufletului și minții omenești. Acestui prim spectacol i-a urmat *Henric IV* de Pirandello, în rolul principal remarcându-se același Georges Pitoëff, prin exteriorizarea savantă a stărilor sufletești, armonizate cu o evidentă inteligență. Costumele, decorul, eclerajul au fost studiate până la amănunt, toate creând atmosfera specifică dramelor pirandelliene, în care personajele se prezintă spectatorului odată așa cum par și odată așa cum vor să pară, niciodată cum sunt în realitate.

Cel de-al treilea spectacol a fost *Șase personaje în căutarea unui autor*, de Luigi Pirandello. La intrarea publicului în sală cortina era ridicată, scena goală, fără decoruri, apoi, rând pe rând, actorii unei trupe intrau pe scenă pregătindu-se să înceapă repetiția. Dar nu au apucat să schimbe prea multe replici că au fost întrerupți de șase personaje bizare, în căutarea unui autor capabil să le închege drama vieții lor și să le-o însuflețească. Cu glasul mat, parcă ireal, înfiorând publicul Georges Pitoëff a fost magnific în rolul tatălui. S-a spus că prezența lui pe scenă a fost ca o taină „*care organiza lumea*”.

Piesa Mademoiselle Bourrat de Claude Anet redă un mediu provincial închis unde o familie burgheză, formată dintr-un tată blând, nu prea inteligent și o mamă autoritară, seacă, hotărăște destinele unicei lor fiice, abia întoarsă de la mănăstire. Ludmilla Pitoëff, cu o mare sensibilitate, a fost cea care a încarnat pe blânda și inteligenta domnișoară Bourrat, redând zbuciumul interior al unei ființe care vrea să evadeze dintr-un mediu plin de prejudecăți.

Cel mai impresionant spectacol al acestui turneu a fost *Sfânta Ioana* de Bernard Shaw. Tripticul înălțat în scenă, evocând ogivele catedralelor gotice, tonurile sumbre ale culorilor, costumele bogate, în armonie cu întreg cadrul, creau aura unui mister medieval. O impresionantă *Ioana* a fost creată de Ludmilla Pitoëff. Cu ochii mari, privind în sus, de unde-i veneau poruncile dumnezeiești, cu glas candid, purtând cuvântul inspirat, cu privirea halucinantă dezvăluind zbuciumul interior al personajului, *Ioana d'Arc* concentra asupra ei drama întregii lumi. Ludmilla Pitoëff, actriță de excepție, a știut cum să gradeze rolul de la fetița inocentă, care nu pricepea ce i se spune, până la femeia care înțelege că vrea să i se fure taina pe care o deținea. S-a spus că prin apariția pe scenă a acestei mari actrițe parcă totul căpăta alte dimensiuni. Într-un interviu acordat ziarului Rampa, Ludmilla Pitoëff mărturisise: *Arta mea e religia frumosului. Nu am o artă specială, nu aparțin vreunei școli, nu cunosc vreo doctrină specifică de teatru. De altfel nu numai că n-aș putea expune teoretic vreun procedeu personal de compunere și redare a rolului. Sentimentul insuflat de opera dramatică îl redau cu sensibilitatea propriului meu suflet. Furată de frumusețea creației dramatice nu pot detalia procesul prielnic sau cerebral care-mi inspiră gestul, atitudinea, mimica și tonul cu care încarnez personajul*”⁶.

Este demn de menționat faptul că, în aceeași perioadă, piesa lui Shaw s-a jucat pe scena Naționalului bucureștean în

regia lui Soare Z. Soare și decorurile lui Traian Cornescu, iar rolul Ioanei d'Arc a fost susținut de Maria Ventura. Cronicarii teatrali ne-au lăsat mărturie scrisă despre jocul actorilor noștri, care nu a fost cu nimic mai prejos decât cel al francezilor. Cât privește interpretarea Ludmillei Pitoëff și a Mariei Ventura s-a menționat, printre altele, că jocul Ludmillei a fost mai concentrat și lipsit de patetism, creând o Ioana profund umană, în timp ce Ventura a abordat personajul ca pe o femeie rațională, exterioară și lipsită de candoare.

*

Théâtre des Arts a adus cu el o regie nouă, o interpretare nouă și o dramaturgie nouă, pretinzând spectatorului român să înțeleagă, nu doar să simtă. Se cerea spectatorului cultură și efort de gândire pentru a fi capabil să descifreze tainele artei moderne. Dramaturgia lui Pirandello și Shaw ține de teatrul minții. Or, Pitoëff a deschis în România calea spre teatrul modern, contribuind la lansarea teatrului minții alături de cel al inimii. Turneul din februarie 1926 rămâne o pagină frumoasă atât pentru istoria teatrului universal, cât și pentru cea a teatrului românesc, demonstrându-se că arta este un veritabil ambasador între popoare.

Teatrografie

Puterea întunericului de L. N. Tolstoi.

Distribuția: Alfred Penay/*Piotr Ignatici*, Nora Sylvére/*Anisia*, Grinevski/*Akulina*, Ludmilla Pitoëff/*Aniutka*, Georges Pitoëff/*Nichita*, Jean Hort/*Akim*, Alice Reichen/*Matriona*, Georges Carpentier/*Mitici*, Tisserand/*Marina*, Melly/*o fată*, Eva Casalis/*o fată*, Eugène Ponti, Clément Nauny, Georges de Vos, Henry Gaultier.

Direcția de scenă: Georges Pitoëff

Henric IV de Luigi Pirandello

Data reprezentației: 21 februarie 1926

Distribuția: Georges Pitoëff/*Henric*, Nora Sylvére/*mar-chiza Matilda Spina*, Ludmilla Pitoëff/*Frida*, Leo Peltier/*mar-chizul Carlo di Noll*, Henry Vermeil/*baronul Tito Belcredi*, Léon F. Larive/*dr. Dionisio Genoni*, Jean Hort/*Arialdo*, Panay/*Landolfo*, Eugène Ponti/*Ordolfo*, Clément Nauny/*Bertolo*, Rene Georges Mathis/*servitorul*.

Direcția de scenă: Georges Pitoëff.

Șase personaje în căutarea unui autor de Luigi Pirandello

Data reprezentației: 22 februarie 1926

Distribuția: Ludmilla Pitoëff/*Nora*, Georges Pitoëff/*tatăl*, Eugène Ponti/*fiul*, Grinevsky/*doamna Pace*, Alfred Penay/*directorul*, Eva Casalis, Nora Sylvére, Etienne Armand, Georges Carpentier.

Direcția de scenă: Georges Pitoëff

Mademoiselle Bourrat de Claude Anet

Data reprezentației: 24 februarie 1926

Distribuția: Ludmilla Pitoëff/*d-ra Bourrat*, Nora Sylvére/*madame Bourrat*, Léon Larives/*dl. Bourrat*, Alice Reichen, Eva Casalis/*Caroline*, Grinevsky/*Julie*, Tisserand/*Louise*, Alfred Penay/*Nicolas Allemand*, Eugène Ponti/*Célestin*, Jean Hort/*Le Curé*.

Direcția de scenă: Georges Pitoëff

Sainte Jeanne de Bernard Shaw

Data reprezentației: 26 februarie 1926 .

Distribuția: Jean d'Yd/*Robert de Baudricourt/inchizitorul*, R. Mathis/*intendentul/canonic de Bayeux*, Ludmilla Pitoëff/*Jeanne*, Eugène Ponti/*Bertrand de Poullengy*, Henry Gaultier/*l'archevêque de Reims*, Jean Hort/*La Trémouille/ canonic de Paris*, Nora Sylvére/*dame de la Trémouille*, Georges de Vos/*le page du Dauphin/ Le Borreau*, Etienne Armand/*le capitaine La Hire*, Georges Pitoëff/*le Dauphin (plus tard Charles VII)*, Henry Vermeil/*Dunois, bâtard d'Orléans*, Alfred Penay/*Richard de Beauchamp*, Léon Larive/*le chapelain Stogumber*, Pierre Cauchon/*le page de Stogumber*, Léo Peltier/*le frere Martin Ladvenu*.

Direcția de scenă, decorurile, costumele: Georges Pitoëff

Bibliografie

*** *Istoria Teatrului în România*. București, 1971, Ed. Academiei Republicii Socialiste România

Berlogea, Ileana, *Istoria Teatrului Românesc în secolul al XX-lea*. București, 2001, Ed. Fundația Culturală Română, Russell Brawn, John, *The Oxford Illustrated History of the Theatre*. Oxford University Press, 2007

Massoff, Ioan, *Istoria Teatrului românesc*, vol.VI. București, 1976. Ed. Minerva,

*** Periodice: *Rampa*, *Adevărul*, *Dimineața*

Cuvinte cheie: teatru, Franța, spectacole, Ludmilla Pitoëff, Georges Pitoëff.

Note

1. Ludmilla Jakovlevna Smanova (Pitoëff) s-a născut la Tiflis în 25 decembrie 1895 și a murit în 15 septembrie 1951 la Rueil-Malmaison.

Georges Pitoëff s-a născut la Tiflis, în 7 septembrie 1884 și a murit în octombrie 1939 la Geneva.

2. Konstantin Stanislavski (1863-1938), întemeietorul Teatrului de Artă din Moscova, impune primatul regiei în Europa; aduce un spirit metodic în arta actorului, rămas valabil până astăzi pentru multe școli de teatru din lume.

3. Victor Bumbesti, *Georges Pitoëff*, în *Rampa*, anul V, nr. 1037, duminică 10 aprilie 1921

4. Viața teatrală din Franța dintre cele două războaie mondiale a fost dominată de Asociația teatrală cu numele *Cartelul*, înființată la 6 iulie 1927, din care făceau parte Louis Jouvet (Théâtre Comedie de Champs-Élysées), Gaston Baty (Théâtre Studio des Champs-Élysées), Charles Dullin (Théâtre Atelier), Georges Pitoëff (Théâtre des Arts, apoi Théâtre Mathurins) și Rocher (Théâtre Libre). Din manifestul lor artistic spicuim câteva idei: lupta împotriva mercantilismului în teatru; noțiunii de divertisment i se opunea aceea de revelație; se dorea o mai intensă apropiere între scenă și public. În cadrul *Cartelului* fiecare teatru și-a păstrat independența. Această asociație teatrală s-a dezmembrat în 1940.

5. *O aventură de necrezut*, în *Rampa*, anul XI, nr. 2497, 22 februarie 1926, p.5;

6. „Ludmilla Pitoëff ne vorbește” în *Rampa*, anul XI, nr. 2467/ 18 ianuarie 1926, p.1

The Return of Hulagu – an Exceptional lesson of dignity, strengths and weaknesses, honour and responsibility

Drd. Marcela GANEA,

Assistant Lecturer, Artifex University, Bucharest

The SHEIKH Sultan Bin Mohammed Al Qasimi (photo), the author of the theatre play entitled: “The Return of Hulagu”, has been the ruler of Sharjah since 1972. He was educated at Cairo University in Egypt, and holds two PhD degrees from the University of Exeter and the University of Durham in the UK.

Sharjah, one of the Emirates composing the

United Arab Emirates, a beautiful land located by the Gulf and the third biggest Arab Emirate, enjoys natural resources and is one of the main centres for business, tourism and trade.

The SHEIKH Sultan Bin Mohammed Al Qasimi is considered to be an open-minded, politically moderate scholar whose main occupations are teaching in the university and writing. He is the President of the University of Sharjah and one of the most well-known today’s Arabic language writers whose book have been translated into many languages.

Both a religion and a way of life in the United Arab Emirates, Islam is the source of exceptional values present in the life of the Emiratis. Although it may seem that the Islamic traditions impose a austere life upon the Emiratis and upon any other potential dweller of the Emirates, and despite any criticism regarding the strict laws that may be interpreted as limitations from a so-called Western perspective, visitors should enjoy the basic cultural values of the United Arab Emirates, some of which are slowly disappearing in today’s emancipated societies in other parts of the world, while pride, honesty, dignity, courtesy and hospitality are values that make the United Arab Emirates one of the safest and most hospitable places nowadays.

The Return of Hulagu has a historic topic: the fall of the Abbasid Empire as a result of Hulagu’s conquest. The author, SHEIKH Sultan Bin Mohammed Al Qasimi, holder of a PhD Degree in History, explains in his Foreword that after reading the history of the Arabs, he understood that „the evolution of the Abbasid State is similar to what is going on currently across the Arab world. I have written this theatre play about a painful reality of the Arab world”, he says; „the names of the characters, places and events are real. Everything in this text reflects what has happened with the Arab nation”. Using as a pretext the invasion and fall of Bagdad in 1258 by Hulagu’s army, the grandson of the famous Genghis Khan, by killing the 37th Khalif, Al-Musta’sim, SHEIKH Sultan Bin Mohammed Al Qasimi draws attention upon the threats posed to the Arab culture nowadays facing the influence of a cultural invasion and various interferences that may affect the basic values of the Arab world and his theatre play may be interpreted as a warning

against these influences and his militating for the safeguarding of national values.

The play, dynamic and animated by deep feelings, tells the story of Caliph Al-Musta’sim, ruler of Bagdad, who is defeated by Hulagu the Mongolian and he eventually dies because he is too weak as a statesman and those who remain alive have neither the strength nor the dignity to fight Hulagu ; instead, each of them pays one’s price.

Caliph Al-Musta’sim is informed by his advisers that Hulagu the Mongolian khan is approaching his territory, has already surrounded three Muslim cities and asks for military aid to conquer them by taking advantage of the unfriendly relations between Bagdad and the three cities which are famous for their attacks and murders. The tension is created in the play from the very beginning: the two advisors, Dudyar and Ibn Al-’Alqami have opposite opinions and the reader/audience is skillfully involved in the plot to think which of the two is right. They reflect the tormented thoughts of Al-Musta’sim whose thinking is not clear and he lacks the wisdom of a ruler to decide what is best for his country. Instead on focusing on state affairs, he spends time partying and enjoying himself. Ibn Al-’Alqami becomes manipulative and he manages to impose his action plan on Caliph Al-Musta’sim. He persuades Caliph Al-Musta’sim to write a humiliating letter to Hulagu and even to promise him part of his treasury. Caliph Al-Musta’sim lacks the art of diplomacy. From aggressive attitudes he easily changes into a weak man who gives away his treasure to buy Hulagu’s benevolence. In his turn, Dudyar, the Head of the Army, is not persistent enough and he is unable to influence Al-Musta’sim’s behaviour while the shrewd Ibn Al-’Alqami succeeds in his plan. Caliph Al-Musta’sim won’t listen to advice that request his involvement. Moreover, when a group of young men comes to talk to Caliph Al-Musta’sim about the future of their country, Sharabi, the Highest Nobleman of the Court, prevents them from seeing the Caliph. Caliph Al-Musta’sim eventually realizes the danger but it is too late for himself and for his city. His own son, Abu Al-Abbas warns him against the sly Ibn Al-’Alqami and cries out the looming defeat. Mirroring the powerless Caliph Al-Musta’sim, Rukh Al-Din Khorshah is another character that easily surrenders and accepts Hulagu’s offer to party with a girl and to ask the remaining cities to surrender as well, instead of countering Hulagu’s attacks. It is an instance that suggests that weak attitudes may easily spread around in ordinary people when no positive example is set. Dramatic tinges are perceived at the end of the play when Caliph Al-Musta’sim dies but not before acknowledging his mistakes, too late unfortunately, Dudyar, the good character, dies as well, the group of young men also die like martyrs in their attempt to protect the city and Hulagu conquers the city with very little effort since the weakness of Caliph Al-Musta’sim actually facilitates his success. Hulagu is a warrior, interested in rendering the conquered cities obedient and looking down on people’s weaknesses. He has strong moral values that should be interpreted positively within the context of his fight for new territories but he brings

no cultural values. He has no faith and Ibn Al-'Alqami, appointed on an important position as a reward for his aid, is not happy with the Mongolians who forbid the Coran. The Coran appears to be the essence of life. Left without spiritual life, Ibn Al-'Alqami suddenly dies as if from a hidden disease that drains his life away and his son is appointed on the same position to take over. Hulagu remains alive and the play ends with a man's rebelling against Ibn Al-'Alqami's whom he sees the embodiment of betrayal and a warning against the return of Hulagu, the danger posed against Muslims. Despite apparent deaths of the characters which may be seen as the price paid for mistakes done, the technique of the author is to suggest continuation of life and vigilance against evil; both Caliph Al-Musta'sim and Ibn Al-'Alqami have sons. Tension and dramatic moments are present throughout the play and the reader/audience continuously feels the cathartic purpose of the plot.

"The Return of Hulagu" can be easily read as well as performed and its significances will not change. In terms of atmosphere and moralizing effect, it is not different from any other story in the "1001 Arabian nights" tales and takes the reader/audience into a fictional space that may be both past history and an ever-lasting land of moral values and education about the essence of life. The story can apply at individual level, at the level of a group or a country. Anyone can be Caliph Al-Musta'sim at least one in a lifetime. A life, as well as an entire country, can fall apart if it is not run with wisdom and measure. Dignity, honour, wisdom and spiritual strength emerge as the most precious assets for someone's survival.

As today's theatre criticism suggests, interpreting a play may be more complete when carefully read. While the performing of a play may diffuse one's attention and concentrates more the senses than the reason, reading helps focusing one's mind on the deep significances and interpreting them in as many ways as possible without claiming that one interpretation is the supreme truth. T.S. Elliot argues in his essay on "The Function of Criticism" that "Interpretation is only legitimate when it is not interpretation at all, but merely putting the reader in possession of facts that he would otherwise have missed". Interpreted from a de-constructivist perspective, and especially by applying Derrida's notion of iterability, indeed, "there is an

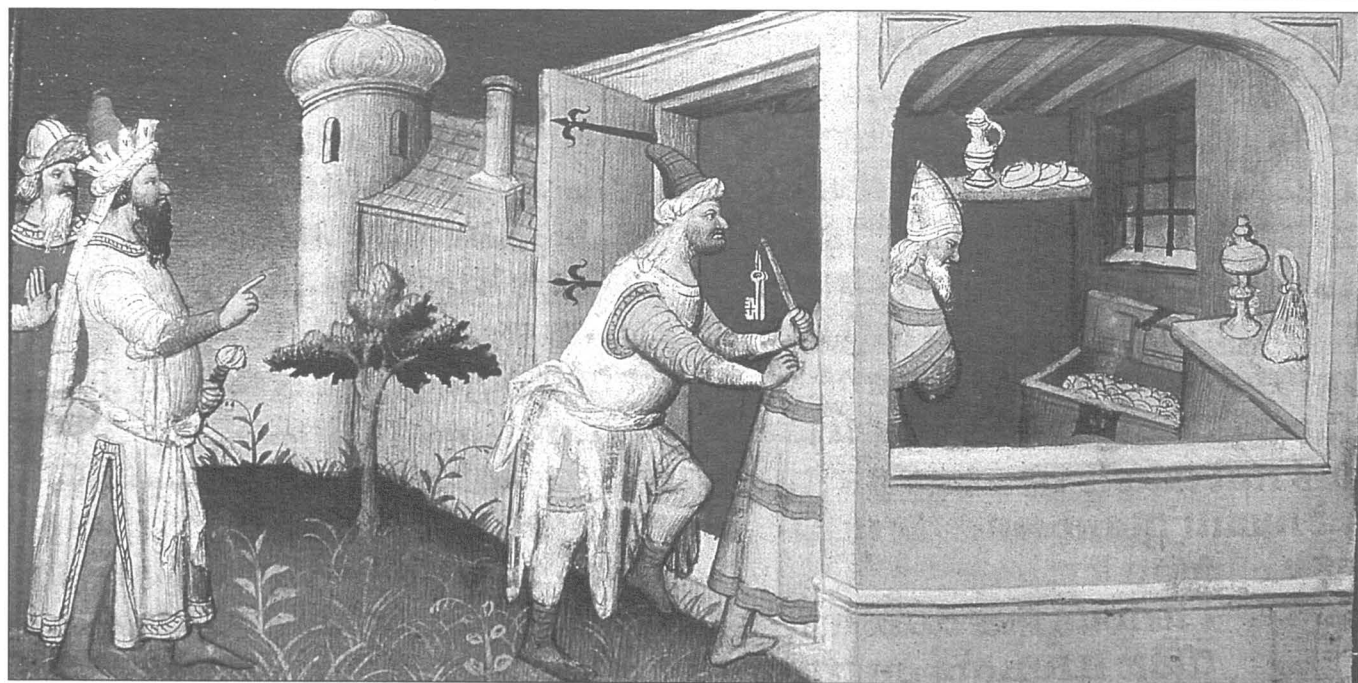
infinite possibility of different readers none of whom are truer than others". Similarly, the author leaves the reader the freedom to create meaning. Thus, multiple cultural meanings may be extracted. On the other hand, the political-ideological interpretation should not be overlooked. As Tom Bennett argues, "each text has its politics inscribed in it".

Behind the intended purpose of promoting Islamic ethical and cultural values, the play can be seen as well as promoting cultural values and human values that can apply to any other contemporary society.

Despite the apparent cultural distance between the West and the Muslim world, the actual distance comes out much narrower than Westerners and Arabs may think. Obviously, comparisons can only yield a relative measure since century-old, traditional democracies where individualism prevails as major cultural value can be rarely compared with societies in which family and religion are basic values. To note, however, that Muslim societies may be much more tolerant, safer and humanely oriented than other nations might think while Western societies fail in many cases to meet the high standards described in their human rights and societal laws. Instead of hypocritically criticizing the resistance to change of the Muslim societies, Western societies should admit that change has often brought unpleasant side effects in their societies; effects that the Muslim societies have successfully avoided precisely by imposing traditional values, sometimes referred to as Medieval but definitely safer and healthier for the spiritual human development and for the relation body-spirit and individual-society.

Bibliography

1. http://www.dr-sh-sultan.ae/English/Biography/Documents/HH_CV_English.pdf
2. <http://libersaspun.3netmedia.ro/cultura/repere-culturale-volume-de-sultan-bin-mohammed-al-qasimi-aparute-la-editura-ars-longa/>
3. Mark Fortier, *Theory/Theatre: an introduction*, Routledge, 1997
4. Sultan Bin Mohammed Al-Qasimi, *Intoarcerea lui Hulagu*, Ars Longa Publishing House, Bucharest, 2011

*Hulagu (stânga) îl închide pe Calif, împreună cu comorile sale, lăsându-l să moară de foame.
Reprezentare medievală din "Le livre des merveilles", secolul al XV-lea*

Roma aeterna

Prof. gr. did. I Nicoleta NĂSTASE

Liceul teoretic "Mihail Sadoveanu", București

Abstract

The miracle of ancient civilizations is still present for us, people of modern times, even it's a long, long time those ones lived.

One of them is Rome – name for a magnificent city as well as for a brilliant empire.

Rome never died – and will ever live – because of its *spirit*, unique and unforgettable, the sum of a specific Roman characteristics. The collective mentality is "guilty" for that we've called the *eternity of Rome*.

The article tries to give a modest inventory of what we consider to define the best *the heritage* of ancient Rome. The axe of those eternal values could be *fides* (latin word for loyalty to country, family and friends) and *pietas* (in latin: faith to gods and respecting of religious obligations). But *libertas*, *gravitas*, *dignitas*, *disciplina* are not less important.

The roman style is due to some essential mental infrastructures such as: *pragmatism*, *formalism*, *constructivism*, *ritualism*, *contractualism*, *anthropocentrism*.

The idea of *justice*, *truth*, *greatness* or *glory* are strongly defining of what we usually call *spirit of ancient Rome*.

As a latin people, we are deeply "touched" by the influence of Roman culture and civilization; the traces still alive on our land will never allow us to forget it.

Keywords: values, metavalues, collective mentality, *fides* (lat.), *pietas* (lat.), *libertas* (lat.), *gravitas* (lat.), *disciplina* (lat.), *virtus Romana* (lat.), *dignitas* (lat.), *persona* (lat.), Traian, Hadrian, Antoninus Pius, Marcus Aurelius, Dante Alighieri.

Motto:

*"Istoria e martora secolelor,
lumina adevărului, sufletul amintirii,
dascălul vieții, solul vechilor timpuri."
(Cicero, De oratore, II, 9,36)*

"Roma, Roma" este exclamația rămasă celebră a nu mai puțin ilustrului regizor Federico Fellini, "il maestro", din magnificul film consacrat acesteia. Nici el nu a putut rezista fascinației exercitate de *Cetatea eternă*, ce atrage și azi ca un magnet pe orice iubitor de cultură, artă, frumos.

De unde provine însă această fascinație?

Cum se justifică sintagma *Caput mundi* folosită adeseori ca apelativ la adresa Romei?

Ce îi determina pe antici să afirme cu tărie că *Toate drumurile duc la Roma*? Vom încerca un posibil răspuns.

Roma este cu adevărat eternă pentru că, deși își încheie destinul istoric odată cu dispariția ultimului împărat roman, Romulus Augustulus (476 d.Chr. – printr-o ciudată coincidență purtător al numelui celui care întemeiease, cândva, Orașul), ea nu piere. Abia de atunci, transferându-și pe planul valorilor spiritului îndelunga sa autoritate, începea supremul examen al perenității.

Vorbim astăzi despre eternitatea Romei întâi de toate pentru că moștenirea lăsată ne îndreptățește să o facem: ea are prestigiul *duratei* – incomparabil superioară existenței altor imperii. Iar *vocația permanenței* și a *universalului*, ca reflex al unei incomensurabile voințe de a fi prezent în istorie, nu poate să nu impresioneze astăzi, când pare că omul este dominat mai mult de sentimente personale decât de cel al colectivității.

Roma a funcționat ca o gigantică metropolă pentru standardele Antichității – în primele secole ale Imperiului având aproape un milion de locuitori. Chiar dacă spre sfârșitul perioadei amintite își restrânge populația și activitatea politi-

că, economică și culturală, ea a beneficiat de o incontestabilă existență plurivalentă de atunci și până în zilele acestui nou mileniu.

Așadar, Roma înseamnă miracolul unui pact cu timpul, explicabil prin suma unor trăsături specific romane, adică acel mental colectiv definitoriu pentru poporul roman. El este "vinovat" de perenitatea *Cetății eterne*.

Vom încerca un inventar al acestor trăsături, menit să explicitizeze și să contribuie la o mai bună înțelegere a ceea ce numim *spiritul Romei*.

Nucleul mentalităților se regăsește la nivelul valorilor – principii generale, reguli, în care se află izvorul conduitei ideale adoptate de o colectivitate. Valorile la rândul lor depind de anumite pârghii ce le pun în mișcare și le articulează sistematic: "valori-cheie" sau meta-valori.

Axul central al acestor meta-valori îl constituie, fără îndoială, *fides* – "loialitatea, buna credință" față de patrie, familie, prieteni – și *pietas*, "pietate" – credința față de zei și respectarea îndatoririlor religioase. Acestea se adaugă *libertas*, "libertatea" – de exprimare, garantarea drepturilor acordate prin litera și spiritul legii. Prin aceste meta-valori era codificat un vast sistem de valori: *gravitatea* sau seriozitatea – vectorul educației romane, *spiritul econom*, *decenta*, *ordinea clară*, *spiritul competitiv*, *întrecerea*, emulația pusă în joc pentru binele Cetății, *disciplina* – militară și civică. Însumarea tuturor acestor valori echivala cu faimoasa *virtute romana* (*virtus Romana*), fundamentând acea tărie de caracter, specific romana, "marcă" a identității neamului.

Cu timpul s-a adăugat *dignitas*, "demnitatea" – valoare a nobililor dornici să-și păstreze prestigiul, poziția socială – și *persona* – "rolul social", apoi prietenia – cu sensul de "acord politic, consens", *gloria și măreția sufletească*. Mult mai târziu (secolul al IV-lea d.Chr.) *respectul* – supunerea totală față de ordinea socială și *sanctitatea* sau *caracterul sacru* plasează în centrul preocupărilor omenești respectul pentru ierarhiile

închise și fervoarea religioasă. Creștinismul va introduce valori noi: *harul* – pogorât printre credincioși pentru a-i îmbărbăta – și *binecuvântarea* – acordată de divinitate și de puternicii episcopi creștini. Apare acum o nouă concepție despre viață, moarte, dragoste.

Utilități mental cu toate aceste valori și meta-valori nu e de mirare că romanii au creat un imperiu fabulos. Ele au coagulat în ceea ce putem numi stilul roman, identificabil prin câteva infrastructuri mentale esențiale.

Întâi de toate ele au detenninat *pragmatismul* acestui popor – tendința de a evalua totul în funcție de eficiență și rezultatele concrete obținute în existența imediată. Apoi, *formalismul* – respectarea cu scrupulozitate a formelor – și *constructivismul* ca expresie a simțului ordinii, utilitarului și confortului vin să pună accentele necesare în destinul măreț al Romei. Nu mai puțin *ritualismul* – respectarea riguroasă a ritualurilor, atât în viața cotidiană cât și în cea religioasă – *contractualismul* – contractul între om și divinitate, bazat pe principiul *do ut des* ("dau ca să dai") și, în sfârșit, *antropocentrismul* – omul aflat în centrul universului mental – fixează ireversibil existența acestui popor măreț în dimensiunea sa istorică. Ei aveau, așadar, o adevărată știință a organizării vieții, inclusiv instituționale.

Din toate aceste trăsături derivă atracția incontestabilă exercitată de statul roman asupra vecinilor și de aici, puterea de a citori, de a modela pentru eternitate ființa popoarelor succesore. Imperiul acesta nu s-a bazat atât pe asuprirea și jefuirea altor neamuri, cât pe responsabilitatea liber asumată față de prosperitatea provinciilor. Romanii au reușit aceasta datorită vocației lor organizatorice și administrative. Îi apreciem mai ales pentru drumurile, podurile, termele și apeductele pe care ni le-au lăsat. Atu-ul lor istoric este, în exclusivitate, civilizator.

Cetățeanul roman din Hispania, spre exemplu, se simțea părtaș la *întreg*. Un soldat spaniol, african sau ilir purta cu sine nu doar însemnele comandai unei legiuni ("bastonul de mareșal", cum va spune peste veacuri Napoleon) dar și sceptrul de împărat. Au dovedit-o în mod strălucit Traianus, Hadrianus sau Aurelianus – unii dintre cei mai iluștri împărați ai Romei.

Colloseum, monument emblemă al Romei

Spiritul Romei e definit întâi de toate prin aspirația către o legalitate bazată incontestabil pe ideea de *justiție*. *Dura lex, sed lex* ("Legea este aspră, dar e lege") este, nu întâmplător, deviza romanilor. Respectarea legii, în litera și spiritul ei, era un imperativ dominant al vieții cotidiene. Dreptul roman a generat un corp de legi "moștenit" de toți descendenții Romei, și nu numai. Iar gândirea politică a romanilor a fost menită să le susțină interesele și instinctul dominator. O admirabilă flexibilitate a instituțiilor politice și civice a permis nu doar eli-

berarea atâtor sclavi, dar chiar încredințarea, în mâinile unora, a administrației imperiului – ceea ce desigur ne vorbește despre originalitatea și profunzimea acestei gândiri.

Apoi, elogiul echității și al rectitudinii morale conduce în mod necesar la respectul față de *adevăr*. Prima exigență e ilustrată de cei mai proeminenți magistrați ai Romei, cea de-a doua de marii scriitori latini, care au revelat realitatea pururi suverană a vieții: Tacitus sau Titus Livius (așa cum în literatura română a făcut-o, în cel mai înalt grad, Rebreanu, spre exemplu).

Nu se poate vorbi de *spiritul Romei* fără a aminti osmoza spirituală cu Elada, – termenul ei consacrat de comparație. Asimilând creator influențe ale culturii grecești în diverse domenii, Cetatea eternă își păstrează însă individualitatea în confruntarea cu ascendența greacă. Romanii au ținut să pună o linie fermă de demarcație între experiența lor și cea elenă. Popor practic, ei nu aveau înclinația grecilor pentru reflecție sau plăcerile intelectuale gratuite și pure. Grecul e spiritul meditativ, creatorul sublim, iubitor al frumuseții eterne. Romanul e pragmaticul, meseriașul, tehnicianul, omul tenace, calculat, laborios, econom etc. Nu este însă mai puțin adevărat că, alături de greci, romanii au generat un anumit mod de gândire și o spiritualitate care apoi au iradiat către toate popoarele ce își trag originea din strălucitul Imperiu Roman.

Spiritul Romei își dezvăluie adevărata măreție din perspectiva descendenței, a perenității sale prin secole și milenii. El s-a perpetuat ca un efluvii formativ fertil, menit să trezească la viață propriile puteri creatoare ale acestor popoare – la nivel național sau individual.

"Măreția poporului roman" (*maiestas populi Romani*) este nu doar o formulă uzitată în societatea romană, ci o realitate indiscutabilă. Această măreție a "însemnat" în mod iremediabil ființa tuturor popoarelor "de gintă latină".

Pentru noi, românii, *spiritul Romei* dăinuie întâi de toate prin "atingerea" benefică, timp de un secol aproape, a unor figuri ilustre, călăuzitoare, de mari și buni împărați. Astfel, primii pași ai daco-romanilor au fost îndrumați de cugetul ferm și integru al lui *Traian*, de mintea pătrunzătoare a lui *Hadrian*, inima nobilă a lui *Antoninus Pius* și umanitarismul lui *Marcus Aurelius* – împăratul filosof. De numele lor se leagă copilăria noastră etnică – acea vârstă pe care nu doar oamenii, dar nici neamurile nu o pot uita. Din această memorie a genezei, din zestrea începuturilor derivă voința neclintită a poporului nostru de a-și păstra limba și ființa romanică.

Celebra *Columnă* a lui Traian nu ne lasă să-l uităm mai ales pe el care, renunțând la reîntoarcerea în triumf la Roma, a străbătut drumurile pământului nostru timp de aproape un an, din Maramureș la Dunăre, spre a edifica, a rândui și așeza temeliiile veșnice. *Dante* îl celebra în a sa *Divina Commedia*, după cum regele *Francisc I* al Franței încerca să afle secretele mărețului pod de la Dunăre. Iar în basmele românești stăruie, poate, în formula "A fost odată un împărat" și arhetipul Împăratului-Părinte: acela care ne-a hărăzit ființa, statornică și demnă în devenirea ei perpetuă.

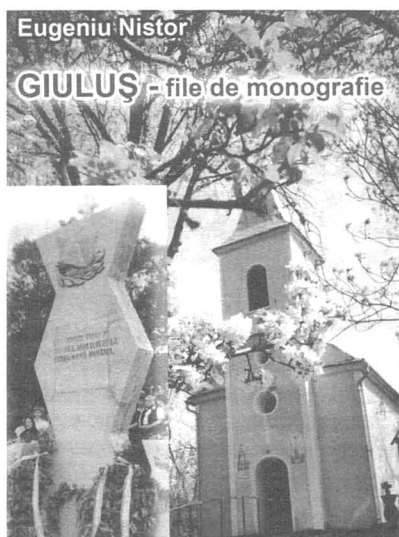
Trăinicia idealului de civilizație și cultura romană dau, așadar, cu adevărat, măsura spiritului Romei. El este un solid termen de referință, un etalon zdrobitor cu care, bunăoară, *Eminescu* își biciuie contemporanii nevrednici, măsurându-le decăderea, în cea mai cunoscută dintre *Scrisori*: "Voi sunteți urmașii Romei?" Sau prin care *Alecsandri*, în al său imn patriotic *Țara tresare*, regăsind: "în sufletul bărbatilor mândriile romane". Aceste două figuri emblematice pentru cultura noastră vorbesc elocvent, credem, în numele poporului roman, despre perenitatea Romei – cetate și imperiu de o inegalabilă strălucire.

AM PRIMIT, VĂ SEMNALĂM

Giuluş, file de monografie

Etimologic, denumirea de *Giuluş* trimite la patronimul Iuliu (în maghiară, *Jula* sau *Gyula*), cu referire directă la ultimul duce autohton, Iuliu cel Bătrân, ce a domnit anterior pătrunderii ungarilor în Transilvania (cca. sec. IX d.Ch.). Denumirile având această particulă le regăsim atât în patronimelile unor localități semnificative, precum *Alba Iulia*, dar și în numeroase denumiri locale. Dl. Eugeniu Nistor, doctor în filosofie, autor al unei monografii a satului natal (vezi Eugeniu Nistor, *Giuluş, file de monografie*, Ed. Ardealul, Tg. Mureș, 2008, 108 p. cu ilustrații), evită să facă referiri la etimologia locală, preferând lecturile literare cu trimitere la Lucian Blaga: *La obârșie, la izvor / Nici un chip nu se întoarce / decât în chip de nor...*

Localitatea Giuluş, aparținând de comuna Ogra, situată între râurile Mureș și Târnava, a avut cinstea să dea României doi scriitori de valoare națională: poetul Ion Horea, născut la Vaidi, și Eugeniu Nistor, fiu al satului, director al Editurii Ardealul și laureat al Premiului Academiei pentru Filosofie.

La împlinirea a 595 de ani de la atestarea documentară a

localității, dl. Eugeniu Nistor publică o amplă monografie locală, prilej de reflexie, nu doar istorică, ci mai degrabă culturală și socială. Astfel, din paginile cărții aflăm că actualii locuitori ai Giuluşului sunt urmașii unor oieri români care, încă de la anul 1461, plăteau nobililor locali maghiari dijma numită *unsus cinquagesimalis*, respectiv o oaie pentru cincizeci de oi deținute. Impozitul respectiv este consemnat riguros, timp de aproape 400 de ani, respectiv până în anul 1854, de către registrele oficiale maghiare, ținutul fiind cunoscut drept *Possesione Gyulatelke* (conf. Csanki Deszo, *Geografia istorică a Ungariei în epoca Huniazilor*, vol. V, p. 879).

Prin predarea *cinquagesimei*, oierii locali având, potrivit cronicilor, peste 2.500 de oi se situau în fruntea comitatelor cu venituri substanțiale, alături de Alba, Cluj, Dobâncă și Solnoc. Tot un document din 3 octombrie 1479 semnalează că regele Matei Corvin donează 5 sate din ținut, inclusiv Giuluşul, nobilului Szentenpali Miklos. Alte impozite locale, plătite de *clăcașii* și *jelerii* români din zonă priveau întreținerea trupelor pe timp de iarnă (satul era impus cu 170 de florini și câte 2 măsuri de grâu și ovăz), precum și impunerea individuală (*betlenionul*), în funcție de numărul și averea contribuabililor.

O sursă importantă de venit pentru administrația imperială, smulsă de asemenea de la gura țăranimii locale, o constituia obli-

gația instituită în 1785 sub Iosif al II-lea, și reînnoită în 1819 sub Francisc I, numită și *Conscriptia urbarială* (sau *czirakiană*, după numele unui nobil local, care a alcătuit-o). Conscriptiile, redactate în latină și maghiară, reglementau relațiile dintre seniori și iobagi, după desființarea servituții personale. În baza conscripțiilor amintite, la nivelul localităților sunt numiți juzi și jurați, care, în lipsa constructelor, stabilesc obligațiile iobăgești față de proprietarii de pământuri, pe bază de înțelegeri verbale. Acest gen de obligații se referea la efectuarea de munci ocazionale, cu vitele sau cu brațele, precum și la plata unor *daruri*. Urmărind atent documentele de arhivă, autorul studiului reconstituie câte zile de muncă în folosul nobilului local efectua fiecare locuitor al comunei. De pildă, un *jeler* efectua, anual, 3 zile de muncă cu boii, iar cu brațele 3 săptămâni, și ca taxă plătea 5 florini. Un *iobag* lucra cu boii, dar și cu brațele, câte o zi pe săptămână, la semănat și secerat de grâu, iar la prăsit de porumb câte o jumătate de zi.

Conscriptiile stabilesc cu precizie natura și proprietatea terenului, cine lucrează pământul și care este proporția dijmei. Dintr-un *Raport asupra populației Ungariei între 1720-1721* reținem că în comuna Giuluş locuiau 2 nobili, 14 iobagi, 6 jeleri și 6 alte categorii; în total, în cele 28 de gospodării erau înregistrate 168 persoane.

În 1808, populația românească de religie greco-catolică era predominantă (362 persoane), față de reformați – 31, și izraeliți – 6. Din *Tabelele de impunere la impozit rezultă că majoritatea era alcătuită din oameni liberi (libertini)*, dar și câțiva iobagi și jeleri, inclusiv țigani și străinași.

Recapitulând, localitatea Giuluş, înființată potrivit cronicilor între 1430-1500, avea la începutul secolului al XX-lea 122 familii, respectiv 569 suflete. Din cele circa 1.000 hectare de teren arabil, un sfert aparținea țăranilor, restul de aproximativ 3 părți era proprietate nobiliară, lucrată în principal de populația autohtonă, sub formă de *clacă* (cam 2-3 zile pentru un *iugăr* cultivat). În același timp, pădurea aparținea în cvasitotalitate nobililor, iar pentru un car cu lemne se plătea în natură, la seceriș, cam 1-2 iugăre de grâu.

În aceste condiții, traiul cotidian era foarte greu, alimentația de bază fiind făina de porumb și legumele de lângă casă. Adăugând la acestea persecuțiile regimului austro-ungar la adresa românilor, nu este de mirare, afirmă Eugeniu Nistor, faptul că mulți etnici români din zona Mureșului au emigrat la începutul secolului în Statele Unite ale Americii pentru agoniseală.

În zilele noastre, afirmă autorul, asistăm la un fenomen și mai crunt – depopularea localităților prin emigrație și decese naturale. Azi mai sunt în Giuluş doar 113 familii, un număr de 12 case fiind demolate, deoarece erau goale și nelocuite.

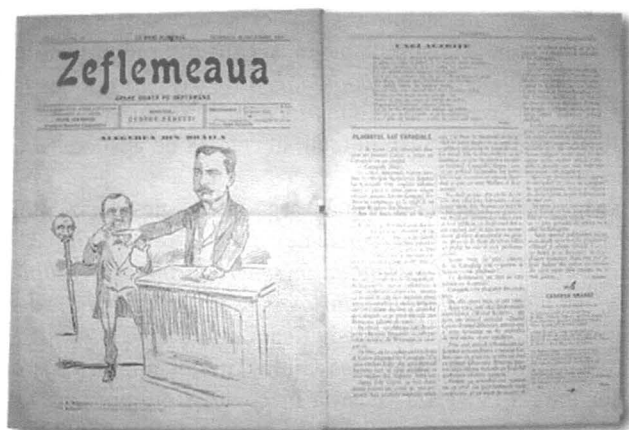
În concluzie, astăzi asistăm „la ultimele pulsații ale unei vieți patriarhale care a făcut, aici în inima Ardealului, istorie” (p. 62). Peste acest tablou istorico-social, cuvintele poetului Ion Horea răsună solemn: „Am avut norocul să bat lungile căi ale pământului, din Scoția până în Marea Japoniei, ca să pot ajunge la Giuluş...” Un drum pe care ar trebui să-l facă fiecare român. (CRONICAR)

100 de ani de la apariția volumului *Momente*, de I.L. Caragiale

Dr. Constantin HÂRLAV,
istoric literar

Momentul... Momente

A nunțurile din presă despre iminenta apariție a volumului *Momente* sunt de la mijlocul lunii octombrie 1901. De pildă, revista *Curierul Literar* (nr. 2, 14 octombrie 1901) înregistra la rubrica *Ecouri* faptul că "...în Editura Socec, apare azi-măine *Momente* de Caragiale, un volum de 350 pagini a trei lei exemplarul". Dar nu numai atât: "Asemenea, în curând, va apare *Almanahul Mof-tului Român*, cuprinzând materie datorită exclusiv penei d-lui Caragiale". Iar *Zeflemeaua*, revistă umoristică, aducea sub ochii cititorului cuvintele memorabile: "Nu *Momente*, maestre, ci *Monumente* trebuia să botezi admirabilul volum, căci fiecare din paginile lui e un monument de spirit de observație, de spirit sadea, de perfecțiune artistică". O săptămână mai târ-

Publicație purtând girul lui... conu' Iancu

ziu, la 21 octombrie, cineva recenza, grăbit, volumul, semn că acesta deja apăruse. Caion, în *Patriotul* (II, nr. 155, 21 octombrie 1901), căci despre el este vorba, afirma, printre altele, vădit în replică: "Are mult talent autorul *Momentelor*; dar nu-i geniul pe care-l așteptăm".

Însă, pentru a ne da seama în ce împrejurări literare și culturale apăreau *Momentele*, nu-i lipsită de interes o listă de autori și de titluri de cărți din același an, 1901. Iată câteva, de însemnătate diferită ca pondere și durată:

Mihai Codreanu, *Diafane* (versuri, debutul poetului), V. Demetrius, *Versuri* (editate la Buzău), Șt. O. Iosif, *Patriarhale* (versuri), D. Karnabatt, *Crini albi* (versuri), George Ranetti, *Ahturi și ofuri* (versuri, improvizații satirice), Jean Bart, *Jurnal de bord*, Al. Vlahuță, *România pitorească*, Ilarie Chendi, *Zece ani de mișcare literară în Transilvania. 1890-1900*, N. Iorga, *Istoria literaturii române în secolul al XVIII-lea* (1688-1821), 2 vol., V. A. Urechia, *Cum era odinioară. Legende* (carte pe care Caragiale o va comenta în ziarul *Universul*). Din simpla lor considerare, putem aproxima tulburarea, schimba-

rea de ordine din rafturile literaturii române pe care o produc *Momente*-le. Să mai notăm câteva, totuși, evenimente culturale de pe fundalul... momentului, primul an al unui nou secol: la 7 octombrie, la București, a început să apară, săptămânal, până la 4 noiembrie, *Curierul literar*, precursor direct al *Sămănătorului*, care, ca "revistă literară săptămânală", își va face apariția o lună mai târziu, adică la 2 decembrie. În aceeași lună octombrie, în ziua de 28, apare la București, săptămânal, *Forța morală*, "ziar encyclopedic", emanație a *Literatorului* macedonskian. În paginile acestei publicații și-a publicat C. A. Ionescu (Caion) acele, totdeauna de tristă amintire, acuzații la adresa lui Caragiale.

*

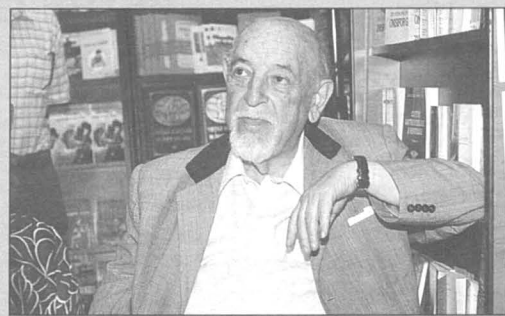
Cartea, în ansamblul ei, este, cum a spus atunci George Ranetti, "un monument... de perfecțiune artistică", o adevărată demonstrație de virtuozitate, un veritabil "recital de procedee" sau, cum a spus ceva mai târziu Paul Zarifopol, "un manual de exemple ale artei narative carageliene", așezate într-o construcție atent gândită din toate punctele de vedere, de la ordinea textelor la efectele pe care le creează raporturile dintre ele. De exemplu, *Reportaj* face parte din seria așa-numitelor "momente ale presei" (Ion Vartic) și alcătuiește, împreună cu *Ultima oră!*..., *Boris Sarafoff* și *Groaznica sinucidere din strada Fidelității*, un grupaj distinct și semnificativ în sumarul volumului din 1901. În acest sens, observația profesorului clujean identifică "un aspect [...] care a fost complet ignorat până acum" și anume: *Momente* constituie un volum gândit și construit de Caragiale conform tehnicii muzicale, în care o temă anunțată și fixată de către o schiță se dezvoltă în diverse variațiuni prin intermediul schițelor succesive. *Reportaj* este aici piesa inaugurală a seriei. În formula unei povestiri autobiografice, momentul creionează tipul "infatigabilului reporter" care își inventează știrile. Dar, nu numai tema mistificării, a căutării/investigației e desfășurată aici: există, dublând-o, intersectând-o pe aceasta, tema urmăririi, prezentă cu nuanțe variate, atât în alte *Momente* (*Tren de plăcere*) cât și în dramaturgie. În plus, denumirea de "moment" face parte din nomenclatorul speciilor/ genurilor/formelor jurnalisticii.

IN MEMORIAM

PAUL EVERAC

Încă un scriitor a trecut Styxul: Paul Everac avea 86 de ani și a fost, neoficial, poate cel mai prolific și mai jucat dramaturg român din toate timpurile. A scris 140 de piese și aproape toate i s-au jucat, unele simultan la mai multe teatre, ani în șir „cu casa închisă”. Referindu-se la toată opera sa scrisă, cu adevărat o întreprindere gigantică, Paul Everac admitea concesiv „Nimeni nu cred că a citit *tot* ce am scris. Poate familia...” În realitate, scriitorul brava, având un exacerbat *simț ludic*, fiind, probabil, scriitorul român cel mai mediatizat. În 1993, când a fost numit director la Televiziunea Română, *tabletele sale*, citite zilnic pe postul național, deveniseră un fenomen public. Pe cât erau considerate ca anoste și neavenite de unii scriitori cu gusturi mai subțiri, pe atât erau de gustate de publicul larg, singurul pentru care Paul Everac a înțeles toată viața să scrie. Și ca o dovadă sunt audiențele: circa 93 %, cifră astăzi aproape imposibil de atins.

A cunoscut perioade de glorie, a fost jucat, premiat, bine plătit. Și-a făcut din timpul vieții galerie de artă privată și teatru la casa de la Podul Dâmboviței, județul Argeș, dar a locuit majoritatea timpului într-un apartament modest din București, pe lângă Bulevardul Pache Protopopescu, având o pensie de veteran de război și o indemnizație din partea Uniunii Scriitorilor. Se spune că în regimul comunist n-a avut carte de muncă și nici carnet de membru PCR, fapte cu totul excepționale ținând seama de epoca în care a scris. Lucid, curajos și deschis la vorbă și la spirit, Paul Everac ilustrează o specie de scriitor pe cale de dispariție – autorul ce își depășește, prin creație, nu doar epoca, dar și propria biografie. Era un *clasic* din timpul vieții, un *memuritor* despre care cu siguranță se va mai scrie. Și cine știe, va veni și o generație care îi va citi *toate* piesele... (Marian Nencescu)

Paul Everac. Persoană controversată, dar personalitate distinctă. Uneori, prea puternică. Personal, nu l-am ocolit, dar nici nu l-am căutat. Atunci când ne-am întâlnit, (foarte rar, e drept) ne-am înțeles. Și respectat. Reciproc. Lucru destul de rar, într-o lume arogant ireverențioasă sau subliniat lingușitoare. Nu am avut nimic de cerut dramaturgului care spărga tiparele unei dramaturgii supuse (fiind în același timp supus tematicii impuse). Am profitat de libertatea de expresie a talentului său, de relativa independență față de canoanele timpului, de responsabilitatea impusă colaboratorilor. Am constatat tenacitatea domniei sale întru păstrarea limitelor bunei cuviințe, chiar atunci când aceste limite deveneau restrictive. I-am respectat frecvența dorința de a fi singurul autor al operei dramatice pe care o semna. Nu întotdeauna era o atitudine folositoare: de multe ori, valoarea regizorului Everac scădea valoarea dramaturgului Everac. Oricum, de fiecare dată încerca să impună anumite standarde, rigori, valori. Nu a cedat dezinteresului social, și nici lenei intelectuale instalate după schimbarea paradigmei culturale în care s-a remarcat și impus. A tras, cu scopuri vădit nobile, o seamă de energii culturale importante, deși risipirea lor era previzibilă prin implicarea dramaturgului într-un domeniu atât de înșelător precum politica. Nu a lădat, a idealizat. Poate prea vehement, poate prea imperativ, poate prea selectiv. Dar mereu cu argumente, cu putere de convingere, cu fascinația creatorului dedicat. Haloul de personalitate l-a ajutat să lumineze multe evenimente importante, dar a și eclipsat sateliții care se dovedea la fel de importanți. Istoria va consemna sinuozitatea traseului dramaturgic și cultural semnat (de multe ori inconfundabil) de Paul Everac, indiferent de subiectivitatea amintirilor noastre. Și îi va păstra locul cuvenit în teatrul românesc. Cel de dinainte, cel de după, cel dintotdeauna. (Mihai Lungeanu)

Apusul unui Lord

Cel care, în volumul *Nevoilnice tălcuri și rime*, vorbea cu nonșalanță și cu inteligență despre moarte a încetat să mai fie. Maestrul Paul Everac a murit marți, 18 octombrie, într-un spital din București, la vârsta de 87 de ani. După o carieră de o viață, marele maestru spunea că nimic nu îl mai impresionează. Nici distincțiile, nici premiile nu îi țin de foame și că încearcă să se împrietenească cu moarta. Recunoscut ca unul dintre marii dramaturgi ai României, Paul Everac, pe numele real Petru Constantinescu, s-a născut la 23 august 1924, la Oradea. A urmat liceul la Arad, unde părinții săi erau profesori secundari, apoi Facultatea de Drept din București, fiind în același timp angajat la ziarul Curentul. Este, rând pe rând, cantaragiu ("scriitor de sfecle") la Fabrica de Zahăr din Arad, șef de secție la Agenția C.E.C. din Hălmaș, muzeograf la Buzău și Sighișoara, cantaragiu la Satu Mare, jurisconsult la întreprinderea Forestieră din Mălini, șef de protocol la Marea Adunare Națională.

În 1948 a scris primul poem dramatic, *Robinson*. Au urmat alte zeci de piese, unele reinterpretări ale cunoscutelor mituri *Oedip*, *Ifigenia*, *Ioan Botezătorul*, *Noe*. Piese sale de teatru – peste 140 – au cunoscut reprezentări în țară și în străinătate, au fost adaptate pentru film și televiziune, pentru teatru radiofonic, primind cronici elogioase în presa vremii, fiind premiate de Academia Română, Ministerul Culturii, Uniunea Scriitorilor din România, al cărei membru a fost din 1960. În 1986 i-a fost acordat Premiul Uniunii Scriitorilor pentru întreaga activitate. După 1989 a fost numit director general al Televiziunii Române (1993-1994), apoi director al Institutului Român de Cultură și Cercetare Umanistă "Nicolae

Iorga" de la Veneția (1995-1997). Semnează cărțile de teatru: *Ștafeta nevăzută* (1959), *Logodna* (1962), *Ferestre deschise* (1963), *0 întâlnire neobișnuită – Câteva halbe cu rom* (1964), *Curierul vizibil* (1964), *Simple coincidențe* (1966), *Și la stânga, trei ciocane și Iancu la Hălmaș* (1967), *Chirița pe șantier* (1970), *Un fluture pe lampă* (1974), *Doi patrioți năpăstuiți*, *Ferestre deschise*, *Cititorul de contor*, *Coadă* (2004). Cărți de proză: *Don Juan din Grădina Icoanei* (1968), *Funigei peste Alpi* (1987). Eseiuri: *Reflecții despre inteligență*, *Opinii* (1967) *Apel către tâmpiți* (2003), *Thalia Zurbahie - Libertatea mult așteptată și fiecele ei*, etc. Poeme: *Nevoilnice tălcuri și rime* (Editura SemnE).

Reputatul dramaturg și regizor și-a păstrat intactă puterea scrișului și a creației până la final. Apărător fără concesiile al tradițiilor și valorii, maestrul Paul Everac va stăruie multă vreme în memoria colectivă. Celui care de-a lungul operei a jonglat cu tragedia, cu terifiantul, cu situațiile limită, cu ironia amară sau elegant-licențioasă, păstrând însă acea clasică "bienséance", trebuie să i se recunoască înnoirile aduse teatrului, pe care l-a strămutat din sfera miturilor în varietatea istoriei și a geografiei, extinzându-i punctele de (re)pornire și înțelegere după 1989.

Fidelă față de realitate, față de lumea sa suflătească, opera maestrului Paul Everac trădează nevoia intensă de comunicare, cu tot ceea ce presupune aceasta, inclusiv abolirea unor convenții, face aluzie la tradiția culturală a poporului român, la propriul destin, dar totodată invită să luăm aminte la farmecul prezent în orice lucru, oricât de umil, la forța de seducție a tot ceea ce este real, viu, dar și la tragicul din „semnele deja prea tocite ale timpului”. (Maria Diana Popescu)

ISTORIA CĂRȚII

PETRE GHELMEZ - Ediții de autor

Poet intrat pe nedrept într-un con de umbră, Petre Ghelmez (n. 2 martie 1932, com. Gogoșari, jud. Vlașca/azi Ilfov – d. 2001) a lăsat în urmă o operă vastă, din care face parte colecția *Cărțile copilăriei* (14 volume), precum și lucrările *Oameni de plastic* și *Marele calendar*, apărute postum, publicate în 2002, într-o variantă pentru bibliofili. Absolvent în 1959 al Facultății de Filologie, Petre Ghelmez a debutat în presă de timpuriu, fiind, pe rând, redactor la *Scânteia Tineretului*, apoi la publicațiile pentru copii *Lumiștea*, *Arici Pogonici*, *Cutezătorii*. Între 1970-1974 este redactor-șef al Editurii Albatros, iar din 1974 până în 1990 conduce *Tribuna României*, o publicație culturală de prestigiu ce se adresa, cu prioritate, diasporei românești.

După 1990 mai conduce, o vreme, magazinul pentru copii *Ariel*, pentru a se retrage apoi treptat din viața publică, dedicându-se exclusiv literaturii și pasiunii sale secrete pentru creația plastică. De altfel, atât macheta grafică, cât și ilustrațiile volumului *Marele calendar*, pus la dispoziție cu generozitate de Ion C. Rogoianu, vădesc un gust artistic rafinat.

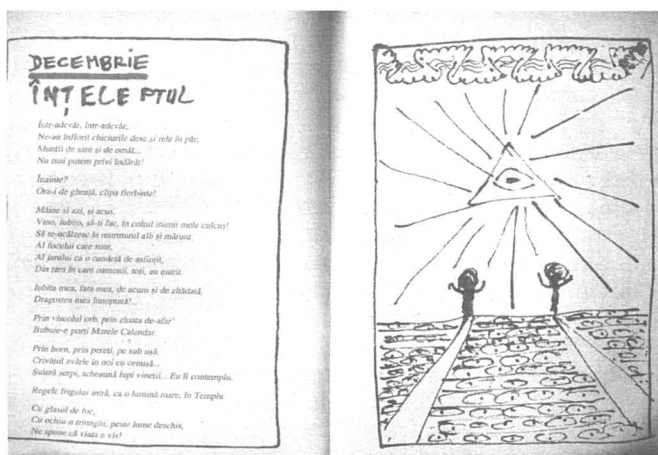
Fixate în tiparul convențional al literaturii pentru copii, cărțile și povestirile lui Petre Ghelmez ne poartă în lumea fascinantă a copilăriei, acolo unde sufletul vibrează între statornicie și iubire. De altfel, ca o recunoaștere postumă a meritelor sale, o școală din București îi poartă numele, la fel și un concurs de literatură destinat creatorilor copii. Încă din timpul vieții, poetul a cedat exclusivitatea pentru publicarea operei sale Editurii Coresi (director Vasile Poenaru), care și-a făcut un titlu de glorie din a publica ediții bibliofile, având ca model macheta și ilustrațiile originale sau dedicate poetului de către prietenii săi pictori sau graficieni. Un exemplu îl constituie *Biblia sau oameni de plastic*, având pe copertă, și reluată parțial la pagina 94, o lucrare de Benedict Gănescu, înfățișând, evident, figuri de carnaval sau... *oameni de plastic*, copii la mâna a doua după creația lui Dumnezeu. Motivul principal al volumului este dezumanizarea ființei umane prin îndepărtarea de Dumnezeu și plonjarea într-un univers artificial, septic și iluzoriu. În această lume falsă, populată de manechine „cu zâmbet de var”, ultimul vânzător de Biblie rămâne înțepenit pe stradă, „îngropat până la brâu”, cu stocul intact: „Iată acum, la vreme de cules / Cu ce m-am ales? / Stocul de biblie e neînceput / Se ruginesc cuiele-n litere / Spinii coroanei” (p. 42).

La *Fast-Food Memory* se servește, frugal și rapid... memorie umană, concentrată sub forma unui „aspic însângerat”. În marile laboratoare mass-media se pregătesc delicatose

monstruoase, felii de războaie și crime (p. 83), în vreme ce „femeia gonflabilă”, hiperaccesorizată, devine simbolul unei creații divine, ieșită din coasta... de cauciuc a lui Adam (p. 85).

Un alt volum în aceeași serie este *Marele calendar*, versuri, cu 12 desene ale autorului (Ed. Coresi, 2002). Este o piesă bibliofilă, ornamentată în stilul vechilor cărți populare. Volumul se constituie, în întregime, ca o creație unitară, de autor, în care versul și imaginea comunică armonios. Dintr-o notă redacțională (colofon) aflăm că macheta originală a fost făcută doar ca model pentru tehnoredactor, nefiind inițial destinată publicării ca atare. Nota originală predomină, Petre Ghelmez dovedind, mai mult decât în alte volume, un rafinat gust plastic. Constituită ca un unic poem de dragoste, în 12 cânturi, câte unul pentru fiecare lună a anului, *Calendarul* este un triumf al speranței în fața extincției. Aflat la vârsta bilanțului, poetul investighează înfrigorat trecerea vremii: „Ne-au înflorit chiciurile dese și rele în păr / Munții de sare și de omăt / Nu mai putem privi îndărăt / Înainte? / Ora-i de gheață / Clipa fierbinte... (*Decembrie, înțeleptul*, p. 28). Pas cu pas, poetul răspunde chemării divine de a-și găsi și păstra perechea, evoluând odată cu timpul. Muza, frumoasa, culege din minunile lumii ce vrea ea: „Din vâgăuni / Ies căpcăuni / Din surcele și cioate / Cresc lighioanele toate / Gâjâind / Vâjâind / Hârjâind / Nemângâiato, vino, lumea întreagă-i o nuntă (*Martie, cuvântătorul*, p. 10).

La final „Locul e ars / Cuibul e gol / Salcâmul cernit”, prilej pentru poet să constate: „Doamne, care dai lumilor toate, în lume altui / De unde ai prăvălit atâta mal de timp peste noi?” Se spune că fiecare nou poet e dator să compună în viață măcar un vers mai măiestru decât al lui Eminescu. Păstrând proporțiile, Petre Ghelmez e un poet veritabil pe care timpul îl va confirma. Iar volumele ce poartă pecetea voinței sale îi vor sta mărturie. (M.N.)

Marele calendar - facsimil

Câteva ore la Snagov. Reflecții bibliofile

Ion C. ROGOJANU,
publicist

Într-o duminică, după prima chenzină a lunii septembrie, am pornit din Calea Moșilor spre Palatul Suțu (rețineți, se scrie și se pronunță cu S nu cu Ș), sediul Muzeului de Istorie al Orașului București. Aici, în lunile de vară-toamnă, directorul așezământului, dr. Ion I. Ioniță, acceptă, uneori, la sfârșitul săptămânii, organizarea unor “Târguri de Troace” în curtea muzeului. Lumea, atât a vânzătorilor cât și clientela, este eterogenă. Cartofili, bibliofili, filателиști, anticari, telali, ceasornicari, profesori, pensionari, “gură cască”, șuti (cu Ș!). O faună... bufonă.

Venisem chitit să nu cumpăr nimic. Un “X” – “artistul”, student întârziat al “Facultății de măscărici”, care-și achită taxele școlii vânzând cu un mic procent chilipirurile cumpărate de el din alte împrejurări, m-a stârnit, prin două piese, să-mi calc hotărârea. Prima – o broșură ce cuprindea o *Dare de Seamă*, din anul 1905, a Societății de Dare la Semn, fondată la 5 mai 1862”, editată de Institutul de Arte Grafice și Editura “Minerva”, cu sediul pe strada Regală nr. 6, la Hotelul Union. “Societatea se află pe strada Carol Davila, la nr. 5. Ultimele patru pagini cuprind “Lista membrilor – onorari (11) și activi (127)”. La “onorari” remarcăm prezența Regelui Carol I și a Principelui Ferdinand, “moștenitorul tronului”, numit Președinte de onoare la 1 mai 1894. În dreptul numelui membrilor activi ai clubului – se pare că este prima asociație sportivă din România – se menționează anul de când sunt membri și adresa. Am aflat o neșteptată “bancă de date”.

Spre exemplificare: Principesa Bibescu Martha (n. 1889) era membră din anul 1903, deci de la 14 ani, și locuia pe stra-

da Apolodor 3; verișoarele ei, Elena Văcărescu și Anna de Noailles, o “alintaseră” numind-o “Martha-Hari”, aluzie malițioasă la unele “îndeletniciri” ale frumoasei și inteligentei lor rude; Alexandru Davila, dramaturgul și omul de teatru, era “fiul străzii”, clubul de pe strada Carol Davila, iar tatăl său locuia pe strada Sfântul Constantin nr. 18; Alexandru Marghioloman, viitorul prim-ministru în timpul primului război mondial, stătea pe aceeași stradă cu Titu Maiorescu, strada Mercur.

Unii își aveau locuința în hoteluri: *Metropol* (Costandaki V.N., Baron Hauser Lothare), *Imperial* (Ioanide Alex. C.), *Regal* (Eliade Tasse), *Bulevard* (Melo Albert), *Continental* (Roznovanu Emanuel), *Splendid* (I. Stănculescu), *Capșa* (Simionescu-Râmnicănean, Principele Ruspoli Poggio de Souza). Spațiul mă obligă să-mi opresc zelul documentaristic.

A doua tentație a fost o cârtică din colecția *Biblioteca pentru toți* (serie veche) nr. 474-474 bis. Starea impecabilă a volumașului *Câteva ore la Snagov* de Al. I. Odobescu m-a îndemnat să-l cumpăr, cu toate că-l mai am în bibliotecă, dar într-o stare “obosită”. Am ales să citez din două fragmente din interesantele informații scrise de Odobescu despre Mănăstirea Snagov, care la vremea vizitei sale servea “ca loc de închisoare pentru vinovații ce n-au meritat pedeapsa mai grea a muncii la oțele de sare sau la porturile de pe malul Dunării”.

Trapeza Mănăstirii

“Nu putem ști cu siguranță cum era clădită, la Snagov, acea cameră importantă [trapeza] a oricărui edificiu monastic; dar – pe cât putem judeca după trapezarile (sic?) ce au lăsat urme

Mănăstirea Snagov, ctitorie a lui Mircea cel Bătrân, atestată documentar din 1408

pe la alte mănăstiri vechi din țară și mai ales după aceea ce se poate recompune din casele episcopale dela Curtea-de-Argeș – această încăpere era o sală, cu lărgimea jumătate cât lungul, despărțită la mijloc prin stâlpi rotunzi, puțin înalți și groși, pe cari se sprijineau, de patru părți, niște bolte ogivale, ce se îmbucau între ele fără ajutorul de arcuri îndoite. Din brăul superior, adică astragalele stâlpilor și din căpățile ascuțite sau consoalele bolților de pe pereții laterali, se porneau, pe rotunjalea cuielei, numeroase ciubuce sau nervure, care, întâlnindu-se în unghiuri înguste, formau în jurul chiăi bolților niște largi rozete, în formă de stele. Pe câmpurile păreților de laturi se deschideau ferestre late, puțin înalte și rotunjite la capul de sus, precum erau și ușile sălii. Pardoseala era mai adesea de lespezi sau de cărămidă pusă pe muchi, și mobilarea pare a se fi redus la mese de lemn, lungi și înguste, ce se întindeau de-a lungul sălii, de amândouă părțile stâlpilor, însoțite de lavițe tot așa de simple. Mai totdeauna aceste trapezari se aflau așezate deasupra pivnițelor și alături cu maghernițele sau cuinele ce coprindeau o vatră lungă ca doi stânjani pătrați, neavând alt coș de răsuflare decât boltirea păreților ce se înălțau la patru, cinci stânjani în sus îngustându-se într-o linie cam parabolică, și terminându-se, pe învelitoare, cu un fel de căciulă cu ochiuri jur împrejur.”

Plătica de Snagov

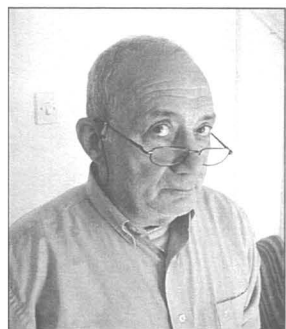
“Plătica de Snagov ar merita o lungă disertațiune științifică, în care s'ar spune numele ei pe latinește și clasa ictiologică în care se cade a orândui și structura organelor ei răsuflătoare și înnotătoare, și multe amănunte foarte interesante despre năravurile și vieța ei intimă; cât despre noi, cunoscând această interesantă ființă numai în starea neînsuflețită de frip-

tură – sub care însă nu merită mai puțină luare aminte – ne vom cerca să descriem prin ce mijloace un om cu gust o poate aduce la gradul cel mai înalt al suculenței...”

“Socotește-te că ești pe drum; ai umblat mult; te-ai ostenit. Simți în sineți un gol, pe care l-ar împlini cu desfătare o bună și gustoasă mâncare. Atunci, te așezi la umbră, sub un vechiu stejar, pe un covor de iarbă verde; aprinzi un focșor de surcele, care scânteiază vesel, aducându-ți veste bună; și... dacă cumva, din nenorocire ai cu tine o plătică de Snagov, proaspătă și grasă... o crestezi d'a curmezișul cu cuțitul pe amândouă laturile; o presări cu praf de sare; o pui pe un grătar deasupra unui jeric care o rumenește încetșor; întorcând-o când pe o parte, când pe cealaltă. Pe când ea fumegă sub dogoreala cărbunilor și schimbă searbăda-i față albă într-o culoare neagră-gălbui, ca chilimbarul de Sibiciu, tu nu pierzi timpul, ci storci într'un vas zeama profumată a mai multor lămâi gustoase; o amesteci într'o undă de untdelemn, p'ale cărui miros și limpede paloare nu le desminte soarele arzoiu al Provenței. Ca să înviezi și să mai asmuți acea smează și diafană salce, răspândești deasupra-i un oacheș nor de piper; și apoi, toate acestea împreună, le bați iute cu lingura, până le prefaci într'o spumă ușoară și palid aurie. Atunci, așterni plătica fumegândă pe un taler; torni pe dânsa zeama spumoasă; acoperi cu un alt taler; și... când peste cinci minute vei gusta acel delicious fel de mâncare, mă prinz că ai să juri cum că vestitul-pește de mare rhombus, asupra cărui găteală a deliberat gravul senat roman și pe care l-a cântat marele Juvenal, n-a putut să aibă așa gust minunat ca plătica de Snagov, într-astfel gătită”.

Sfârșim cu această rețetă, siguri fiind că, într-o vizită la Snagov, cititorul va apela și la acest deliciu culinar.

Graficianul Mircia DUMITRESCU, la 70 de ani

Pe 3 iulie, colegul și colaboratorul nostru, directorul artistic al publicației *Biblioteca Bucureștilor*, graficianul și dascălul de frumos Mircia Dumitrescu (n. 3 iulie 1941, loc. Căscioarele, jud. Ilfov) a împlinit frumoasa vârstă de 70 de ani. Absolvent al liceului Ion Neculce din București și al Institutului de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” (promoția 1965), artistul s-a afirmat relativ repede în câmpul artistic, devenind, din 1969, membru definitiv al U.A.P. (din 2006 este și membru al Uniunii gravurilor și litografiilor maghiari din Budapesta). În prezent este profesor titular la Secția Grafică a Academiei de Arte din București și secretar al Secției de Grafică a U.A.P. Din 2005 deține și titlul de doctor în disciplina „Arte vizuale”, cu o teză despre *Invenția oculo-centrică sau ispitirea Sfântului Antonie*.

Artist prolific și plurivalent, maestrul Mircia Dumitrescu este autorul machetelor grafice, ilustrației și copertelor a numeroase cărți premiate la târgurile de carte din țară și din străinătate (Leipzig, Frankfurt, Paris sau „Bookfest” ori „Gaudeamus” din București). Anual, deține un stand rezervat promovării artelor grafice la cele mai cunoscute târguri naționale de carte.

În 1990 Mircia Dumitrescu a inițiat un proiect de *Carte bibliofilă manufacturată*, sprijinit inclusiv de BMB, care i-a pus la dispoziție și o parte din logistica necesară, cu intenția de a sensibiliza gustul publicului pentru acest gen artistic. Cărțile, purtând amprenta inconfundabilă a maestrului, unele apărute inclusiv la *Editura Biblioteca Bucureștilor*, au fost prezente, fiind apreciate și premiate, la numeroase manifestări internaționale de profil, inclusiv la Pavilionul României de la Salonul Internațional de Carte de la Paris (2002).

A colaborat la proiectul de salvare a manuscriselor eminesciene, inițiat de Academia Română prin autoritatea acad. Eugen Simion, realizând macheta colecției tipărită în format digital. Este, de asemenea, autorul unui proiect bibliofil, constând în ilustrarea sonetelor eminesciene de către artiști ce abordează viziuni grafice diferite. Împreună cu muzeograful Emil Coșereanu a realizat, la Ipotești, o sală specială dedicată bibliofiliei.

Mistuit de dorința de artă, creativitate și cunoaștere, maestrul Mircia Dumitrescu este un artist fără vârstă, un contemporan ce deține recordul absolut în ce privește ilustrația de carte: 2.000 de coperte și peste 100 de volume ilustrate. La mulți ani, maestre, și la multe colaborări cu publicația noastră! (*Redacția B.B.*)

Am primit, vă semnalăm

Revista *Bucureștiul literar și artistic*, ateneu al artelor și evenimentelor culturale

A apărut nr. 1, octombrie 2011, al publicației *Bucureștiul literar și artistic*, revistă lunară, avându-l ca director pe cunoscutul gazetar Coman Șova, iar ca redactor-șef pe criticul și istoricul literar Florentin Popescu. Dintre membrii redacției mai semnalăm pe criticul plastic Corneliu Ostahie, colaborator al *Literatorului* și al *Bibliotecii Bucureștilor*, publicații editate de BMB, alături de Ion Andreiță, Dan Anghelescu, Călin Stănculescu ș.a. Așadar, o pleiadă de cărturari, având girul, ca *seniori editori*, al cunoscuților scriitori Radu Cârnecki și Horia Zilieru, iar ca și *correspondenți speciali* pe părintele Theodor Damian, de la New York și pe publicistul Alexandru Cetățeanu, din Canada.

Publicația apare sub patronajul Fundației „Avocat Hurmuz Aznavorian”. Cele 16 pagini, parțial color, se constituie într-un veritabil „ateneu al artelor”, în primul rând din Capitală, dar și al evenimentelor din întreaga țară (v. editorialul *Cine suntem și ce vrem noi*, apărut sub semnătura lui Florentin Popescu). Pornind, așadar, de la constatarea că astăzi adevărata cultură nu se mai face exclusiv la București, ci *pretutindeni unde există oameni cu vocația creației*, redacția își asumă, deliberat, drept unice și constante criterii de apreciere ale actului cultural *valoarea și esteticul*. În acest sens, primul număr este validat de semnăturile unor autori consacrați, de la Radu Cârnecki (cu grupajul liric *Hanul din vis*) la Ștefan Mitroi (cu un fragment din cel mai recent roman al său, *Dacă Dumnezeu ar muri*) sau filosoful Ionel Necula (autor al unui consistent studiu despre Emil Cioran, de la nașterea căruia s-au împlinit, în luna aprilie, 100 de ani). Mai semnează, în numărul inaugural, Mihai Stan (*Târgovișteanul Mircea Horia Simionescu*, autor trecut, la rândul său, în neființă în acest an), George Genoiu și Corneliu Ostahie (cu un portret-eseu dedicat pictorului Tudor Meuloiu, prezent și d-sa în numărul pe martie al *Bibliotecii Bucureștilor*).

O consistentă *revistă a presei culturale* (apărută sub genericul *Dintre sute de reviste*), precum și un grupaj despre cele mai semnificative concursuri și festivaluri literare din țară, întregeste sumarul unei publicații ce îndrăznește să spună *ceva* cititorilor *de toate vârstele și de toate orientările*. Un pas cu dreptul pentru care felicităm publicația și pe realizatorii ei. (*Redacția B.B.*)

AUTORII ACESTUI NUMĂR AUTHORS IN THIS ISSUE

Chiara CONSONI, *University of Tallin*
Nicolae CONSTANTINESCU, *folklorist*
Viorel COSMA, *musicologiste*
Marcela GANEA, *philolog*
Constantin HÂRLAV, *literary historian*
Călin HENTEA, *historian*
Vera MOLEA, *Metropolitan Library of Bucharest*
Nicoleta NĂSTASE, *teacher*
Marian NENCESCU, *Metropolitan Library of Bucharest*
Ion C. ROGOJANU, *publicist*
Virgiliu Z. TEODORESCU, *historian*

NOTĂ CĂTRE AUTORI

Textele primite în vederea publicării, în variantă tipărită și electronică, se redactează în Word, font Times New Roman, corp de literă 12, cu spațiu de un rând și jumătate, având maximum 8 pagini.

Articolele trebuie să fie însoțite de bibliografie, precum și de un rezumat și cuvinte-cheie în limba engleză.

Textele trebuie să respecte normele ortografice academice, conform *Dicționarului Ortografic, Ortoepic și Morfologic al Limbii Române*, ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 2005.

Redacția își rezervă dreptul de a interveni asupra inadvertențelor de formă într-un mod care să nu afecteze fondul textului.

SURSELE UTILIZATE ÎN ACEST NUMĂR

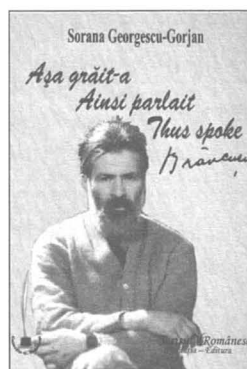
Pentru ilustrarea acestui număr au fost folosite următoarele surse, cum urmează: ro.wikipedia.org; www.unibuc.ro; electronisti.ro; vacantaesoterica.blogspot.com; it.123rf.com; mcgogoo.ro; bluebloodsoftheworld.blogspot.com; en.wikipedia.org/wiki/Hulagu_Khan; pri-mariaonline.ro; edituracasaradio.ro; personality.com.ro; ziuaveche.ro; culte.ro; calarasi.djc.ro; en.wikipedia.org/wiki/Pomona.

După caz, sursele utilizate de autori au fost semnalate direct în textele publicate.

Mulțumim pe această cale colaboratorilor și prietenilor revistei care ne-au pus la dispoziție, cu titlu gratuit, documente iconografice în vederea ilustrării unor articole de specialitate.

CATALOG

Cărți noi, primite la redacție

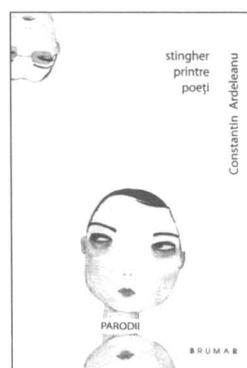
Sorana GEORGESCU-GORJAN, *Așa grăit-a / Aînsi parlait / Thus Spoke Brâncuși*, București, Editura Fundația Scrisul Românesc, 2011, 268 p.

M-am străduit să identific forma primară a cugetărilor; verificând riguros sursele maximelor selectate. Acestea se referă la artă și viață și sunt grupate tematic în rubrici, ordonate alfabetic. Titlurile rubricilor sunt date în română, franceză și engleză. Fiecare cugetare este de asemenea prezentată în trei limbi, începând cu cea în care a fost consemnată inițial. Brâncuși vorbea curent doar în română și franceză. Cuvintele sale au fost reproduse fidel de interlocutorii români sau francofoni, sau au fost transpuse în engleză de către unii dintre vizitatorii săi.

Sorana GEORGESCU-GORJAN, *The Wonderful Story of the Endless Column*, Bucharest, The Publishing House of the Romanian Cultural Foundation, 1995, 52 p. cu ilustr.

The Endless Column theme had always obsessed Brancusi, who placed some of his works on bases made up of the elements of such a column. The first oakwood version was carved in 1918. It had three full elements and was 2,03 meters high. In 1920 he carved the 6-th element column and the 9-th element one (4,21 and 5,12 meters high, respectively). Also in 1920 he erected a 9-th element wooden column, 7,42 meters high, in Edward Steichen's garden of Voulangis. A 4-th element plaster column, 6,03 meters high, was cart in 1930.

Constantin ARDELEANU, *Stinger printre poezi. Parodii*, Timișoara, Ed. Bramar, 2011 [MMXI], 66 p.

Cartea de față n-a fost nici trudnică, nici lejeră. M-am văzut obligat să citesc mii de poezii, pe care altfel nu cred că le-aș fi parcurs, și am avut bucuria de a lansa câteva „echivalențe”, care m-au amuzat. Un lucru e cert: fără intuiția, fără îndemnul și fără implicarea lui Radu Voinescu, în toate etapele nașterii versiunilor care urmează, cu experiența lui de scriitor și cu perfecționismul lui, aceste parodii n-ar fi existat nici-o-da-tă. Nici la a treia reîncarnare!

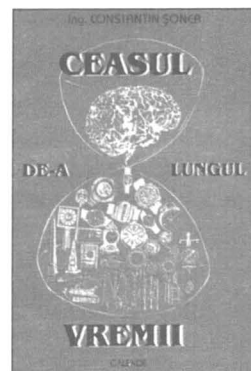

Mircea COLOȘENCO, *Fabule virtuale*, Bârlad, Ed. Sfera, 2011, 62 p.

Fabula... [...] e un năvod ce scoate din străfunduri / mulțimi de vieți cu alge și cu mâl / e o capcană-ntinsă de-un mazăl / o dioramă pentru vis și gânduri; / e filigran cu chip de năzdrăvană / Fată Morgană, un arabesc de glorie / ce-și mută viața-moartea în istorii / de-a rămâne pură și / Plecarea din străbuni spre mai departe / e înlăuntrul cuantic al nobilei arte.

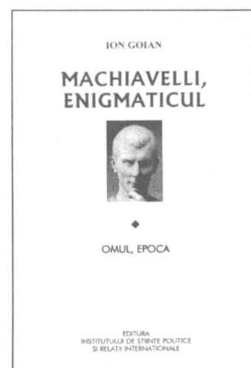
Constantin ȘONEA, *Ceasul de-a lungul vremii*, [Pitești, Ed. Calende, 1998, 100 p. cu ilustr.

Până la Einstein aproape nimeni nu și-a pus, în profunzime, întrebarea: ce reprezintă, în fond, timpul? Complexitatea noțiunii s-a destrămat atunci când s-au luat în considerare multiplele variante ale noțiunii de timp: timpul fizic, istoric, biologic și social. Toate în lume există, nu numai undeva, ci și cândva. Și obiectele și fenomenele au locul lor în timp și spațiu. Viața noastră e împărțită în ore, dar timpul nu fuge totdeauna și pentru toți oamenii cu aceeași iuțeală. Acele de pe cadranul ceasornicului fac același drum, însă drumul parcurs este altul pentru fiecare individ în parte. Atât de altul încât pare că minutul își modifică dimensiunea. De aceea Einstein a arătat că introducerea noțiunii de timp absolut este cu desăvârșire lipsită de conținut și, prin ea înseși, exclude orice posibilitate de a spune ceva despre timp.

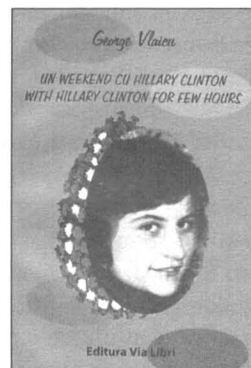
Ion GOIAN, *Machiavelli enigmaticul*. Vol. I. Omul, epoca, București, Editura Institutului Național de Științe Politice și Relații Internaționale, 2008, 208 p.

Toate imaginile pe care le avem azi cu Machiavelli sunt derivate din masca mortuară, dacă nu sunt pure interpretări imaginative. Am putea bănuși aici o glumă metafizică a destinului unui personaj care amesteca, într-un mod neprevăzut [...] genialitatea cu cinismul autoironic. Spiritul lui Machiavelli, plutind peste Florența, ar putea inspira această ironie postumă, dacă n-ar exista îndoieli chiar cu privire la masca mortuară a florentinului.

George VLAICU, *Un week-end cu Hillary Clinton / With Hillary Clinton for a few hours*, roman, București, Ed. Via Libri, 2008, 158 p.

După cină, mai precis după ce ne vom retrage într-un foaier somptuos, rezervat numai oaspeților de seamă și unde se va servi înghețată din flori de iasomie pregătită chiar cu mâna ei de Hillary, aceasta va dori să-i citești povestea pe care ai publicat-o recent la Londra, într-o traducere rusă. Puțini știu că în prima tinerețe, înainte să se căsătorească, Hillary a fost atașat cultural în capitala sovietelor și e vorbitoare a acestei limbi...

Ilie GORJAN, *Cerul ca o lacrimă*, versuri, Râmnicu Vâlcea, Editura Prisma, 2010, 58 p.

Poezia își murmură reflexiile sale ca o prezență la urechea cititorului, acesta rămânând multă vreme nemișcat, desenând cu bețișoare de cuvinte arabescuri în nisip, iar când, deodată, se va ridica la cer, va resimți lacrima lui: Cerul meu e o lacrimă strivită între gene/Și-un vechi sărut cuprins de remușcări târzii/Un stol de sânge călărind prin gene/Și-un punct de soare adormind făclii. (Maria Diana Popescu)

OBICEIURI ZILNICE, SĂRBĂTORI PERENE

De la antica Pomona, la Halloween

Dr. Marian NENCESCU

Pe 31 octombrie vechii celți sărbătoreau Anul Nou. Cu acest prilej erau aprinse focuri în sanctuare și se făceau diverse sacrificii, în speranța că vor fi protejați de frigul ce va urma. Sărbătoarea purta numele de Samhain, iar credința generală era că în această zi granița dintre lumea noastră și cea de dincolo slăbește, iar spiritele, bune sau rele, o pot străbate invadând casele oamenilor. Folosind costume și măști, oamenii îndepărtau spiritele rele, sau cel mult le evitau. Rolul de paznici ai căminelor revenea tinerilor, care, îmbrăcați în alb și cu fețele vopsite în culori predominant închise, executau diverse dansuri sau sacrificau animale în scopul procurării proviziilor pentru iarnă. Rolul focurilor aprinse era deci dublu – pe de o parte urmărea purificarea căminului, alungarea spiritelor rele, pe de altă parte asigura hrana comunității.

Se pare însă că ritualul este mult mai vechi, având origini romane, știut fiind că celții au fost cucerii de romani în anul 43 d.Ch. Astfel, la sfârșitul lui Octombrie, la Roma se serba Feralia, un fel de festival dedicat celor morți, în cadrul căreia erau aduse ofrande zeiței Pomona, patroana fructelor și a copacilor. Asocierea zeiței Pomona (a fructelor, sau a *poamelor*, pe românește) cu celebrarea de Samhain explică, afirmă antropologii, prezența fructelor glazurate ce sunt oferite azi, alături de bomboane, copiilor ce „colindă” de Halloween.

Treptat, odată cu creștinarea Occidentului, Ziua Morților (sau a Sfinților Martiri, cum este consemnată în calendarul religios catolic) este consfințită oficial, pe data de 1 noiembrie, de către Papa Grigore al III-lea (731-741 d.Ch.). Ea este urmată, pe 2 noiembrie, de Ziua Tuturor Sufletelor, în care, costumați ca de Samhain, credincioșii se îmbracă în alb, aprind focuri și organizează procesiuni. Este încă un exemplu de întrepătrundere între vechile ritualuri păgâne și credința oficială.

Emigranți în Lumea Nouă încă de la începutul secolului al XIX-lea, irlandezii, urmașii celților, au transplatat pe pământ american sărbătoarea All Hallows' Even (a Tuturor Sfinților), adăugând și unele invenții recente, cum ar fi dovleacul sculptat (Lanternă lui Jack), colindele (Trick or Treat

/ Păcăleli sau dulciuri) practicate în special de copii și petrecerile cu băutură pentru adulți.

Denumirea noii sărbători derivă, fapt confirmat de Oxford English Dictionary, din englezescul All Hallows (Toți sfinții), purtând inițial denumirea de All Hallows Even (Ajunul tuturor sfinților) pentru a marca sărbătoarea ce precede, de fapt, Ziua Sfinților. Halloween-ul, cum este denumit comun, indică noaptea de dinaintea Zilei Sfinților, când au loc petreceri cu costume, jocuri, inclusiv unele forme de divinație populară.

Întrucât sărbătoarea corespunde și sezonului culegerii merelor și dovlecilor, de Halloween se servesc, alături de alte prăjituri tradiționale (porumb caramelizat ori prăjit, plăcintă

sau pâine cu semințe de dovleac) și merele glazurate. Din Australia, via Europa până în America de Nord și Canada, Halloween-ul este sărbătoarea cea mai răspândită, un adevărat festin public ce presupune și cheltuieli pe măsură. Numai în SUA parcurile de distracție împodobite de Halloween atrag peste 300-500 de milioane de clienți, iar rata veniturilor este amețitoare. Se estimează că 65 % din americani își decorează casele de Halloween și participă la petreceri și evenimente. În același timp, industria cinematografică lansează producții horror, ce aduc la rândul lor încasări record.

În plan religios, Biserica Romano-Catolică organizează Sărbătoarea Sfinților, evitând însă elementul pitoresc. Totuși, în ultimii ani au apărut și în biserici grupuri de copii costumați și care se antrenează în jocuri specifice. Biserica Anglicană, pre-

dominantă în SUA, ca și protestanții, insistă însă mai mult pe rugăciuni și unitate, considerând însă că educația despre moarte și mortalitate este în spiritul strămoșilor.

La noi, catolicii comemorează pe Toți Credincioșii Răposați pe 2 noiembrie, prima zi a lunii fiind rezervată comemorării Tuturor Sfinților. Totodată, în multe cimitire din zona Transilvaniei se organizează „luminății”, în vreme ce ortodocșii celebrează „Moșii de iarnă”.

Așadar, dincolo de aspectul oarecum exotic și comercial, Halloween-ul nu cuprinde nimic agresiv și nociv, fiind, în fond, o reeditare a unor tradiții străvechi europene, îmbrăcate în haină americană.

Pomona, tablou de Nicolas Fouché (1653–1733)

CALENDAR

octombrie 2011

- ◆ *1 octombrie 1856.* 155 de ani de la nașterea lui **Ioan Bianu**, filolog, bibliograf, director al Bibliotecii Academiei Române (1 oct. 1856 – 14 feb. 1935)
- ◆ *1 octombrie 1886.* 125 de ani de la nașterea lui **Grigore Filipescu**, avocat, om politic, editor (1 oct. 1886 – 25 aug. 1938)
- ◆ *1 octombrie 1956.* 55 de ani de la nașterea ziaristului, scriitorului **Cristian Tudor Popescu**
- ◆ *1 octombrie 1996.* 15 ani de la moartea lui **Alexandru Andreițoiu**, poet, publicist, traducător (8 oct. 1929 – 1 oct. 1996)
- ◆ *2 octombrie 1911.* 100 de ani de la nașterea lui **Miron Radu Paraschivescu**, poet, publicist, traducător (2 oct. 1911 – 17 feb. 1971)
- ◆ *2 octombrie 1946.* 65 de ani de la moartea lui **Ignacy Mościcki**, fizician, om politic (1 dec. 1867 – 2 oct. 1946)
- ◆ *3 octombrie 1886.* 125 de ani de la nașterea lui **Alain Fournier**, romancier francez (3 oct. 1886 – sept. 1914)
- ◆ *3 octombrie 1966.* 45 de ani de la moartea lui **Petre Andreescu**, compozitor (14 aug. 1893 – 3 oct. 1966)
- ◆ *4 octombrie 1881.* 130 de ani de la nașterea lui **George (Gogu) Constantinescu**, inginer constructor, inventator, creator al științei sonicității (4 oct. 1881 – 12 dec. 1965)
- ◆ *4 octombrie 1916.* 95 de ani de la nașterea lui **Vitali Lazarevici Ginzburg**, fizician, astrofizician rus, laureat al Premiului Nobel, 2003
- ◆ *5 octombrie 1976.* 35 de ani de la moartea lui **Lars Onsager**, chimist american, Premiul Nobel pentru Chimie pe anul 1968 (27 nov. 1903 – 5 oct. 1976)
- ◆ *6 octombrie 1831.* 180 de ani de la nașterea lui **Richard Dedekind**, matematician german (6 oct. 1831 – 12 feb. 1916)
- ◆ *7 octombrie 1886.* 125 de ani de la moartea lui **Romulus Cândea**, istoric (7 oct. 1886 – 19 ian. 1973)
- ◆ *7 octombrie 1946.* 65 de ani de la moartea lui **Emanoil Bucuța**, scriitor (27 iun. 1887 – 7 oct. 1946)
- ◆ *8 octombrie 1856.* 155 de ani de la nașterea lui **Petru Th. Missir**, critic literar, publicist (8 oct. 1856 – 10 iun. 1929)
- ◆ *9 octombrie 1906.* 105 de ani de la nașterea lui **Alexandru Sahia**, scriitor, publicist (9 oct. 1906 – 12 aug. 1937)
- ◆ *10 octombrie 1931.* 80 de ani de la moartea lui **Elie Radu**, inginer constructor (1853 – 10 oct. 1931)
- ◆ *12 octombrie 1986.* 25 de ani de la moartea lui **George Apostu**, sculptor (20. dec. 1934 – 12. oct. 1986)
- ◆ *13 octombrie 1936.* 75 de ani de la nașterea lui **Mihai Mădescu**, grafician, scenograf
- ◆ *15 octombrie 1926.* 85 de ani de la nașterea lui **Michel Foucault**, filosof francez (15 oct. 1926 – 25 iun. 1984)
- ◆ *15 octombrie 1981.* 30 de ani de la moartea lui **Tășcu Gheorghiu**, poet, traducător, grafician (20 sept. 1910 – 15 oct. 1981)
- ◆ *16 octombrie 1886.* 125 ani de la moartea lui **Gheorghe Polizu**, medic, autorul primului tratat de anatomie în limba română (1859), membru fondator al Societății Medicale Științifice din București (1819 – 16 oct. 1886)
- ◆ *16 octombrie 1991.* 20 ani de la moartea lui **Leon Levițchi**, traducător, eseist (27 aug. 1918 – 16 oct. 1991)
- ◆ *18 octombrie 1926.* 85 de ani de la moartea lui **Ioan I. Ciorănescu**, poet, traducător (27 mai 1905 – 18 oct. 1926)
- ◆ *18 octombrie 1931.* 80 de ani de la moartea lui **Thomas Alva Edison**, inventator, cercetător american (11 feb. 1847 – 18 oct. 1931)
- ◆ *19 octombrie 1926.* 85 de ani de la moartea lui **Victor Babeș**, bacteriolog, morfopatolog (28 iul. 1854 – 19 oct. 1926)
- ◆ *19 octombrie 1961.* 50 de ani de la moartea lui **Mihail Sadoveanu** (5 nov. 1880 – 19 oct. 1961)
- ◆ *20 octombrie 1891.* 120 ani de la nașterea lui **James Chadwick**, fizician atomist englez, laureat al Premiului Nobel, 1935 (20 oct. 1891 – 24 iul. 1974)
- ◆ *20 octombrie 1946.* 65 de ani de la nașterea scriitoarei austriece **Elfriede Jelinek**, laureată a Premiului Nobel, 2004
- ◆ *21 octombrie 1846.* 165 de ani de la nașterea lui **Edmondo De Amicis**, scriitor italian (21 oct. 1846 – 1908)
- ◆ *21 octombrie 1891.* 120 ani de la nașterea lui **Perpessicius**, critic, istoric literar, poet (21 oct. 1891 – 29 mart. 1971)
- ◆ *21 octombrie 1931.* 80 de ani de la moartea lui **Arthur Schnitzler**, scriitor austriac (15 mai 1862 – 21 oct. 1931)
- ◆ *21 octombrie 1996.* 15 ani de la moartea coregrafului **Oleg Danovski** (9 feb. 1917 – 21 oct. 1996)
- ◆ *22 octombrie 1846.* 165 de ani de la nașterea lui **Dimitrie Brândză**, medic, naturalist (10 oct. 1846 – 3 aug. 1895)
- ◆ *22 octombrie 1906.* 105 de ani de la moartea lui **Paul Cézanne**, pictor francez (19 ian. 1839 – 22 oct. 1906)
- ◆ *22 octombrie 1911.* 100 de ani de la apariția revistei „**Flacăra**“, sub conducerea lui C. Banu
- ◆ *23 octombrie 1881.* 130 de ani de la nașterea lui **Aurel Paul Bănuț**, prozator (23 oct. 1881 – 28 iul. 1970)
- ◆ *23 octombrie 1886.* 125 ani de la nașterea lui **Ventura García Calderon**, scriitor, diplomat peruvian (23 oct. 1886 – 27 oct. 1959)
- ◆ *23 octombrie 1906.* 105 de ani de la moartea lui **Vladimir Vasilievici Stasov**, compozitor, estetician, critic de artă rus (14 ian. 1824 – 23 oct. 1906)
- ◆ *24 octombrie 1946.* 65 de ani de la nașterea artistei **Anda Călugăreanu** (24 oct. 1946 – 15 sept. 1992)
- ◆ *25 octombrie 1881.* 130 de ani de la nașterea lui **Pablo Picasso** (25 oct. 1881 – 8 apr. 1973)
- ◆ *25 octombrie 1906.* 105 de ani de la moartea lui **Dimitrie August Laurian**, ziarist, om politic (1845 – 25 oct. 1906)
- ◆ *25 octombrie 1976.* 35 de ani de la moartea lui **Raymond Queneau**, scriitor francez (21 feb. 1903 – 25 oct. 1976)
- ◆ *28 octombrie 1926.* 85 de ani de la nașterea lui **Emil V. Băcilă**, pictor
- ◆ *28 octombrie 1991.* 20 ani de la moartea lui **Ilie G. Murgulescu**, chimist (7 ian. 1902 – 28 oct. 1991)
- ◆ *29 octombrie 1911.* 100 de ani de la moartea lui **Joseph Pulitzer**, ziarist american (10 apr. 1847 – 29 oct. 1911)
- ◆ *30 octombrie 1871.* 140 de ani de la nașterea lui **Paul Valéry**, poet, eseist francez (30 oct. 1871 – 20 iul. 1945)
- ◆ *31 octombrie 1881.* 130 de ani de la nașterea lui **Eugen Lovinescu**, critic, istoric literar, scriitor (31 oct. 1881 – 16 iul. 1943)
- ◆ *31 octombrie 1926.* 85 de ani de la nașterea lui **Dan Hatmanu**, pictor

BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR

Revistă lunară editată de Biblioteca Metropolitană București
Monthly publication edited by the Metropolitan Library of Bucharest

sub auspiciile / *under the auspices of*
 Asociației Bibliotecarilor și Documentariștilor din România
Association of Librarians and Documentarists of Romania

Director de onoare / *Honorary Director*
 Acad. Dinu C. GIURESCU, *Romanian Academy*

Consiliul științific / *Scientific Council*
 Frédéric BARBIER

Directeur de recherche au CNRS (IHMC/ENS Ulm),
Directeur d'études à l'Ecole pratique des hautes études (conférence d'Histoire et Civilisation du livre)

Prof. univ. dr. Ilie BĂDESCU, *University of Bucharest*

Acad. Florin CONSTANTINIU, *Romanian Academy*

Dr. Georgeta FILITTI, *Historian*

Prof. univ. dr. Valeriu RÂPEANU, *University of Bucharest*

Dinu SĂRARU, *Writer*

Acad. Ștefan ȘTEFĂNESCU, *Romanian Academy*

Acad. Gheorghe VLĂDUȚESCU, *Romanian Academy*

Director / *Director*

Dr. Florin ROTARU

Director General al Bibliotecii Metropolitane București

General Director of Metropolitan Library of Bucharest

Director artistic / *Art Director*

Mircia DUMITRESCU

Universitatea Națională de Arte din București / *Bucharest National University of Arts*

Redactor-șef onorific / *Honorary Editor-in-Chief*

Ion HOREA, *Writers Union of Romania*

Redactor-șef / *Editor-in-Chief*

Dr. Marian NENCESCU

Colectivul redacțional / *Editorial Board*

Dr. Julieta ROTARU, Florin PREDA

Redacția și Administrația / *Office and Administration*

01354, București, Str. Tache Ionescu Nr. 4, Sector 1, România

Tel./Fax: +40/021 539 65 00, 021 539 65 40

E-mail: rbb@bmms.ro

Website: www.bibliotecametropolitana.ro / www.dacoromanica.ro

©Biblioteca Metropolitană București

Această publicație poate fi reprodusă, sub orice formă și prin orice mijloace,
 doar în scopul informării, documentării, cercetării sau al recenzării ei.

*This publication may only be reproduced, in any form or by any means,
 for the purposes of information, documentation, research or review.*

Revista apare lunar, cu texte în limbile română, engleză și franceză,
 și publică anual volumul colectiv *Lucrările Simpozionului Internațional*
CARTEA. ROMÂNIA. EUROPA, cu texte în limbile engleză și franceză.

*This monthly review comprises articles in Romanian, English, and French,
 and yearly publishes the collective volume Proceedings of the International Symposium*
THE BOOK. ROMANIA. EUROPE including contributions in English and French.

ISSN 1454-0487

TIPAR: COPERTEX

JOSEPH PULITZER

1847 – 1911

100 de ani de la moarte

Pulitzer's innovative use of graphic elements was one strategy that helped him garner more readers and advertising. However, he also drew people in by emphasizing coverage of new types of stories. Some of the changes gave human interest stories, gossip and even scandal prominent coverage simply because they fascinated readers. Pulitzer always stated that a paper could entertain readers and draw them in through its front page. The fourth page, which contained editorials, would educate.

He sought to make his journal appeal to the lowest common denominator, readers who did not consider themselves upper class literati. Immigrants, workingmen, and women were among the groups that often suffered from little or no education at the time; these were the groups Joseph Pulitzer sought out.

CONSTANTIN C. GIURESCU

1901 – 1977

110 de ani de la naștere

Lucrare monumentală, Istoria Bucureștilor este o temeinică sinteză, în care alcătuirile urbei și analiza de detaliu se îmbină cu perspectiva de ansamblu și cu evoluția în timp. A fost profesor la Facultatea de Litere și Filozofie, profesor la Facultatea de Istorie a Universității București, membru titular al Academiei Române. În calitate de membru al Partidului Național-Liberal Gheorghe Brătianu, a fost deputat de Putna (azi Vrancea) în 1932, 1933 și 1937. Între februarie – septembrie 1939 a fost rezident regal al Ținutului Dunărea de Jos, iar între septembrie 1939 și iunie 1940 a fost ministru de Stat, apoi ministru al Propagandei Naționale. A fost deținut politic la Sighet între 1950-1955. Opera sa științifică înglobează peste 350 de articole, studii și volume.